

COMMISSION SPECIALE
CHARGÉE D'EXAMINER LES
CIRCONSTANCES QUI ONT
CONTRAIT AU
DEMANTELEMENT DE LA DEXIA
SA

du

MERCREDI 30 NOVEMBRE 2011

Après-midi

BIJZONDERE COMMISSIE DIE
ERMEE WORDT BELAST DE
OMSTANDIGHEDEN TE
ONDERZOEKEN DIE HEBBEN
GELEID TOT DE ONTMANTELING
VAN DE NV DEXIA

van

WOENSDAG 30 NOVEMBER 2011

Namiddag

L'audition commence à 14.19 heures. La réunion est présidée par Mme Marie-Christine Marghem. De hoorzitting begint om 14.19 uur. De vergadering wordt voorgezeten door mevrouw Marie-Christine Marghem.

Audition de Mme Francine Swiggers, présidente du comité de direction d'ARCO
Hoorzitting met mevrouw Francine Swiggers, voorzitter van het directiecomité van ARCO

La **présidente**: Chers collègues, je vous propose de commencer nos travaux. Il est 14 h 21. Mme Swiggers nous a rejoints. Je lui ai expliqué, mais elle l'avait senti spontanément, que nous fonctionnons de la manière suivante, à savoir un exposé, une réponse aux questions que nous lui avons posées préalablement par thème et, ensuite, une question thématique par groupe. Je lui cède immédiatement la parole.

Francine Swiggers: Merci, madame la présidente. Bedankt mevrouw de voorzitter.

Mag ik misschien eerst beginnen met te zeggen wanneer ik bestuurder ben geworden, en welke benoemingen als bestuurder of in comités van de Dexia-vennootschappen ik heb vervuld.

Ik ben benoemd bij Dexia NV in november 2007 als lid van de raad van bestuur. Ik ben in de raad van bestuur van Dexia Bank België gekomen met een benoeming in februari 2009.

In verband met DCL, Dexia Crédit Local, j'étais membre du conseil de surveillance depuis le 21 mai 2002. Ce conseil de surveillance a été transformé en un conseil d'administration en janvier 2007 et la décision de passer d'un conseil de surveillance à un conseil d'administration a été justifiée par un souci de cohérence par rapport

aux autres entités du groupe, comme mentionné dans le rapport annuel de DCL.

Je suis alors devenue membre du comité d'audit de DCL en 2003. Cette décision de mettre en place un comité d'audit a été prise par le conseil de surveillance de DCL en septembre 2003 et le premier comité d'audit a été convoqué en décembre 2003. Vous vous demandez sans doute pourquoi. En fait, en 2006, Dexia avait mis en place une nouvelle structure d'organisation qui visait, dix ans après sa création, à renforcer l'intégration du groupe.

Alvorens te beginnen met mijn thema's, wens ik te benadrukken dat ik in elk geval in alle openheid en transparantie hier over mijn rol als bestuurder informatie wil geven, maar het lijkt mij toch wel nuttig te onderstrepen, alvorens te starten, dat een raad van bestuur een collegiaal orgaan is en dat een individuele bestuurder nooit alleen kan of mag beslissen. Zijn taak bestaat er essentieel in om, in overleg met zijn collega-bestuurders, tot een gemeenschappelijk beleid te komen.

Ten tweede, het is ook zo dat individuele bestuurders wel suggesties kunnen doen aan de raad of aan het management, maar gelet op de complexiteit van de materie, zeker in het geval van Dexia, kunnen zij uiteraard zelf geen concrete, uitgewerkte plannen of scenario's presenteren.

Ten derde, het is ook zo dat individuele bestuurders voor de informatie die zij ontvangen, steeds aangewezen zijn op wat het management hun geeft.

Les administrateurs peuvent donc poser des questions lors d'un conseil et demander certains rapports, mais ils dépendent, disons, de la bonne

volonté du management.

Daarin verschilt de positie van een bestuurder van die van een toezichthouder, die wel op permanente basis uiterst gedetailleerde informatie ontvangt over een veelheid van parameters.

Jan Jambon (N-VA): Mevrouw Swiggers, u zegt dat u zult inspelen op uw rol als lid van de raad van bestuur van de verschillende geledingen. Wil dat zeggen dat u in uw betoog of in uw antwoorden niet zult ingaan op uw vooraanstaande rol in ARCO en de behandeling die de ARCO-coöperanten nu krijgen via het Waarborgfonds?

Zult u alleen uw rol als beheerder van Dexia belichten?

Francine Swiggers: Mijnheer Jambon, u bent een beetje te snel. Ik heb vijf thema's en de twee laatste gaan over ARCO.

Het eerste thema dat ik zou willen behandelen gaat over de strategie van Dexia van 2000 tot 2008. Dan het tweede thema, de strategie van Dexia na de eerste crisis, van 2008 tot op heden. Een derde thema dat ik had willen aansnijden – ik heb gezien dat dat vaak terugkomt in de vragen die gesteld worden – zijn de intragroepelingen tussen de entiteiten binnen de Dexia Groep.

En dan, zoals u vraagt mijnheer Jambon, had ik nog twee thema's. Eerst en vooral wil ik in een vierde thema de deelname van de ARCO Groep in Dexia aansnijden, dus het ontstaan en het verloop van haar participatie en nog een aantal zaken die ik heb zien terugkomen in de vragen, onder meer het toekennen van de lening door Dexia Bank België in 2008 aan de aandeelhouders. Als vijfde thema, wil ik de garantie voor de particulieren coöperateurs aansnijden.

Dus dat is mijn voorstel. Na elk thema zou ik de gelegenheid laten om vragen te stellen.

La **présidente:** Très bien. Continuez, madame.

Francine Swiggers: Het eerste thema: de strategie van Dexia in de periode 2000 tot 2008. Ik zou daarin een aantal onderverdelingen willen maken.

Een eerste onderverdeling is de cijfermatige toelichting van de manier waarop de balans en de portefeuilles in die periode geëvolueerd zijn, maar ik denk dat ik daarmee uw tijd zou verdoen, want ik heb gezien dat u dat al uitgebreid heeft gekregen van de heer Mariani. Ik zou mijn betoog

voornamelijk willen toespitsen op de beslissingen die genomen zijn in die periode in de raad van bestuur van Dexia Groep. Ik wil daarbij wel vermelden, zoals u zonet gehoord hebt, dat ik pas vanaf november 2007 lid ben van de raad van bestuur van Dexia Groep. Maar ik heb toch mijn huiswerk gemaakt en ik ben in de notulen van mijn voorganger gaan snuisteren, teneinde u alle mogelijke transparantie te bieden.

Ten tweede, de beslissingen van de raad van bestuur van Dexia en Dexia Crédit Local.

Een derde punt dat ik had willen aansnijden zijn de signalen die werden gegeven door het directiecomité en de toezichthouders aan de raad van bestuur.

Ik zou het op die manier willen aanpakken, als u mij dat toestaat.

Een eerste punt, de cijfermatige toelichting. Ik heb daarstraks gezegd dat dit weinig zin heeft. U heeft alle cijfers over die periode uitgebreid gekregen van de heer Mariani. Ik denk niet dat ik daar nog veel aan toe te voegen heb.

In punt 2 zou ik de beslissingen toelichten die de raden van bestuur in die periode hebben genomen, zowel op het niveau van de groep Dexia als op het niveau van Dexia Crédit Local.

Eerst en vooral lijkt het mij erg belangrijk te zeggen dat de context binnen dewelke de raad van bestuur in deze periode moest ageren, wel heel specifiek is. We beginnen in 2000 aan de start van de eurozone. De tijdsgeest is dusdanig dat iedereen moet inspelen op het ontstaan van een eengemaakte markt. Voor degenen die de verslagen van allerlei investmentbanken en researchrapporten van analisten willen nakijken: zij kunnen zien dat in die periode de expansie, dus inspelen op de eurozone, eigenlijk overal als de ideale strategie naar voor werd geschoven. U moet de beslissingen van de raad van bestuur in die tijdsgeest zien.

Dan wil ik heel concreet ingaan op wat er dan in de raad van bestuur is gekomen in die periode, en op een aantal elementen die u waarschijnlijk het meeste zullen interesseren, namelijk: de groei van de portefeuilles met daaraan gekoppeld de swaps en de ALM-risico's die hier ook al aan bod zijn gekomen.

Ik ga chronologisch te werk, ik heb opgezocht wat er in de raden van bestuur te vinden is. De eerste keer dat men iets terugvindt over wat ik noem de plannen die te maken hebben met een strategie en het opvolgen van risico's, is het financieel plan

van 2005-2007. Belangrijk daarbij is om te zeggen dat we toen, in 2005, de omschakeling hadden naar de IFRS-normen vanaf 1 januari 2005. Dat betekent ook dat in de boekhouding van Dexia op alle niveaus een grote omschakeling gebeurt tussen de vroegere boekhoudkundige normen en de nieuwe normen onder IFRS.

Ik herinner mij dat dit plan – ik heb mijn geheugen kunnen opruimen wanneer ik het gelezen heb – sprak van een groei van resultaat per aandeel van 10 % en een belangrijk overschot aan kapitaal dat toen aanwezig was. Ik spreek over 2005, de periode waarin dat plan werd gemaakt.

Er is hier ook verwezen naar de eerste pijler van Basel II, u weet dat men toen ook volop Basel II aan het voorbereiden was. Niet alleen de eerste pijler, waar we straks op terugkomen, maar ook de tweede pijler van Basel II.

Wat is er nog aan plannen op tafel gekomen in de periode van 2000-2008? In 2006 heeft mijnheer Miller zijn plan ontvouwd – ik vermoed dat ook in de uiteenzetting van de heer Mariani daarover gesproken is –, dat noemde hij zijn plan 2007-2009 waarbij er vier prioriteiten waren. Eerst en vooral de internationale expansie. Dexia wilde wereldleider zijn in alles wat soevereine service aan *public finance* is. Meer en betere producten voor, wat men noemt de metier van PWB, de *public banking*. Daarmee bedoelt men ook gestructureerde producten. Men wilde volop gebruik maken van de goede rating om dus ook betere en goedkopere *funding* te kunnen aanboren. En men wilde via FSA - u kent waarschijnlijk de Amerikaanse verzekeraar - ook verder leider blijven in het herverzekeren van wat men toen verpakte obligaties noemde, *cover bonds*, geëffectiseerde stukken.

In dat plan 2007-2009 is er ook terug sprake van een stijging van het resultaat per aandeel, dus ook op cijfermatige basis helemaal onderbouwd, van meer dan 10 %. Ondanks een druk op de marges en ook ondanks het feit, en dat heeft u waarschijnlijk ook al kunnen merken, dat er een problematiek opgedoken was in Dexia Nederland. U kent de historie van Labouchere en Kempen die ook vanuit de periode 2003-2004 dateren.

Ik herinner me ook uit het plan, dit heb ik ook teruggevonden, dat men schrijft dat vanaf 2009 Dexia – ik grijp terug naar wat ik daarstraks gezegd heb over de Basel II normen – meer dan zijn concurrenten zal profiteren van de invloed van Basel II op het eigen vermogen. Wat bedoelde men daar eigenlijk mee? Men weet dat onder het oude Basel I-systeem de activa gewoon gewogen werden in functie van de aard. Dus als het

bijvoorbeeld een soeverein risico was, dan was het 0 % gewogen en moest men daar 0 euro kapitaal tegenover stellen. Was het bijvoorbeeld een krediet aan een bedrijf, dan moest men daar 100 % kapitaal tegenover stellen. Was het bijvoorbeeld een hypothecaire lening, 50 %.

Met Basel II kwam er een wijziging in. Men ging naar een systeem waarbij men zich op de ratings baseerde. Men baseerde zich op de externe ratings, waaraan u al kan merken hoe belangrijk de ratings vanaf toen zijn geworden. Men baseerde zich echter ook op interne ratings, die door elke bank in samenspraak met de toezichhouders konden worden uitgewerkt. De toezichhouders bekeken dus het interne risicomodellensysteem, dat binnen elke bank wordt opgezet. Zij bekeken ook of de interne ratings, die daarbij tot stand kwamen, voldoende aansloten bij bijvoorbeeld de externe ratings of voldoende op relevante informatie waren gebaseerd.

Ik keer even naar een ander plan terug, naar 2007. Ik ben de eerste keer in november 2007 in de raad van bestuur van de groep gekomen. Toen waren de problemen met FSA al volop bezig. Wie het zich nog herinnert, weet dat de problemen met de subprime kredieten in de Verenigde Staten in het midden van 2007 zijn begonnen.

Niettemin is toen in de raad van bestuur, behalve de problematiek van FSA, ook de doelstelling inzake Tier 1 van 10,5 % vanaf 2008 naar voren geschoven, wat volgens het management een haalbare doelstelling was. Het betrof een verhoging met 0,5 % ten opzichte van Tier 1 van 2007.

Het voorgaande zijn dus grosso modo de plannen die wij in de genoemde periode in de raad van bestuur hebben gezien.

U zal zich afvragen wat ik op het vlak van risicobeheer heb gekregen en wat ik kon zien? Ik heb gemerkt dat de gestelde vragen voornamelijk draaien rond ALM-risico's, rond swaps, rond de rol van swaps en rond het belang van de portefeuille.

Vooraleer met het onderwerp te starten, wens ik al even te benadrukken dat het risicobeheer, zoals het toen op de raad van bestuur te zien was, niet op een geconsolideerde basis gebeurde. Straks kom ik op de materie terug, wanneer ik de tweede periode van Dexia zal bekijken.

Ik geef u de raad terug te kijken naar alle perscommuniqués die Dexia toen, gedurende de periode tussen 2000 en 2008, heeft verspreid. U

zal dan merken dat inzake risicobeheer, onder andere kredietrisico, allerlei positieve elementen uit de diverse, bedoelde perscommuniqués kunnen worden gehaald.

Zulks was hetzelfde op de raad van bestuur. Ik geef een voorbeeld. Ik start met het ALM-risico. Een punt dat in vele van uw vragen aan bod komt, is het ALM-risico en daarbij de swaps. Voor alle duidelijkheid wil ik aankaarten dat swaps ook in de context van Dexia grotendeels als hedginginstrument werden gebruikt.

Als u het jaarverslag van de bank nakijkt, ik heb het jaarverslag van 2007 nagekeken, en u kijkt naar de toelichting in de balans, zult u zien dat de swaps worden onderverdeeld in micro-hedgings, dat betekent dat men ten opzichte van elk krediet een eigen hedging gaat opstellen, en macro-hedgings, dat betekent dat men in het kader van het globale interestrisicobeheer van de bank swaps gaat opzetten.

Er bestaat ook nog zoiets als cashflow-hedging. Ik vertel straks hoe men dat kan meten, maar degenen onder u die echt geïnteresseerd zijn om te weten wat het inhoudt, zou ik aanraden om een jaarverslag van Dexia te bekijken.

Ik heb het jaarverslag van 2007 bij mij, omdat ik gemerkt heb dat dikwijls wordt gesproken over de grote toename van de risico's tussen 2005 en 2006 en 2006 en 2007. Daar zult u alle details in terugvinden.

Ik zal het heel kort voor u proberen te resumeren. U zult zeggen: hoe kreeg u dat dan op de raad van bestuur? Hoe kon u dat risico meten en ook opvolgen?

Dan zou ik willen beginnen met te zeggen, u gaat dat ook merken als u het jaarverslag erop naleest, dat alles toen was gebaseerd, daarmee bedoel ik alle metingen van risico's, zowel kredietrisico's als interestrisico's, op risicogewogen activa, RWA's, of risques pondérés.

Heel het systeem van de toezichthouders, zowel op nationaal niveau als op Europees niveau, is gebaseerd op die risicogewogen activa. U hoeft de verslagen maar te lezen. Alles draait rond de meting van risicogewogen activa en rond de fameuze Tier 1-ratio's, waarbij een Tier 1-ratio de verhouding is van het Tier 1-kapitaal, dus de kapitaaleigen middelen plus reserves. Dan heeft men nog twee definities, al of niet prudentieel, waarbij in het ene ook een aantal gesubordineerde achtergestelde obligaties meegeteld worden en in het andere geval niet. Dus de verhouding tussen het Tier 1-kapitaal en

de risicogewogen activa. Een andere methode om risico te wegen was er niet.

Ik neem dan de periode 2005-2006, want ik heb gezien dat in de commissie herhaaldelijk is gesproken over de enorme explosie in die periode. Ik heb er de balans eens bijgenomen. Ik heb dat ook op een schema uitgezet voor wie dat wil checken.

De balansen tussen 2005 en 2006, ik kan u ook de cijfers geven van alle andere jaren, zijn gestegen met ongeveer 11 % en de risicogewogen activa met 15 %. Dat is dus niet zo enorm. Ik denk dat u waarschijnlijk hogere cijfers had verwacht.

In die periode ging de Tier-1-ratio van 10,3 % naar 9,8 %, dus er was een kleine daling. U zult zeggen: "toch een daling," maar ik zeg erbij dat die 9,8 % zelfs hoger was dan in 2001, 2002 en 2003. Ook de fameuze expansie die door de raad van bestuur zagezegd had moeten worden opgemerkt, valt dus niet af te leiden uit de toenmalige parameters.

De solvabiliteit steeg tussen 2005 en 2006. Het prudentieel eigen vermogen nam toe tussen 2005 en 2006. Om concreet te zijn: van 12,5 miljard naar 13,7 miljard. Ik heb de cijfers voor alle jaren voor mij liggen. U kunt die krijgen.

Over het ALM-risico is veel gezegd. Men heeft gezegd dat het ALM-risico echt moedwillig genomen werd, want: "in de periode ervoor daalden de intrestvoeten en de bank financierde haar activa op lange termijn met leningen op korte termijn, wat winst oplevert bij dalende intresten, maar vanaf 2006 was de intrest aan het stijgen, dus men moest andere middelen zoeken om resultaten te vinden." Ik kan over het ALM-risico echter zeggen dat u naar de cijfers mag kijken. Kijk bijvoorbeeld naar de ALM-gevoeligheid tussen 2006 en 2007. Ik haal de cijfers uit het jaarverslag.

De ALM-gevoeligheid wordt gemeten in *basis points value* (BPV), dat wil zeggen: welk verlies maakt een bank wanneer de rentevoet met 0,01 % procent stijgt. U zult zeggen dat ze wel zal zijn toegenomen tussen 2006 en 2007, maar u vergist zich. In 2006 bedroeg ze minus 499 miljoen. Als de rente een plotse opstoot kende, was er dus 499 miljoen minder resultaat. In 2007 bedroeg ze maar 117 miljoen.

U ziet, inzake de ALM-gevoeligheid – waar zoveel over gezegd wordt en die de raad van bestuur zagezegd had moeten zien – duiden de metingen aan dat wij er absoluut niet van moesten uitgaan

dat er een enorm risico werd genomen.

U zult mij vragen: “Mevrouw, u werkte ook met DCL, al vanaf 2002?” Ik zal u zeggen wat in die periode bij DCL gebeurd is. Ik geef u een aantal elementen die u een inzicht moeten geven in het kredietrisico van DCL. Zoals wij daarstraks gezien hebben, zat men in 2005 met de omschakeling naar de IFRS, met de moeilijkheid dat de boekhoudingen moesten aansluiten.

U weet ook dat men in een entiteit zoals DCL, Dexia Crédit Local, of in Dexia Bank België de vennootschappelijke rekeningen moet maken op basis van de eigen boekhoudkundige regels. In Frankrijk is dat French GAAP. Dan was er een omschakeling voor de geconsolideerde cijfers die men moet leveren in IFRS.

2005 was ook het grote jaar van FSA. FSA kende toen nog een heel grote groei. Ik kan u zeggen dat er ook stressscenario's op het auditcomité geweest zijn die helemaal geruststellend waren. In 2007 is er in het comité d'audit, waar ik dus ook in zetelde, een validatie gebeurd van alle risicomodellen omwille van het feit dat er ook een vrij grote groei was, zoals we daarstraks gezien hebben, tussen 2005 en 2007. Voor de risicogewogen activa, het testen daarvan, de risicomodellen, heeft men een volledige validatie gedaan. Resultaat: alles in orde.

In 2007 – dan spreek ik van augustus 2007 – is men met een methodologie gekomen om het kredietrisico te meten volgens, wat men noemde, *la méthode avancée*. Die heeft dan ook de goedkeuring gekregen van de Commission bancaire in Frankrijk, met een aantal opmerkingen. De heer Miller heeft daar in een brief op geantwoord dat hij daar ten volle aan zou tegemoetkomen.

La méthode avancée, ça veut dire que, pour la pondération des risques, on pourrait utiliser les ratings internes, basés sur les modèles internes de la banque. C'est la méthode avancée. Il faut donc que le régulateur donne son accord pour que soit appliquée cette méthodologie. Cela a été le cas par la Commission bancaire en France.

Ik wil daar ook nog wel iets aan toevoegen ik weet niet of u weet hoe de contrôle in Frankrijk gebeurt? Men heeft daar eerst en vooral inspecteurs van de Banque de France. Daaronder heeft men dan de mensen van de ACP. Wanneer een inspecteur van de Banque de France vindt dat er iets moet worden onderzocht, maar die inspecteur van de ACP heeft niet veel goesting dan is deze laatste niet verplicht dit te doen.

Wat werd er in die conseil de surveillance in die periode van DCL gezegd? Het marktrisico: ik zal drie à vier parameters opnoemen. De vraag van u zal zijn of daar te veel risico werd genomen op het vlak van rentevoeten, ALM of in de marktenzaal. Marktrisico, de VAR (*value at risk*) was toen 8,6 miljoen terwijl de limiet 23 miljoen was. Het risico van ALM DCL was 227 miljoen voor een limiet die een heel stuk groter was dan die 227 miljoen.

Het liquiditeitsrisico. U zult de vraag stellen of ik dan niet op zoek ben gegaan naar liquiditeitsrisico. Ja. Er werd een ratio *court terme* berekend en dat was oké, suffisamment de réserve. Ratio *moyen terme* is er een verbetering zodra kredieten een *collectivités locales eligible* worden.

On a dit qu'il y avait une réserve de 44 milliards mais il faut l'améliorer. C'était la seule conclusion à ce moment-là sur l'analyse du risque de liquidité.

Met andere woorden, alle risicotekniken waren er: VAR, *basis point value*, ALM, marktenzaal... Alles viel binnen de limieten. Voor wie geïnteresseerd is – ik ben rond het marktenrisico en rond de globale ALM voor DCL opzoekingen gaan doen, u kunt dit echter ook doen want dit is allemaal terug te vinden in de jaarverslagen – het marktrisico is in DCL tussen 2006 en 2007 helemaal niet spectaculair gestegen, evenmin als het ALM-*risico*.

Tot daar mijn betoog. Ik zou dan eens willen aanhalen welke de signalen waren naar de raad van bestuur vóór 2008. Daarbij zou ik eerst en vooral willen zeggen dat in die periode, tussen midden 2007 en 2008, praktisch alles toegespitst was op FSA. De raad van bestuur werd uitvoerig ingelicht over FSA en zijn evolutie. Ik veronderstel echter dat u dit allemaal al weet. Ik wil daarbij toch nog het volgende zeggen. De signalen die ik heb gekregen, waren van die aard dat de activa allemaal van heel goede kwaliteit waren. Ik wil erbij zeggen dat Pierre Mariani in het Comité des comptes van 29 januari 2009 zegt, ik citeer:

"Dexia est une bad bank du point de vue de la liquidité, mais pas du point de vue de la qualité de ses actifs pour une bonne partie des dettes ou obligations émises par les souverains européens. → l'intérêt général est de participer à ce portage, dit M. Mariani en 29/1/2009

Ik wil daar ook bij zeggen dat er toen nog geen geconsolideerd toezicht bestond op de risico's – daar kom ik straks op terug –, vandaar dat er door de heer Mariani effectief een *projet de*

transformation in gang is gezet in 2008.

U zult weer opmerken dat wij in 2008 in het voorgeborchte zaten van het liquiditeitsrisico. Welnu, ik ben eens gaan opzoeken welke meldingen er gedaan zijn aan de raad van bestuur. De enige melding die ik teruggevonden heb in de raad van bestuur over het liquiditeitsrisico in 2006, luidde dat alles in orde was, zeker op het vlak van volumes, en dat er voldoende activa waren om te mobiliseren.

U zult mij vragen of de toezichthouder iets gezien heeft. Welnu, het antwoord is nee. Ik merk alleen dat in het jaarverslag van de toezichthouder, gepubliceerd in 2008, gezegd wordt dat er in de toekomst een dagelijkse evolutie van de deposito's van Dexia meegedeeld moet worden aan de toezichthouder.

Dat is wat ik u had willen zeggen over het eerste thema. Samengevat, wij hebben daar heel wat risicoparameters en -metingen gezien. Geen enkele daarvan heeft gewezen op een overvloedig kredietrisico of op een overvloedig renterisico of ALM-*risico*, noch in de marktenzalen, noch voor wat het algemeen beleid van de bank wordt genoemd.

De **voorzitter**: Dank u, mevrouw Swiggers.

Dirk Van der Maelen (sp.a): Mevrouw Swiggers, u hebt ons de evolutie geschetst tussen 2002 en 2009, dat is het laatste jaar dat ik u heb horen vernoemen.

Francine Swiggers: 2008. Ik zal nu mijn tweede stuk nemen.

Dirk Van der Maelen (sp.a): Ik beperk me dan tot de periode 2002-2008. U schetst hier een beeld dat wel haaks staat op de evaluatie die Jean-Luc Dehaene van die periode gegeven heeft. Hier in onze commissie hebben Jean-Luc Dehaene en ook de heer Mariani tegen elkaar gezegd toen ze de situatie aanschouwden eind 2008 dat Dexia geen bank, maar een hedge fund was.

Wie moeten wij nu geloven: de heer Dehaene, die zegt dat het geen bank is maar een hedge fund, of u, die ons komt zeggen dat het de normaalste cijfers zijn bij een bank? Dat is ons eerste probleem.

Mijn tweede probleem dat ik heb, is het volgende en dit is wat delicaat. De wortels van u en mezelf liggen in de arbeidersbeweging. U hebt al gezegd dat u maar één lid bent, maar u vertegenwoordigt wel een heel belangrijke referentieaandeelhouder.

Mijn vraag aan u is, hoe u het verklaart dat u, met uw wortels in de arbeidersbeweging BAC en uw organisatie als belangrijke referentieaandeelhouder, die bank heeft laten evolueren tot een hedge fund. Kunt u me dat verklaren waarom u dat toegestaan heeft? Of anders, waarom hebt u dat niet verhinderd?

Francine Swiggers: Op het tweede punt zal ik antwoorden in mijn vierde deel, mijnheer Van der Maelen. Waar ik het dus zal hebben over onze coöperatieve groep en hoe wij eigenlijk in Dexia beland zijn enzovoort.

Wat het eerste punt betreft, ik laat de uitspraken van de heer Mariani en de heer Dehaene voor henzelf. Ik kan daarop zeggen dat hetgeen ik begrijp onder hedge fund, wel iets anders is dan wat daar staat. Een hedge fund is een fonds dat speculeert met kortetermijnmiddelen en zo vlug mogelijk kortetermijntradingresultaten wil maken. Dat is helemaal niet wat Dexia was.

Wat Dexia betreft, ik begrijp uw vraag. U zegt: wat ik gezien heb bij de heer Dehaene en de heer Mariani, was dat daar een groot stuk van die balans kort gefund werd van lange activa. Daar wil ik bij zeggen wat ik hier aangehaald heb, dat was geen enkel probleem in het businessmodel van Dexia voor 2008, want Dexia had een heel goede rating, waardoor zij, eerst en vooral, op lange termijn heel goedkope *funding* op de markten kon aantrekken.

Het gaat dan over een spread van minder dan 10 basispunten op 10 jaar. Verder had ze ook een onbeperkte toegang tot de interbancaire markt.

In 2008 is de wereld grondig veranderd. De interbancaire markt is toen volledig stilgevallen, waardoor die *funding* op korte termijn voor Dexia een probleem geworden is.

Natuurlijk is er ook een beeld ex post en een beeld daarvoor. Ex post is na 2008, met de markten, die veranderd zijn. Overal moeten er panden gegeven worden als men krediet aangaat of als men een swap aangaat. Verder is de interbancaire markt niet meer liquide. Dat zijn alle elementen die men ex post kan gebruiken om te zeggen dat er een zwaar probleem was.

Hetgeen ik hier zeg in mijn betoog, is het volgende en ik blijf erbij. Mijnheer Van der Maelen, u moet zelfs de notulen niet nakijken. Ik zou u aanraden om eens de jaarverslagen van Dexia te nemen. Ik kan u de bladzijde tonen, want ik heb het jaarverslag van 2007 bij, waar alles staat over alle risico's, uitgebreid besproken, ALM, kredietrisico, renterisico, proprietary trading,

liquiditeitsratio's, wat u maar wilt, het staat er allemaal in, alle swaps, of ze nu cashflowhedges zijn of intresthedges zijn of trading swaps zijn, ze staan er allemaal in.

U kunt mij misschien vragen of ik een swap ken. Ik ken dat, want ik heb in België de eerste intresttrading en currencyswap gedaan tussen Belgische frank en US dollar in 1984 of 1985, bij BACOB. Ik weet dus wat een swap is en ik kan het ook lezen in het jaarverslag.

Ik kan het ook volgen in de raad van bestuur. U kunt het ook volgen in het jaarverslag. U hoeft daarvoor zelfs niet naar de notulen te kijken.

Dirk Van der Maelen (sp.a): Ik wil gewoon opnieuw even schetsen dat hetgeen u zegt door andere personen op andere momenten tegengesproken is. Ik meen mij te herinneren dat verantwoordelijken voor risicomanagement hier gezegd hebben dat zij in de periode 2005-2006 reeds gewezen hadden op grote risico's. Men sprak van een dynamische evaluatie van de risico's. Die persoon heeft gezegd dat hij toen reeds aan de alarmbel heeft getrokken.

Als iemand die op dit vlak in de organisatie belast is met die opdracht dat soort van alarmbel doet luiden, dan zou ik in de eerste plaats denken dat u en anderen die in de raad van bestuur zitten, dat zeer au sérieux nemen. Als ik u hier gehoord heb, was alles echter de normaalste zaak in die periode en diende er zich geen enkel risico aan. De verantwoordelijke heeft hier echter wel beweerd dat hij wel de alarmbel heeft laten luiden.

Francine Swiggers: Daar kan ik heel kort op zijn, want ik denk dat de heer Mariani het ook al heeft gezegd. Die rapporten zijn niet op de raad van bestuur geweest. Die zijn bij het directiecomité van de groep blijven liggen en niet in de raad van bestuur geweest. Dat kan ik u in eer en geweten bevestigen.

La **présidente**: Plusieurs commissaires souhaitent vous poser des questions sur ce sujet très important.

Christiane Vienne (PS): Merci beaucoup, madame Swiggers. Dans ce qui nous est revenu à travers les auditions, il semblerait que la financiarisation et la conceptualisation de produits structurés soient arrivées à travers l'influence de MM. Deletré et Guerber. Je ne doute pas un seul instant que vous ayez compris la complexité des produits, mais étiez-vous parfaitement informés, au niveau du conseil d'administration, de la manière dont ils étaient proposés aux communes et de la manière dont ils se développaient en

interne? C'est une première question.

Seconde question. Vous avez abordé la question de la modification dans la comptabilité avec Bâle II. Il est un fait que, dès l'instant où les actifs sont évalués sur le rating, cela donne une importance considérable au rating. Avez-vous pu repérer, au conseil d'administration, un changement dans la politique interne quant au suivi de ces ratings? Étiez-vous régulièrement informés du rating?

Une dernière question, peut-être moins technique. Quand M. Kubla est venu nous voir, il nous a dit qu'il avait l'impression qu'on lui avait menti. Avez-vous eu la même impression ou estimez-vous avoir reçu les informations nécessaires, mais qu'elles n'étaient peut-être pas complètes?

Francine Swiggers: En ce qui concerne le concept des produits structurés, je suppose que vous parlez des produits structurés, produits toxiques pour les clients PWB *public finance* de DCL.

Je vous ai dit tout à l'heure que le plan en 2007-2009 de M. Miller avait justement comme deuxième axe davantage de produits et de meilleurs produits pour le *public finance*. Nous, les membres du conseil, n'avons jamais été informés de la nature de ces produits dites « toxiques ». On nous a dit que les collectivités locales avaient besoin de produits plus complexes, plus structurés. On ne savait même pas qu'il s'agissait, dans certains cas, d'emprunts en francs suisses par exemple. Ça veut dire que, à ce moment-là, on savait qu'on était en train de "réaménager" les dettes. Vous savez que le taux d'intérêt a commencé à augmenter fin 2004-2005; à ce moment-là, on offrait aux clients des produits structurés afin de diminuer leurs coûts d'intérêts.

Nous n'avons jamais été informés de la nature de ces produits. Mais après 2008, oui. Dans les comités d'audit, chaque fois, aussi bien dans le comité d'audit du groupe, que dans celui de DCL, ce problème des produits toxiques a chaque fois été mis à l'agenda, mais pas avant 2008. En principe, c'est M. Deletré qui était le seul patron de *Public Finance*, pas uniquement en France, mais aussi sur le plan mondial.

Concernant votre deuxième question sur les relations avec le rating et leur importance. Les bureaux de rating étaient déjà importants dans les années 80, les années 90, mais ils sont devenus de plus en plus importants avec ce principe Bâle II risques pondérés, car là, nous pouvions utiliser la méthode avancée, donc appliquer aussi bien le rating externe, que le rating interne. Il fallait vérifier que les ratings internes étaient cohérents

avec les ratings externes.

Au niveau de Dexia, je ne sais pas, car c'était mon prédécesseur qui était dans le conseil du groupe, le rating était traité par les membres du groupe. Je suppose que c'était le président lui-même qui s'en occupait. C'est également le cas actuellement avec M. Mariani et peut-être le CFO qui s'en occupent.

Enfin, concernant votre dernière question "est-ce qu'on nous a menti?". Oui, sur certains points, comme j'ai répondu quand M. Van der Maelen pose la question sur les rapports de M. Piret qui ne sont jamais arrivés au niveau du conseil.

Jean Marie Dedecker (LDD): Mevrouw, u vertegenwoordigt een groep van referentie-aandeelhouders, zelfs de grootste aandeelhouder in Dexia.

Francine Swiggers: Vroeger, voor 2008, mijnheer Dedecker.

Jean Marie Dedecker (LDD): Ik doe nog even voort, ik ga nog even terug. U hoeft niet verlegen te zijn.

Uw groep had in Dexia, laten wij zeggen in DBB, zelfs 9 op de 13 bestuurszitjes. Ik denk dat u niet alleen op de hoogte moest zijn van de zaken, maar dat u ook mede het bestuur in handen had. Ik twijfel er geen seconde aan dat u op de hoogte bent van swaps, want uw groep heeft zelfs de credit default swaps in 1998-1999 met Lernout en Hauspie in elkaar gestoken. Die mensen zijn achteraf zelfs overgestapt naar Dexia. Ik zal maar een iemand noemen: de heer Dirk Bruneel is hier ook geweest. Hij heeft duidelijk gezegd dat hij niet alleen in de raad van bestuur zat, maar dat hij zelfs naar FSA Amerika is afgevaardigd en daar is gaan werken. U was absoluut op de hoogte van wat er toen gebeurd was.

Mijn vraag. U praat over de periode tot 2008. Ik heb een heel concrete vraag. In 2007 begint u naar mijn bescheiden mening zelf te speculeren tegen het Dexia-aandeel. Als ik mij niet vergis is het in 2007 dat jullie putopties gaan uitschrijven tegen het Dexia-aandeel in de hoop dat het zal stijgen in de toekomst. U komt uit de arbeidersbeweging. Ik heb het de heer Van der Maelen hier zo mooi horen zeggen. Ik hoor momenteel veel groepen uit de arbeidersbeweging over het casinokapitalisme en weet ik veel. Uw groep die de centen heeft verzameld, eerst in de Artesiagroep en dan doorgespeeld naar Dexia, is op dat moment serieus beginnen speculeren, iets wat u na afsluiting van de balans misschien 128 miljoen

euro zal kosten.

Ten eerste, vindt u het koosjer dat iemand uit de arbeidersbeweging aan casinokapitalisme doet? Als men begint met het uitschrijven van putopties, is men heel zeker dat men begint aan *shorten*. *Shorten* is een heel gevaarlijk principe. U doet dat ook op het moment waarop u zegt dat er geen risico is bij de bank. U zegt dat u van niets wist, maar u gaat op dat moment zelf. Als u speculeert op het verhogen van het aandeel, zijn er andere mensen die opties gaan uitschrijven en speculeren op het dalen van het aandeel.

Ik heb de lijst bij. Ik kan het rustig tonen. Mevrouw, u bent daar ontzettend ver in gegaan. Ik heb ook een interview met u bij. Dat dateert van 5 februari 2008. Daarin geeft u dat toe en zegt u ook klaar en duidelijk dat u niet aan *stock lending* doet.

Als ik dan de lijsten bekijk, dan zie ik bijvoorbeeld een jaar later dat een lid van het vennootschapsorgaan van ARCOFIN 2 092 000 euro putoptie uitvoert, 12,97 als de koers 3,42 is. Er is een kaderlid met leidinggevende functie die dat doet voor 405 000 euro. Ik vraag mij dan af wie de verliezen genomen heeft? Als u geen *stock lending* hebt gedaan voor die mensen, waren die dan zo sterk betaald dat zij voor 2 miljoen euro aandelen konden als tegenpartij zetten op dit moment? Ik zeg dat u als aandeelhouder van ARCO gaat speculeren op een moment tegen uw eigen aandeel. Vindt u dit verantwoord? Waarom hebt u dat gedaan?

Francine Swiggers: Uw eerste vraag was in verband met de leden die wij hebben in de raad van bestuur. Ik weet niet hoe u die 9 op 13 berekent, mijnheer Dedecker. U bedoelt dan op het niveau van Dexia Bank België. Het zijn er 5 van de 13, mensen uit de beweging. Op het niveau van Dexia Groep zelf zijn het er 2 van de 18 of 19. Ik weet niet wie u dat meedeelt, die 9 op 13, maar...

Jean Marie Dedecker (LDD): Mevrouw, ik praat over de christelijke zuil. Als u namen wil, kan ik ze geven. Mevrouw Wivina Demeester, Tony Van Parys, Luc Martens, Jean-Jacques Viseur, Patrick Develtere, voorzitter van het ACW, Thierry Jaques, voorzitter van MOC, het Franstalig ACW, Marc Justaert, voorzitter van de Christelijke Mutualiteiten, Claude Rolin, secretaris van het ACV. Volgens mijn bescheiden mening komen die allemaal uit de christelijke groep waarin u verzameld zit. Straks komt dat misschien nog allemaal ter sprake. Dat zijn er dus 9 van de 13 die toch, laten wij zeggen, geboortepapieren van

die zuil kunnen voorleggen.

Francine Swiggers: Voor zover ik weet, is mevrouw Demeester — zij is trouwens voorzitter van het auditcomité — een onafhankelijke bestuurder. Voor zover ik weet, zijn een aantal mensen die u daar opnoemt vertegenwoordigers van de Gemeentelijke Holding en niet van ARCO. Wat de raad van bestuur van Dexia Bank België betreft, kan ik de namen noemen: de heer Thierry Jacques, voorzitter van het MOC, de heer Patrick Develtere, voorzitter van het ACW, de heer Justaert, voorzitter van de CM, de heer Claude Rolin, vicevoorzitter van ACV-CSC en ikzelf. Dat zijn er dus vijf. Alle andere mensen die u opnoemt, werden niet door ARCO afgevaardigd. U plakt er een politieke stempel op.

Jean Marie Dedecker (LDD): Ik zou het niet durven.

Francine Swiggers: Dat is uw recht, maar mevrouw Demeester, bijvoorbeeld, is een onafhankelijke bestuurder en in die hoedanigheid ook voorzitter van het auditcomité.

Ik kom tot uw tweede vraag, mijnheer Dedecker. Ik heb daarvoor specifiek iets voorbereid onder het vierde thema. Ik hoop dus dat u blijft zitten tot dan. Ik zal daarbij aantonen dat het helemaal geen *short* posities zijn, integendeel. Het waren contracten die dateerden van 2007. Wij zijn een strategische langetermijnaandeelhouder en wilden misbruik van voorkennis vermijden.. Misbruik van voorkennis kan u elke maand worden verweten, voor elke raad van bestuur, voor elk strategisch comité en voor elk specifiek auditcomité.

Het betreft de periode, in 2006, dat DenizBank gekocht werd en dat er allerlei geruchten waren over fusies met de Société Générale en over de affaire-IMI Sanpaolo. De toenmalige voorzitter heeft, in afspraak met de CBFA, methodes ontwikkeld, niet om *short* te gaan op het aandeel van Dexia — het waren *long* posities, in plaats van *short* posities — maar om te kunnen bijkopen, op regelmatige basis, zonder dat wij telkens een beslissing moesten nemen. Een beslissing kunnen wij namelijk niet nemen in de periodes dat er telkens een misbruik van voorkennis zou zijn. Ik wil daarop straks terugkomen.

Ik meen dat het hier gaat over ARCO en het eigen beheer van ARCO en haar middelen. Ik zal daarop dus niet gedetailleerd ingaan, maar ik kan u wel geruststellen. De contracten zijn er nu niet meer; ze zijn *unwind*. Het is helemaal geen *short* positie. Het gebeurde in het kader van het bijkopen. De reden waarom daarover in de kranten een misverstand ontstaan is, is dat wij

oorspronkelijk kochten — ik denk in 2007 — aan 18 euro en dat wij na de crisis uiteraard die contracten heronderhandeld hebben. Op dat ogenblik, maar nu zijn ze *unwind*, kochten wij aan 5 euro, waarop iemand de bedenking maakte hoe men ze kon kopen aan 5 euro in een periode, vóór 2008, dat het aandeel 22 euro en meer waard was.

Ik denk dat dit een verkeerde interpretatie is, maar ik wil hier straks nog op terugkomen.

Met *stock lending* bedoelt u dat bepaalde stukken, Dexia-aandelen bijvoorbeeld, kunnen worden uitgeleend. Dit is een praktijk die men misschien beter had kunnen beperken als wij hadden geweten dat het zo uitvoerig gebeurde. In feite is het degene waarbij men een deposito heeft, of waarbij men een lange termijn aankoopcontract heeft, die de vrijheid heeft om met die stukken voor een stuk aan *stock lending* te doen. Ik denk dat het vrij technisch is om daarop in te gaan.

Jean Marie Dedecker (LDD): Nee, wij willen graag uitleg mevrouw. Zo dom zijn wij niet!

Francine Swiggers: In die contracten kan de tegenpartij zich het recht voorbehouden om een aantal stukken, die zij van u in depot heeft, te gebruiken in *lending*. Dit wil zeggen dat zij die eigenlijk voor een tijdje tegen vergoeding ter beschikking kan stellen aan andere partijen.

Jean Marie Dedecker (LDD): (...).

Francine Swiggers:

Wij hebben bepaalde partijen daarvoor de toelating gegeven. Minstens in de aankoopcontracten die wij met bepaalde partijen hebben afgesloten, werd hen daarvoor de toelating gegeven. Wij kregen daar ook een premie voor. Dit was ook een middel, een bijkomende mogelijkheid om iets te verdienen op die participatie.

Jean Marie Dedecker (LDD): Ik ga citeren uit het interview dat u hebt gegeven aan *De Standaard* want u spreekt over *shorten* en dat u niet *geshort* hebt. Ik citeer: "Voorlopig lijken de *shorters* het aandeel Dexia nog niet los te laten. Aan de verhandelde volumes, die nog altijd tot 4 keer hoger liggen dan normaal, kan je zien dat de *shorters* vandaag nog massaal in het Dexia-aandeel zitten." Dit is op een moment dat u zelf bezig bent met putopties uit te schrijven. Als u de data wilt; ik heb ze bij me liggen.

Francine Swiggers: Nee, ik heb die.

Jean Marie Dedecker (LDD): Ik ga verder met

mijn citaat: "Weet u wie dat soort van speculanten zijn?" En u antwoordt zelf: "Nee, dat weten wij zelf niet. Daarvoor moet u bij gespecialiseerde instellingen zijn die hun orders uitvoeren zoals de Bank of New York of (...). Zij weten wie de *shorters* zijn. Aan *stock lending* doen wij bewust niet mee."

Nu zegt u hier het omgekeerde. Ik heb hier een lijst bij me liggen van kaderleden met leidinggevende functies bij ARCOFIN. Ik heb een lijst liggen van leden van het vennootschapsorgaan van ARCOFIN waarbij men putopties plaatst en moet uitvoeren voor 2 092 000 euro. Dit werd uitgeschreven aan uw koers want u hebt al die putopties gedaan aan 12,97 en u moet ze opnemen aan 3,42.

Dat is gebeurd. Het is gebeurd op een moment dat u van alles op de hoogte bent en op een moment waarop die raden van bestuur vol zitten met uw mensen. U kunt het licht van de zon nog proberen te ontkennen op dit moment. U zit zelf in het controleorgaan, u zit in het auditcomité. U bent van een arbeiderscoöperatie – dat woord zal hier straks nog terugkeren – en u gaat zelf speculeren op het aandeel van het orgaan dat u vertegenwoordigt.

U zegt er nog bij dat u dat niet mocht doen. U mocht geen aandelen bijkopen. Ik kan goed begrijpen dat u uw positie wilde behouden op 18 %. U mocht geen aandelen bijkopen omdat u voorkennis had.

Wat bent u echter gaan doen? U hebt de rand van de wet opgezocht en hebt putopties uitgeschreven. Dat begrijp ik niet. Ik kan niet verstaan dat iemand uit de arbeidersbeweging dat doet en ten tweede dat iemand met uw functie dergelijke risico's neemt te gaan speculeren tegen eigen aandelen. Dat begrijp ik niet, dus ik wil daar een deftig antwoord op, mevrouw.

Francine Swiggers: Ik kan het volgende zeggen.

Hoe zijn die termijncontracten ontstaan? Helemaal niet uit speculatieve overwegingen. Zij zijn net ontstaan vanuit het principe, waarover ik het straks nog zal hebben, dat wij lange termijn en strategische aandeelhouder waren en wilden blijven van Dexia. De periode waarover ik spreek, is van 2001 tot 2008. Wij hebben onze participaties ingebracht in 2001. Van 2001 tot 2008 hadden wij – we zijn per slot van rekening een participatiemaatschappij – een belangrijke participatie in Dexia.

Het was onze overtuiging dat wij op lange termijn een strategische aandeelhouder moesten blijven,

om diverse redenen. Ik zal er verschillende aanhalen, maar ik kan er u nog meer geven.

Eerst en vooral, wij wilden mee de strategie bepalen, en niet gevat zijn door bijvoorbeeld, ik citeer: "verkeerde acquisities". U weet dat er acquisities gebeurd zijn juist voordat wij ingebracht hebben, namelijk FSA, Labouchere en Kempens, die achteraf heel moeilijk verlopen zijn.

U weet ook dat er eind 2004 een poging tot acquisitie van de kant van de Fransen gekomen is, IMI Sanpaolo. Als Belgen hebben wij dat gelukkig kunnen blokkeren.

U weet ook dat er allerlei plannen geweest zijn om de zetel van Dexia naar Frankrijk te brengen en om zelfs fusies aan te gaan van Dexia Bank België met de hoofdzetel. Dat hebben wij tegengehouden.

Er zijn ook allerlei overwegingen omtrent het strategisch aandeelhouderschap die te maken hebben met de tewerkstelling in België. Duizenden mensen werken bij die bank. Bij verplaatsing van de zetel, is er een reëel gevaar voor die tewerkstelling.

Dat waren allerlei overwegingen, temeer naast het feit dat Dexia ook een participatie was die op dat ogenblik rendabel was. Ook *underlying*, wat de onderliggende metiers genoemd wordt, konden wij duidelijk zien dat die bank eigenlijk goed bezig was.

Dat was dus onze positie. Wij wilden lange termijn strategisch aandeelhouder blijven.

Wat gebeurde er toen? Er werden regels uitgevaardigd van misbruik van voorkennis. Ik zal u alle data en alle reglementering van de CBFA besparen.

Dat komt erop neer dat de toenmalige voorzitter bij de CBFA werd geroepen. De regulator heeft toen gezegd dat er niet kon worden bijgekocht tijdens die periodes, die telkens een maand zijn voor elke raad van bestuur of voor elke belangrijke beslissing waar u als bestuurder, als vertegenwoordiger van een aandeelhouder, aanwezig bent of kennis van hebt.

Wij hebben toen gezegd: dan wordt dat voor ons heel moeilijk.

Jean Marie Dedecker (LDD): In Amerika steken ze u daarvoor in de bak, mevrouw.

Francine Swiggers: Dat mag dus niet. Wij hebben dus gezegd dat niet te willen, wetende dat

wij in 2006 heel wat strategische comités hebben gehad. Er was de aankoop van Denizbank. Er zijn allerlei contacten geweest met Crédit Mutuel, Société Générale, Banque Populaire enzovoort.

Men heeft gezegd: wij kunnen op de duur bijna niet meer kopen, want er waren drie strategische comités per jaar, vier of vijf raden van bestuur, auditcomités. Om al die schijn van misbruik van voorkennis te vermijden, hebben wij gezegd: we gaan een beslissing nemen buiten die momenten. Dat betekent dat er maar twee mogelijkheden zijn. Ofwel geeft u die aan een bank en zegt u: koop voor mij de volgende jaren zo veel aandelen aan, als het die koers is zó veel, als het die koers is dan zó veel. Dat heet een laddercontract. Men werkt dus in een ladder.

Dat had ook een nadeel op dat ogenblik. We zijn dan in 2007. U weet dat het aandeel toen 21, 22 tot 23 euro stond. Wij oordeelden: kijk, dat zijn toch nogal hoge koersen, wij denken dat het hier gaat over een periode waar er toch te hoge beurskoersen worden genoteerd.

Dan zijn de investmentbankiers naar ons gekomen en zij hebben gezegd: "U kunt kopen aan goedkopere prijzen dan de prijzen uit uw laddercontracten, want bij uw laddercontracten moet u beginnen vanaf de contantkoers op dat ogenblik. Wij kunnen u een langetermijnaankoopcontract aanbieden, waarbij u tot 3 of 4 euro goedkoper kunt kopen dan de koersen van dat ogenblik".

Op die manier zijn in 2007 die aankoopcontracten gestart, louter met wat men noemt verkochte *puts*, d.w.z. Arco verbond zich er van bij aanvang toe om op regelmatige basis aandelen Dexia aan te kopen tegen een vaste prijs. Omwille van de vaste aankoopgarantie lag die aankoopkoers licht onder de toenmalige beurskoers. Van *short* posities was toen allerminst sprake. Die zijn dan onderhandeld geweest na 2008.

Na 2008 hebben wij die drie keer heronderhandeld teneinde de prijs waaraan wij de aandelen kochten, neerwaarts bij te stellen. Wij hebben daar uiteraard altijd een aantal zaken moeten aan koppelen. Wij hebben dan ook calls moeten verkopen, waarvan de premie dan dient om de aankoopprijs onder de langetermijncontracten (de zgn. *strike price* van de initiële putopties) naar beneden te krijgen. Op die manier hebben wij geprobeerd het beste uit die aankoopcontracten te halen.

Meer kan ik er niet over zeggen, maar in onze jaarverslagen wordt ook voldoende transparantie gegeven.

Ik zeg het dus: het heeft helemaal niets met speculatie te maken, integendeel. Het heeft te maken met het feit dat wij onze langetermijnstrategische positie van aandeelhouder wilden behouden in de bank. Ik spreek dan van voor 2008, maar spijtig genoeg liepen die termijncontracten over 2008 en hebben wij moeten heronderhandelen. Wij moesten ook langer gaan om niet al te zeer te worden gepenaliseerd. Dat is de achtergrond.

Jean Marie Dedecker (LDD): Mevrouw Swiggers, u speculeert op een verhoging van de koers van het aandeel.

Francine Swiggers: Neen, mijnheer Dedecker, helemaal niet. We kochten eigenlijk drie of vier euro goedkoper dan de dagkoers van dat ogenblik. Het zou eerder verkeerd geweest zijn, mochten wij dan contant gekocht hebben in die beperkte periode dat dit mogelijk was, of zouden gekocht hebben met laddercontracten waar we inderdaad onmiddellijk aan die hoge koersen moesten gaan starten.

Jean Marie Dedecker (LDD): U bent beginnen speculeren toen het aandeel 18 euro stond. Ik kan u zelf het raamcontract misschien eens voorleggen, mevrouw. Het gaat over begrippen. Als putopties voor u geen speculaties zijn, dan weet ik het ook niet meer. Dan moet u misschien eens te rade gaan bij de heren van de vakbond.

Nog één laatste vraag daarover, mevrouw. Vanaf 23 september 2008 was er een ingreep dat het verboden maakte om putopties uit te schrijven als men geen Dexia-aandelen in bezit had, de periode van *stock lending*. Hoe komt het dan dat bijvoorbeeld op 9 januari 2009 een lid van het vennootschapsorgaan er 171 336 (*) moet opnemen en op 20 februari 2009 een kaderlid met leidinggevende functie 32 500 voor een bedrag van respectievelijk 2,92 miljoen en 409 500, naast al wat deze zelf nog opgenomen hebben? Hoe kan dat dan? De marginaliteit van de wet hebt u overtreden door voorkennis toe te geven, dus we gaan putopties uitschrijven. Daarna gaat u dit nog doen ook.

(*) Dhr. Dedecker zegt 171 336 (het waren er 161 336)

Francine Swiggers: Ik veronderstel dat dit verbod slaat op mensen die calls verkopen of aandelen verkopen zonder de aandelen in hun bezit te hebben. Waar het hier over gaat is eigenlijk dat wij *puts* verkocht hebben met de bedoeling van aandelen te kopen. Ik denk dat daar de vergissing zit. Ik weet niet welk kaderlid u bedoelt, maar ik veronderstel dat we hier teveel in

techniciteit gaan.

Meyrem Almaci (Ecolo-Groen!): Mevrouw de voorzitter, mevrouw Swiggers, ik dank u voor uw uiteenzetting tot nu toe. Ik heb een aantal vrij eenvoudige vragen.

U bent in 2007 bij de raad van bestuur gekomen, zoals u hebt gezegd.

Wij hebben hier getuigenissen gehoord waarbij werd gesteld dat de hele, binationale constructie van de fusie tussen Dexia Crédit Local en de Belgische tak er was gekomen om het excès aan Belgische spaargelden aan de Franse tak te kunnen doorgeven.

Er is ook gesteld dat de constructie pas in 2006 in actie is gegaan. Daarvoor was ze nooit nodig geweest, omdat de Franse tak altijd toegang tot de interbancaire markt had. In 2006 blijkt voornoemde toegang ineens moeilijker te zijn. De Franse tak blijkt toch nood aan de Belgische spaargelden te hebben. Vanuit de Belgische tak – Dexia Bank België – komt vervolgens een transfer richting Dexia Crédit Local op gang.

U zit in Dexia Crédit Local en u zit in Dexia Bank België. Ik vraag mij af hoe u, op basis van de posities die u in de verschillende takken hebt, deze plotse transfers of de plotse situatie of dynamiek inschat. Wat vindt u daarvan?

Ik stel u voorgaande vraag, omdat hier door een aantal getuigen, zowel in gesloten als in open zitting, is gesteld dat het hele model een verkeerd model was, dat voor ons land en ook voor onze aandeelhouders nadelig was. U zit in alle genoemde takken. Er gebeurt iets wat voorheen niet gebeurde. Wat is uw reactie?

Dat is mijn eerste vraag. Mijn tweede vraag is de volgende.

Uit de documenten van de Franse toezichthouder blijkt dat het bij Dexia Crédit Local in 2009 op het gebied van risicobeperking en op het gebied van het bezitten van goede risicomodellen om het risico te kunnen bepalen, ongelooflijk verkeerd loopt.

Ik heb u daarnet tijdens uw inleiding horen aangegeven dat uit alle parameters die u had, bleek dat u niet abnormaal bezig was. Nochtans hebben we bij de eerste redding in 2008 gezien dat we met een bank zaten die in de Benelux, maar ook wereldwijd, op het gebied van de producten die de bank zelf via FSA ontwikkelde en op het gebied van de gestructureerde producten tot de slechtste leerlingen behoorde.

In 2009 komt het rapport van de Franse toezichthouder. Wat is uw reactie na de ervaring die wij in 2008 hebben gehad en die, zoals u hebt opgemerkt, de mentaliteit na 2008 absoluut heeft veranderd?

U hebt ook naar de raad van bestuur verwezen als zijnde een collegiaal orgaan. Dat klopt. De raad van bestuur is een collegiaal orgaan. Wij hebben hier echter in de getuigenis van de heer Miller en opnieuw van andere getuigen gehoord dat er een zekere druk van bepaalde actoren in de raad van bestuur bestond, om bepaalde slimme beslissingen niet te nemen, om de alarmbellen die door het interne risicobeheer waren geluid, te negeren en toch voor een strategie van maximumrendabiliteit en maximumexpansie te gaan.

Ik wil dat afzetten tegenover de getuigenis die u daarnet hebt gegeven hier, maar ook in de pers, waarin u zegt dat de aandeelhouders niet echt werden gehoord, dat hun invloed relatief beperkt was. Die andere getuigenissen doen eerder uitschijnen dat er toch een aantal krachten waren die een iets grotere invloed leken te hebben op de heer Miller en daarna zelfs op de heer Mariani. De stem van de aandeelhouders was blijkbaar wel belangrijk, in die mate dat iemand hier zelf ook heeft gezegd: men wilde een duidelijke rendabiliteit, we hadden bepaalde beslissingen kunnen nemen na 2008 om sneller te gaan in afbouw, maar die beslissing werd niet genomen omdat men zijn dividenden wou.

Ik zou daar graag uw visie op hebben, vanuit de getuigenissen die u al hebt gedaan. Laat het heel duidelijk zijn: ik ben voor coöperaties. Ik vind het principe van een coöperatie een heel mooi principe. De doelstelling van een coöperatie is ook beslissingen te nemen ten voordele van coöperanten. U zult het met mij eens zijn dat wat er nu met ARCO is gebeurd, zonder enig moreel oordeel zelfs, niet echt in het voordeel is gebleken van de coöperanten. Als men de reconstructie maakt, rijst de vraag natuurlijk op welke manier in elke operatie die gebeurd is, men dat oogpunt voor ogen heeft gehouden? Ik stel de vraag met betrekking tot de vele acquisities tussen 2001 en 2007, tussen eigenlijk het moment van de oprichting en de fusie, die de bank heeft gedaan die toch, als men ze allemaal naast elkaar zet – en ik heb dat gedaan – de een na de andere verwerving is geweest, met als doel de grootste te worden.

U kan dus, enerzijds, kijken naar de parameters en de cijfers en zeggen dat met de toenmalige modellen, puur cijfermatig en boekhoudkundig

gezien niets aan de hand was, en de toezichthouders hadden ook niet echt aan de alarmbel getrokken, enzovoort. Anderzijds, als men kijkt naar de expansiepolitiek van die groep, daar kon men toch niet naast kijken. Er is een heel debat geweest, ook – het is hier al een paar keer gezegd – vanuit de sociale beweging over de politiek van Dexia in Israël. Er is een heel debat geweest over een aantal andere acquisities, FSA, waarvan gezegd is dat vooral de Franse tak die wou; u zat in al die takken.

Hoe heeft, en dat is natuurlijk ook voor een stuk van voor uw tijd, maar hoe heeft de coöperatie gekeken naar die beweging die daar gaande was? Die beweging staat los van de cijfers die doen vermoeden, als ik u reconstrueer, dat er weinig aan de hand was of dat alle parameters toch gezond of correct waren, en er ook geen alarmsignalen kwamen vanuit de toezichthouder en de alarmsignalen van intern niet tot op de raad van bestuur geraakten. Men kan toch niet om die cijfers heen, die tonen, ook op grafieken, dat Dexia een enorme vlucht nam, internationaal, met betrekking tot haar expansie.

Ik hou het voorlopig hier op. Ik had nog een aantal andere vragen maar anders vrees ik dat het wat veel wordt.

Francine Swiggers: Uw eerste vraag over de fameuze brief van ACP waar al veel over is gezegd.

Inderdaad, ik heb die brief gezien in het auditcomité en in de raad van bestuur van DCL. Dat zijn eigenlijk twee brieven: een brief die gaat over de liquiditeitsratio's en een andere brief die gaat over bepaalde modellen voor bepaalde soorten, een beperkt aantal, derivaten die niet 100 % in orde zouden zijn. Het gaat hier over een brief die, denk ik, in augustus of september 2010 bezorgd is aan het auditcomité en die gaat over een onderzoek van de periode 2008-2009. Wat is daarmee gebeurd? Die brief hebben wij op het auditcomité gezien. Wij hebben dat ook aanhangig gemaakt op de raad van bestuur; die brief is daar ook bekeken. Op dat ogenblik zelf had de toenmalige leiding van DCL onmiddellijk een actieplan klaar om alles te remediëren. Dat actieplan werd ook besproken met ACP en ook met de inspecteur van de Banque de France. Dat actieplan werd aanvaard.

Hoe is dat dan op het niveau van de Dexia Groep gekomen? In de notulen heeft de heer Mariani daar een bijdrage aan gewijd. U kunt dat zien in de notulen. In die bijdrage zegt hij: kijk, er was dus inderdaad een brief van ACP met betrekking tot die en die punten, maar ondertussen werd er

een actieplan uitgewerkt dat aanvaard werd door ACP en ook door Banque de France, veronderstel ik. Zoals ik daarstraks heb gezegd: ACP rapporteert aan Banque de France. Dat is één zaak.

Uw tweede vraag ging over de intragroepening, een punt dat ik uitgebreid zal behandelen. Rond het collegiaal orgaan kan ik u eerlijk zeggen dat wij als bestuurder-aandeelhouder nooit bepaalde beslissingen hebben tegengehouden die in het intêrêt social van de groep, in het belang van de groep, zouden zijn. Wij hebben altijd, u kunt dat ook zien, het meest recente was de afbouw van de portefeuille in mei 2011, FP en legacy die in totaal beide samen 4 miljard verlies gingen maken, die beslissing aanvaard en goedgekeurd, omdat ze in het belang van de vennootschap was.

Uiteraard kan men eens de vraag stellen hoe het zit met de dividendprojectie. Dat is niet meer dan normaal als bestuurder. Waarom? Elk bedrijf, elk management van een bedrijf, moet eigenlijk aangezet worden tot het betalen van een dividend. Zij beheren middelen van een vennootschap en ook middelen van aandeelhouders. Het is dus een teken om hen ook bij het bedrijf te houden en ook te zorgen dat zij efficiënt werken. Het is ook een middel om de koers van het Dexia-aandeel toch min of meer in orde te houden. Wij hebben nooit een enkele beslissing tegengehouden die in het belang was van de vennootschap. Of vertrapd.

Meyrem Almaci (Ecolo-Groen!): Ik heb een bijvraag over de dividenden. Ik kan dat begrijpen voor normale tijden. Ik kan begrijpen dat u die redenering volgde vóór 2008.

Francine Swiggers: Wij hebben geen dividenden gekregen over het boekjaar 2008. Wij kregen geen dividend in cash in 2009, en geen dividend in cash over 2010. Toen waren er enkel bonusaandelen, die eigenlijk een verwatering betekenden voor de aandeelhouders. Ik wil er nog op terugkomen, maar zo was de situatie.

Inzake de coöperatie zou ik u graag op het einde antwoorden. In mijn vierde thema verklaar ik hoe wij ertoe gekomen zijn in Dexia te stappen. Er zijn inderdaad heel wat acquisities geweest, maar ik wil alvast zeggen, mevrouw Almaci, dat de acquisitie van FSA al daarvoor gebeurde.

In 2001 wilde elke entiteit blijkbaar een acquisitie doen. De Fransen verwierven FSA, de Belgen verwierven Artesia, BACOB en DVV, de Luxemburgers verwierven Labouchere en Kempen & Co. Eigenlijk gebeurden de acquisities voor de uiteindelijke fusie met Artesia, BACOB en

DVV, dus vooraleer wij erin gestapt zijn.

De acquisities daarna – dat geef ik toe – zijn effectief. Wij hebben er vele tegengehouden, bijvoorbeeld zoals ik daarstraks aanhaalde, is IMI Sanpaolo tegengehouden. Er waren evenwel allerlei andere fusieplannen: met de Société Générale, Banque Populaire, Crédit Mutuel, noem maar op. Men overwoog de aankoop van een Roemeense bank en van een Chinese asset manager. Ik kan er een heel pak opsommen.

Meyrem Almaci (Ecolo-Groen!): Ik heb op de website van Dexia naar de geschiedenis gekeken. Daar staat dat de verwerving van FSA effectief in 2000 gebeurde. In 2001 nam men Artesia Banking Company over. Als er afgesproken was wie welke overnames in welke specifieke tak mocht doen, wist u dat toch op het moment dat u erin stapte? Waarom stapte u er dan nog in? U wist dat iedereen zijn eigen beleid voerde. Vroeg u zich niet af of u daar zicht op kon houden en of het wel koosjer was?

De acquisitie van FSA – dat toch een grote speler was op het vlak van *credit enhancement* en dat Dexia wereldleider zou maken inzake financiële dienstverlening – was gedurende die expansie de opvallendste aankoop. Dat is toch iets waar u over nadacht, toen u een jaar later de overname van Artesia toestond?

Het is alsof iedereen elk element apart bekeek maar enkel vanuit de eigen positie en louter met het oog op de eigen belangen, zonder het geheel te bekijken. Ik vind dat heel vreemd. Hier zijn al vele mensen komen getuigen die hun eigen niveau afbakenden en die abstractie maakten van de rest.

Met betrekking tot die overnames heb ik dat gevoel nu ook. U ziet toch wat daar gebeurt? U kunt zeggen dat het een stuk was van de strategie die was afgesproken op het moment van de fusie, maar u beslist toch wel autonoom om in zo'n strategie in te stappen, of niet?

Francine Swiggers: Die strategie was inderdaad heel duidelijk, maar daarop kom ik straks terug. Waarom was er eigenlijk vanuit Artesia, BACOB en DVV een *affectio societatis* met Dexia? Ten eerste, omdat Dexia hier in België een grote retailspeler was, complementair met het netwerk en, ten tweede, ook omdat wij vanuit het feit dat BACOB en DVV op het vlak van *social profit* marktleider waren – Dexia was dat op het vlak van *public finance* – hebben gezegd dat er daar heel wat mogelijkheden van synergie waren.

De strategie rond FSA was inderdaad zo dat FSA

een poot was in de Verenigde Staten die Dexia zou helpen op het vlak van *public finance*, om alles wat geëffectiseerde producten zijn aan te kunnen en te herverzekeren, maar ook op het niveau van alles wat verbetering van de *funding* mogelijkheden was.

Wij moeten daar duidelijk zijn. FSA had een AAA-rating, dat was dus prima kwaliteit. Dat is ook een entiteit geweest die een goed rendement gegeven heeft aan Dexia. Het waren kwaliteitsvolle activa, ze waren herverzekeraar. Ik zou daar zeggen dat die strategie paste in de toenmalige globale strategie van Dexia als degene die wereldleider wilde zijn op het vlak van *public finance*.

Mevrouw Almaci, als er geen twee crisissen waren geweest en als er in 2010 de soevereine crisis niet was geweest, had Dexia met die strategie kunnen verder gaan en dan hadden wij inderdaad, en ik denk dat reeds velen dit hier hebben gezegd, niet gezeten waar wij nu zitten.

Wij hebben echter de zware crisis gehad in 2008. Wij waren dan de soevereine bank, de *public bank* bij uitstek. Het is juist die soevereine crisis die zo hard heeft toegeslagen en die gemaakt heeft dat wij met dit dossier staan waar wij nu staan.

Ik kom straks nog wel eens terug op hetgeen u zegt over coöperatie.

Meyrem Almaci (Ecolo-Groen!): In 2008 hebben wij ook een bijzondere bankencommissie gehad. De conclusie daar was, ik heb het hier op een bepaald moment ook letterlijk voorgelezen in deze commissie, dat niemand had kunnen voorzien dat de interbancaire markt zou stilvallen.

Ik zou het zeer erg vinden mocht deze bijzondere bankencommissie met dezelfde veronderstelling moeten eindigen, want dat betekent dat wij niets hebben geleerd uit 2008, want wij hebben toen gezien dat de interbancaire markten stilvielen. Na 2008 moet men dus zeker rekening houden met het feit dat het kan gebeuren.

Dat soort redenering vind ik op dit moment onaanvaardbaar, alsof het een natuurwet zou zijn waarvan wij slachtoffer geworden zijn. In het licht van de publieke opinie en de redding die wij hebben moeten doen, met jammer genoeg alle waarborgen van dien, zou dit niet acceptabel zijn.

Het is heel duidelijk dat Dexia de laatste der Mohikanen was die, op het moment dat de kredietcrisis zich aandienende in 2008, toch bleef investeren in rommelkredieten, wegens de interessante intresten. Dat is ook een van de

conclusies geweest van de bijzondere bankencommissie de vorige keer.

U kunt mij nu zeggen dat dat toen de logica was en dat dit een denkwijze was die breed verspreid was. Ik deel uw mening. Die denkwijze was niet verspreid onder de kleine banken, wat wellicht de reden is dat zij klein gebleven zijn. Zij vroegen zich af of zij wel in die herverpakte producten moesten instappen, ondanks de AAA-rating ervan. Ook voor 2008 waren er mensen met een andere mening. Dat zijn de banken, die wij niet hebben moeten redden.

De oefening die wij in deze bijzondere bankencommissie moeten maken, is hoe het komt dat wij bepaalde banken moesten redden en andere niet.

Er was daar toch onmiskenbaar een mentaliteit om te blijven gaan voor het meest interessante voordeel met deze bank. Die feiten staan zwart op wit. Het is toch bijzonder verontrustend dat Dexia als allerlaatste bank bleef volhouden om daarin te investeren, met een dochter die zelf zulke rommelkredieten maakte.

Sommigen hier hebben gezegd dat dit de tactiek was van vooral de Franse tak. U zegt dat het de logica was van het systeem waarin wij zaten. Ik vind dat het geen van beide zaken is.

Wij zien dat bepaalde grootbanken die logica veel sneller hebben verlaten dan Dexia en dat er banken zijn die niet zijn ingestapt in heel de logica van de herverpakte producten en de derivaten, ondanks de goede ratings die die hadden.

Ik stel dus opnieuw de vraag of het, als aandeelhouder met een heel specifieke rol als coöperatie, niet dat soort vragen is dat men dan kritisch moet stellen?

Hetzelfde geldt met betrekking tot de obligatieportefeuille. Dat is misschien een vraag waarop u wel kunt antwoorden. Hoe komt het dat Dexia zoveel in die obligaties van die PIIGS-landen heeft geïnvesteerd? Heel veel andere banken hadden een veel meer divers pakket obligaties.

U kunt dan zeggen dat de eurozone is zijn geheel veilig was. Dat klopt, maar dat verklaart niet hoe het komt dat er binnen die veilige eurozone toch banken zijn die een meer divers pakket aan obligaties hebben dan enkel die PIIGS-landen, terwijl die zo zwaar zijn binnen Dexia.

Dat geeft toch de schijn van een strategie die gericht was op de meest interessante deals in de

markt. Die meest interessante deals zijn echter ook heel vaak de meest risicovolle. Dat zijn relatief simpele vragen die men zich achteraf stelt, maar die ook op voorhand toch duidelijk in het oog springen als men kijkt naar de parameters.

Francine Swiggers: U spreekt daar inderdaad over de strategie van het investeren in verpakte producten. Dat gaat dan over 2008. Ik heb toen met heel veel interesse de conclusie van de toenmalige bijzondere commissie gelezen. Als ik ze nu weer lees, dan verwonder ik mij soms over het feit dat heel wat van die aanbevelingen die toen werden geopperd – ik denk bijvoorbeeld aan een Europees toezicht door toezichthouders op risicomodellen, businessmodellen en risicoparameters –, niet werden opgevolgd.

Ik ben het eens met u en met de opmerkingen en aanbevelingen die toen werden geformuleerd door de commissie. Ik zou alleen maar wensen dat ze allemaal worden toegepast: toezichthouders op Europees niveau voor een complexe structuur, een systemische bank in België, maar met allerlei entiteiten in Europa waarbij verschillende toezichthouders betrokken zijn en waar wij weten dat er transversale missies zijn van toezichthouders. Ik heb echter de indruk dat qua raden van bestuur of qua gecoördineerde werking heel wat aanbevelingen op Europees niveau, die vanuit die commissie zijn gekomen in 2009, nog moeten worden geïmplementeerd.

Meyrem Almaci (Ecolo-Groen!): Ik deel wat dat betreft uw mening. Het gaat natuurlijk ook over al die aanbevelingen die wij in eigen land hadden kunnen doen. Ik heb daarover een specifieke vraag. Een van de aanbevelingen van de bijzondere bankencommissie was het splitsen van de bankactiviteiten. In 2008 was dit ook een van de vragen. Hadden wij de Dexia Holding niet beter gesplitst? Waren wij niet beter overgegaan tot een splitsing van de activiteiten? Ik weet niet hoe u daar tegenover stond in 2008 op het moment dat FSA er nog was, maar ook na de verkoop van FSA, op het moment dat de brief van de Franse toezichthouder toekwam en er sprake was van het actieplan?

Als u het verslag van de bijzondere bankencommissie hebt gelezen en het debat over Dexia hebt gevolgd in 2008, dan zult u weten dat het splitsingsscenario een van de vele voorstellen was waarnaar een aantal economen hebben verwezen. Hoe bent u daarmee omgegaan? Hoe bent u zich in de loop van 2008 ter zake geïmplementeerd?

Francine Swiggers: Daar komt mijn opmerking van pas. In een raad van bestuur moet men altijd

collegiaal beslissen. Wat die splitsing in 2008 betreft, u weet dat alles zeer snel is moeten gaan. Wij hebben mondeling rond de splitsing België/Frankrijk gedebatteerd met een aantal mensen. U zal dit echter niet terugvinden in de verslagen van de raad van bestuur. Ik kan u wel de bewijzen daarvan geven. Ik heb het dan over iets anders dan over zuiver splitsen. Ik heb de indruk dat de heer Miller verkeerd heeft verstaan. Wij hadden het als ARCO over een afsplitsing van de portefeuille FP, die achteraf grote problemen heeft gegeven.

Datzelfde model was bruikbaar voor andere stukken van de portefeuille die nu in de legacy zitten, de PIGS-risico's, om ook daarop toe te passen. Dat hebben wij toen verdedigd, eigenlijk met een equipe van interne mensen bij Dexia die daar in 2007 al op aan het werken en die dus toen geen gehoor vonden. In 2008 hebben wij dat terug aangekaart, ook op het kabinet. Wij hebben het ook met Jean-Luc Dehaene daarover gehad. Jean-Luc Dehaene heeft dat op zijn beurt ook besproken met mensen binnen de kabinetten, maar hij is ook teruggekomen met de melding van verschillende argumenten tegen. Ik veronderstel dat de Franse aandeelhouders er tegen waren. Hij zei ook dat er te weinig tijd was om het uit te werken.

Ik heb gezien dat de heer Mariani het heeft gehad over een bad-bank constructie want dan spreken we over hetzelfde, een bad bank-constructie is eigenlijk een portefeuille isoleren. Zo'n portefeuille moet men isoleren in een *special purpose vehicle*. Daar moeten de aandeelhouders ook *equity* in steken. Wij waren bereid dat te doen. Daar moeten de aandeelhouders ook eventueel een gesubordineerde tranche in steken. Wij waren bereid dat te doen. De heer Mariani zegt dat er dan heel veel verlies zou moeten genomen worden. Als we dat voor de globale portefeuille hadden gedaan, had daar inderdaad wel wat verlies moeten worden genomen. Maar men moest dat niet doen voor het geheel. Nu, daar zijn verschillende bezwaren. De heer Mariani heeft mij dat achteraf ook uitgelegd.

Het probleem was ook natuurlijk dat er voor heel wat van die stukken – en dan komen we terug op die swaps – *gehedged* posities waren. Als men die obligaties dan in dat *special purpose vehicle* steekt en daar een oplossing voor moet vinden, dan zat men met die swap die men niet meer als *hedge* kon boeken in de boekhouding. Daar moest men dan ook het verlies afboeken. Men zat daar eigenlijk met een vrij moeilijk scenario omwille van het feit dat al die posities *gehedged* waren.

Maar wij hebben het isoleren van de portefeuille in 2008 wel bepleit. Ik kan u zelfs, als u dat wil, heel de techniciteit daarvan laten tonen, van hoe dat in elkaar zou kunnen hebben zitten. Maar het is ook de snelheid van beslissing die er geweest is in 2008. Dus eerst de kapitaalverhoging die ons op een nacht gedwongen heeft om mee te participeren eigenlijk. Alles moest snel gaan. Dan een week erna de liquiditeitscrisis waarbij men dan garanties moeten geven heeft. Eerst was daar een probleem. U weet dat de Fransen ook rond de garanties van de portefeuille van FSA heel wat geprotesteerd hebben. Dus er waren toen heel wat spanningen op niveau van de staten om een optimale oplossing te bereiken.

Maar ik kan ook eerlijk zeggen dat wij dat in de raad van bestuur dan ook niet meer hebben aangekaart. Het gaat hier over wat ik zeg, puntje twee. Men kan soms ideeën hebben die achteraf heel goed blijken te zijn, en die aankaarten bij het management, maar als daar dan onvoldoende consensus over is, heeft het ook niet veel zin om dat naar de raad van bestuur te brengen.

Meyrem Almaci (Ecolo-Groen!): Dat begrijp ik, maar ik wil nog een verduidelijkende vraag stellen.

La présidente: Je dois vous dire que vous débordez un peu du premier thème. Je vous laisse faire, mais soyez synthétique puisque tout le monde essaie de l'être.

Meyrem Almaci (Ecolo-Groen!): Oké.

Mevrouw Swiggers, de heer Miller heeft hier gezegd dat hij een dergelijk splitsingsscenario voorbereide. Als u zegt dat er te weinig tijd was, dan ga ik ervan uit dat het splitsingsscenario van de heer Miller niet klaar was of niet meegenomen is. In hoeverre was u daarvan op de hoogte?

Tweede vraag, na 2008 is de verhouding in de raad van bestuur natuurlijk veranderd. U spreekt van spanningen tussen landen. Het feit dat de CEO een Fransman werd, het feit dat de verhoudingen in de raad van bestuur veranderden, in hoeverre heeft dat een effect gehad op die spanningen tussen landen?

Francine Swiggers: Op uw eerste vraag kan ik heel kort antwoorden. De heer Miller heeft nooit een splitsingsscenario op de raad van bestuur gebracht. Nooit.

Ten tweede, nee, er zijn geen spanningen tussen Fransen en Belgen in de raad van bestuur. Ik denk dat wij altijd goed als college hebben opgetreden. Natuurlijk wordt er soms een

verschillende nuance gelegd en een verschillend belang gehecht, maar niet in de zin dat het belangrijke beslissingen zou hebben vertraagd of tegengehouden. Daar kan ik heel duidelijk in zijn.

La **présidente**: Monsieur Goyvaerts, vous avez demandé la parole?

Hagen Goyvaerts (VB): Mevrouw de voorzitter, mijn vragen zijn gesteld. Ik heb bij dit thema geen verdere vragen meer.

Jan Jambon (N-VA): Mevrouw Swiggers, veel vragen zijn al gesteld, maar ik houd een viertal korte vragen over.

Mijn eerste vraag gaat over het plan 2007-2009. De heer Miller heeft hier gezegd dat hij bij zijn aantreden een armada zag – hij heeft dat woord niet gebruikt, maar in beeldspraak kwam het daar zo'n beetje op neer – van verschillende entiteiten. Hij wilde die centraliseren. Dat waren eigenlijk zijn inzichten.

U hebt juist vier grote lijnen, grote assen, gegeven van het plan 2007-2009.

Mijn vraag luidt of er ergens in dat plan ook sprake is van die centralisatiegedachte? Heeft daarover een discussie plaatsgevonden? Wat is daarvan de uitkomst geweest?

Een tweede vraag, over een punt waarop daarnet ook al even allusie is gemaakt. De heer Piret heeft hier gezegd dat er in de periode voor 2008 al risicorapporten van zijn hand waren, die toch wel ernstige knipperlichten deden oplichten. U hebt daarjuist gezegd dat die rapporten niet tot op de raad van bestuur zijn gekomen.

Nu, ik heb zelf een beperkte ervaring in de banksector. Ik heb een vennootschap geleid waarvan de vier grootbanken, destijds nog Belgische banken, aandeelhouder waren. Ik kan u met de hand op het hart zeggen: als wij in de raad van bestuur iets behandelden, dan was het wel het risico van de kredietportefeuilles, die wij hadden.

In financiële vennootschappen, bij uitstek in banken, is de risicoparameter één van de basiselementen in de bedrijfsvoering. Als die rapporten bestonden — u kunt zeggen dat u niet wist dat die bestond, maar u wist natuurlijk wel dat er een interne audit en een risicodirectie was binnen de bank —, waarom vraagt de raad van bestuur dan niet om de risicorapporten van de directie risicobeheer te zien en te bespreken? Hoe komt het dat u daar niet zelf ageert in plaats van het door het directiecomité te laten voorleiden?

Dan heb ik nog een derde zeer korte en precieze vraag. Wie was de tegenpartij in alle optiecontracten waarover u het had? Met wie hebt u die optiecontracten afgesloten?

Tot slot, de heer Mariani heeft in de hoorzitting van 7 november aangetoond hoe het aantal type leningen exponentieel gestegen is. In 1995-1996 had men drie verschillende types, dit loopt op tot 167 in 2006 en tot 223 in 2008. Hij zei zelf dat de groep 223 verschillende leningen uitgaf met de meest exotische indexen. Hoe schatte u, als beheerder, die evolutie in? Was er een verschil in het gebruik van de leningen binnen de verschillende entiteiten van Dexia? Bedienden bepaalde entiteiten zich meer of minder van leningen met de meest exotische indexen? Hoe werden de risico's van die producten toegekend en opgevolgd, en op welk niveau?

Francine Swiggers: Met het plan uit 2007-2009, dat de heer Miller zijn integratieplan noemde — de heer Miller voelde of dacht dat hij te weinig greep had op de organisatie — was zijn bedoeling om eerst en vooral op niveau van het directiecomité van de bank een aantal mensen naar boven te brengen en een zwaardere holding te maken. Daar kwam het op neer. Vandaar dat wij nu met een vrij zware Dexia Holding zitten qua personeel. Hij wilde eigenlijk de integratie doen door een heel zware holding te maken met een zwaarder doorwegend directiecomité. Ik moet eerlijk zeggen dat dit plan eigenlijk niet gelukt is. Het is niet gelukt om op die manier meer zicht te hebben op de risico's. Hij noemde dat zijn integratieplan.

In antwoord op uw tweede vraag wijs ik erop dat de rapporten van de heer Piret — ik meen dat de heer Piret refereert aan rapporten van 2006 zelfs en van 2007 — nooit op de raad van bestuur zijn geweest.

U vraagt waarom er geen rapporten naar de raad van bestuur zijn gegaan. Eigenlijk zouden de rapporten in eerste instantie alleen naar een auditcomité moeten gaan. U zou ter zake dus best de voorzitter van het auditcomité ondervragen.

Er is ook de vraag hoe op de raad van bestuur kredietrisico's werden gewogen. Dat gebeurde indertijd aan de hand van risicogewogen activa, zoals Tier 1-ratio's. Andere risico's werden gewogen aan de hand van VaR, ALM of *basis point value*.

Het betreft hier typisch detailrapporten. Zij moeten er zijn. Zij zouden eigenlijk in het auditcomité van de groep moeten worden behandeld. Ik weet niet

of u de voorzitter van het auditcomité zult uitnodigen.

Invitez-vous M Gilles Benoist, président du comité d'audit de Dexia Group ?

Eigenlijk zou u die vraag aan hem moeten stellen.

Jan Jambon (N-VA): De behandeling van detailrapporten bestaat inderdaad in het auditcomité. Waarom komen ze echter niet op de raad van bestuur?

Francine Swiggers: Het is het volgende. In die periode gaf de voorzitter van het auditcomité een relaas van al wat in het auditcomité was bekeken en van de opmerkingen die er waren. In dat opzicht is er dus wel een relaas.

Het is pas met de heer Mariani en eigenlijk later ... Sinds 2009 werkt Dexia immers met het zogenoemde intralinksysteem, het digitaal opvragen. Nu, sinds ongeveer iets meer dan een jaar, hebben ook de bestuurders het recht of kunnen zij op datzelfde intralinksysteem alle detailrapporten van het auditcomité raadplegen. Nu kan dat natuurlijk met terugwerkende kracht, maar dat was toen niet mogelijk. Men vertrouwde eigenlijk op de verslaggeving vanuit het auditcomité.

Jan Jambon (N-VA): Zegt u nu dat de man van wie de naam mij nu ontsnapt; u hebt daarnet zijn naam gezegd...

Francine Swiggers: De voorzitter van het auditcomité is de heer Gilles Benoist.

Jan Jambon (N-VA): Zegt u nu dat hij de informatie op een slechte manier heeft gefilterd? Hij moet de informatie filteren.

Francine Swiggers: Dat weet ik niet. De vraag is of hij de informatie heeft gezien of gekregen. Misschien ook niet. Daarover kan ik niet oordelen.

De detailrapporten zijn in ieder geval niet op de raad van bestuur geweest.

Op uw vraag i.v.m. de tegenpartijen weet ik niet of ik u dit moet mededelen, omdat het iets is wat typisch is voor onze vennootschap, maar de tegenpartijen van de optiecontracten zijn gerenommeerde tegenpartijen.

Jan Jambon (N-VA): Mogen wij dat niet weten? Mogen wij de tegenpartijen niet kennen?

Francine Swiggers: Ik wil ze u geven. Je ne sais pas si ...

Jan Jambon (N-VA): Mevrouw Swiggers, mij interesseert dat. Mochten wij van onze commissie een onderzoekscommissie maken, dan zou u moeten antwoorden.

Francine Swiggers: Het betreft Crédit Suisse en ING.

Jan Jambon (N-VA): Het betreft dus Crédit Suisse en ING. Dank u.

Francine Swiggers: Vervolgens is er uw vraag naar de type leningen. Dat is wat ik al aan mevrouw Vienne heb geantwoord.

De type leningen zijn leningen aan *des collectivités locales*.

Zij noemden dat *réaménagement des dettes*. Van dit type leningen horen wij ook maar ex post hoeveel varianten daarop waren. Dat is trouwens een managementsbeslissing, niet iets wat als dusdanig op raden van bestuur komt. Dit is geen materie voor de raad van bestuur.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Mevrouw Swiggers, namens mijn fractie dank ik u om hier te komen antwoorden op onze vragen.

Uw eerste interventie gaat over de periode tot 2008. Mij lijkt dat bijzonder cruciaal. De opdracht van onze commissie is ook om iets verder te kijken. Er was ook al een commissie die de eerste keer naar de redding heeft gekeken. De bedoeling is nu om met helikopterzicht van 1999 tot nu te kijken. Ik permitteer mij heel kort de schets met de verschillende getuigenissen die wij tot nu toe al hebben gehoord.

De heer Narmon zei dat van 1996 tot 2005 de eerste fase was van het nieuwe model en van 2000 tot 2005 de wereldwijde expansie. U zei echter, in het begin van uw betoog, dat er in 2005-2007 een financieel plan was. Ik kom daar dadelijk even op terug. De eerste redding was in 2008 en het herstel in 2010 met het plan van de Europese Commissie, dat vreemd genoeg samengaat met het opnieuw uitkeren van een dividend en een goed nieuwsshow naar de buitenwereld. In 2011 was de tweede redding. Als ik heel kort alles op een tijdlijn zet, dan is dit de tijdlijn die zich tot nu toe aftekent en in welk verband de ene dan wel de andere verantwoordelijke tot nu toe alleen maar is komen zeggen dat de problemen zich in een tijdvak bevonden waarin hij zelf niet zat.

De heer Narmon zegt dat de problemen zijn begonnen vanaf 2005-2006; dat heeft hij zeer

expliciet gezegd. U zegt dat er in 2005-2007 een financieel plan was en dat u de kern ervan moest aanpassen aan Basel II. Ik denk dat dit veeleer een technische vertaling is van wat het misschien werkelijk was, vermits ik anderen hoor verklaren dat dit net de periode was waarin men uit de bocht is gevlogen en eigenlijk zowel veel te risicovol als te expansief is gaan werken.

Ik had graag wat meer informatie over wat dat plan inhield, te meer omdat ik de heer Miller heb horen vertellen dat hij bij zijn aantreden als CEO in 2006 structurele zwakheden in de groep heeft willen aanpakken en een transformatieplan op tafel heeft gelegd. Is dat hetzelfde?

Francine Swiggers: Dat is het integratieplan. Bij de heer Mariani heet het *plan de transformation*.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Wij krijgen eerst een financieel plan met een aantal aanpassingen. Ik zou daar graag meer informatie over hebben.

Ik vind het vreemd dat, als er aan de ene kant helemaal geen problemen zijn geweest tot in 2005 en 2006, er in 2006 dan wel een transformatieplan op tafel ligt.

Francine Swiggers: Een integratieplan.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): *What's in a word?* Een integratieplan dus, waarin volgens de heer Miller drie elementen zitten, namelijk: het beheer van de groep beter centraliseren — dat klopt met de bewoording integratieplan —, de retailactiviteiten versterken en de financieringspolitiek ombuigen.

Daar hang ik nu de twee elementen aan op. De financieringspolitiek ombuigen, wil zeggen dat het op dat moment klaarblijkelijk duidelijk was dat Dexia Holding een groep was die veel te veel afhankelijk was van externe financiering en dat de eigen financiële basis waarop men beruiste eigenlijk te klein was.

Als dat in 2006 in een plan staat, of u het nu een integratieplan of een transformatieplan noemt, is dat dan ook aan bod gekomen in het financiële plan waarnaar u net hebt verwezen? Dat is een structureel risico-element van de groep as such, waarbij wij zowel bij de redding in 2008 als bij het vervolg van die redding in 2011, want zo noem ik het liever dan de tweede redding, gezien hebben dat dit de fundamentele kern was, namelijk dat de basis, de sokkel eigen financiering, veel te klein was voor het grote waterhoofd dat erbovenop stond. Dat was mijn eerste vraag.

Ik kom tot mijn tweede vraag. U zei daarnet dat u,

België en Frankrijk, op het moment van de redding in 2008 met een aantal mensen mondeling hebt overlegd. Kunt u dat verduidelijken? U zegt dat men daar niets van zal terugvinden in de raad van bestuur, maar dat u informeel een aantal dingen hebt afgetoetst. Wie zijn die mensen?

Ik vind dit een beetje bizar. U vermeldt nadrukkelijk België en Frankrijk, terwijl de verschillende mensen die hier de revue zijn gepasseerd tot nu toe hebben gezegd dat de Fransen wel degelijk georganiseerd waren en een strategische visie hadden maar de Belgen niet. Afgelopen maandag heeft de heer Kubla hier zelfs verklaard dat er helemaal geen gestructureerd overleg tussen de Belgen was. Ik zou graag willen weten wie dat is en hoe men dat dan moet zien.

Voor mijn derde vraag sluit ik mij aan bij de vragen over de verklaringen van de heer Miller omtrent het splitsingsplan, want daar bent u op ingegaan. U zegt dat dit formeel nooit op de raad van bestuur is gebracht. Dat vind ik wel een belangrijk element.

Dan heb ik tot slot nog één opmerking. U hebt daarnet gezegd dat alle informatie die u kreeg en de risicotoetsing die gebeurde altijd positief was. U hebt gezegd, dat er balansmatig geen enkel probleem was. U hebt daar ook een aantal verklaringen over afgelegd in de pers, dat de balans oké was.

Maar één van de grote elementen is natuurlijk dat – en dat heeft zowel met regelgeving te maken, ook met de toepassing van die regelgeving, als met het oplazen van de mogelijkheden die die regelgeving biedt – er heel veel elementen *off-balance* stonden.

Dat men in een raad van bestuur kijkt naar wat er op balans staat, zou er nog aan mankeren. Dat de informatie die u werd aangereikt positief bleek te zijn, zou er ook nog aan mankeren. Maar de vraag is: hoe werd omgegaan met de informatie die niet op balans stond? Dat blijkt achteraf wel het kernprobleem te zijn.

Francine Swiggers: Mag ik u misschien al zeggen dat de *off-balance swaps* ook worden gewogen in uw risicogewogen activa. Dus buitenbalansverrichtingen worden ook gewogen in de risicogewogen activa, die worden omgezet in een equivalent. Dat speelt even goed mee.

Maar u heeft terecht gelijk. Ik vind dat een van de belangrijkste redenen waarom er zo'n, laat ons zeggen, grote expansie heeft kunnen plaatsvinden, is dat iedereen gewoon keek naar

de risicogewogen activa en naar Tier 1's. U moet maar eens de perscommuniqués van Dexia van toen bekijken, en van andere banken ook. Men sprak alleen over 'toename risicogewogen activa', 'toename van Tier 1', 'berekening Tier1', 'prudentieel eigen vermogen' enzovoort. Er werd niet gesproken over nominale volumes. En u weet inderdaad, als men spreekt over soevereine risico's, die werden nul gewogen. Men ziet daar onmiddellijk een van de grote redenen waarom we inderdaad met die problematiek in 2008 zaten, namelijk dat iedereen altijd maar, volgens de toezichthouder, volgens wat gangbaar was op Europees niveau, waarnaar gekeken wordt door analisten, door heel de bancaire wereld, ook door management en raden van bestuur, sprak over dat risico gewogen activa. Buitenbalansverrichtingen spelen ook in die weging, daar wordt een equivalent van gemaakt.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Excuseer dat ik u onderbreek. In een financiële instelling, ik heb dat hier al een aantal keren aangehaald, zit het volledige directiecomité mee in de raad van bestuur. Zij geven de informatie, die komt dan tot bij u, maar de werking is daar anders dan in een andere, normale raad van bestuur. Dus u zegt mij nu dat de interne oefeningen die gebeurden, zich ook beperkten tot wat extern en dus wettelijk verplicht was op basis van Tier 1, maar dat er geen interne stresstests waren die eigenlijk keken naar hoe het zit met de soevereine risico's en die scheefgetrokken verhouding...

Francine Swiggers: Dat zou u aan mijnheer Miller moeten vragen, of dat hij intern ook rond nominale volumes...

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Maar u hebt dat nooit gekregen op de raad van bestuur?

Francine Swiggers: Men kan de balans natuurlijk volgen, enzovoort.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Maar het gaat over het stuk dat op de balans niet te zien is.

Francine Swiggers: De *off-balance sheet*. De swaps. Uiteraard...

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Maar niet alleen de swaps. Er waren nog verschillende elementen die...

Francine Swiggers: Maar de grote pot is de swaps. Daar heb ik gezegd, je hebt soorten swaps. *Hedging swaps*, *micro* en *macro hedging*, *cash flow hedges*. Die kan men allemaal aflezen uit de balans, uit de toelichting van de balans. Men moet de moeite doen, natuurlijk. Men moet

niet alleen puur de balans bekijken, of de resultatenrekening. Men moet verder gaan, de toelichting bij de balans.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): En de soevereine risico's, kwamen die als apart item op de raad van bestuur?

Francine Swiggers: In een auditcomité werden overzichten gegeven van welke zijn soevereine risico's, wat zijn de bedragen enzovoort.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Mijnheer Dehaene heeft ons gezegd dat de verslagen van de auditvergadering wel...

Francine Swiggers: Sinds zij het intralinksysteem hebben, staan de verslagen van de raden van bestuur en de documenten op het systeem. Ik geef toe dat dit altijd rijkelijk laat gebeurt, soms maar een dag tevoren. De bestuurders moeten zich op die manier soms op een of twee dagen inwerken. De verslagen en de documenten van de auditcomités staan sinds een jaar ook ter beschikking van alle bestuurders.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Dat was vroeger niet het geval? Hoe ging het dan in zijn werk? Kwam de voorzitter van het auditcomité een mondeling verslag uitbrengen?

Francine Swiggers: Nee, er werden ook stukken van genotuleerd.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): U kreeg die niet op voorhand ter inzage?

Francine Swiggers: Nee, veel documenten kregen wij niet.

U had ook vragen over het plan van de heer Miller. Ik heb het opgezocht, want het betreft de periode onder mijn voorganger. Het financieel plan 2005-2007, dat hij in 2006 bracht, betrof inderdaad voor een stuk de omschakeling naar de IFRS-normen en het omzetten van de balansen en resultaten van vroeger naar die IFRS-normen, zodat die jaren vergelijkbaar waren. Er was sprake van een toename van het resultaat per aandeel, een overschot aan kapitaal en het inpassen in de eerste en de tweede pijler. Ik kom nu tot uw vraag. In zijn plan 2007-2009 stonden grotendeels dezelfde vier prioriteiten: de internationale expansie, meer en betere producten voor PWB, gebruikmaken van de goede rating voor de *funding*...

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Stond dit er in 2007 nog in: gebruikmaken van de goede rating voor de *funding*?

Francine Swiggers: Ja.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Dat impliceert dat de basispremissie, namelijk dat men te veel een beroep deed op externe financiering, niet in vraag werd gesteld, want de externe financiering hangt af van de rating. Zolang de rating goed blijft, blijft de externe financiering haalbaar.

Francine Swiggers: Dat is voornamelijk belangrijk voor de langetermijnrating.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Ja, maar ook voor het model as such.

Francine Swiggers: Voor het model ook, ja. Er werd, met andere woorden, gebruikgemaakt van de goede rating die men toen had, zeker voor de langetermijn *funding*. Ik geef toe dat de rating uiteraard ook belangrijk is voor de korte termijn.

Ook voor FSA, leider in herverzekering en effectisering, was er dezelfde stijging van resultaten per aandeel. Er werd weer gezegd dat Dexia vanaf 2009 meer dan zijn concurrenten zou profiteren van de positieve invloed van Basel II op het eigen vermogen.

Het integratieplan dat de heer Miller daaraan koppelde, is een plan dat veeleer te maken heeft – ik verwijs naar de vraag van de heer Jambon – met zijn wil om alles te centraliseren en een sterkere macht te hebben op het niveau van de holding. Dat was een organisatorisch, structureel plan.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Mag ik even iets vragen over het vorige punt? U haalt de dingen duidelijk uit elkaar: twee financiële plannen en een integratieplan. De heer Miller zei dat hij voor het integratieplan op tegenwind stootte van bepaalde aandeelhouders, meer bepaald van ARCO.

Francine Swiggers: U zou het aan mijn voorganger moeten vragen, maar wat hij geprobeerd heeft, is volgens mij: de raad van bestuur van Dexia Bank België hervormen en er een beperktere raad van bestuur van maken. Ik vind dat in een raad van bestuur niet alleen financiële experts moeten zetelen. Misschien meende de heer Miller van wel. Volgens mij moeten er ook mensen in zetelen die gezond verstand hebben en die de business kennen.

Misschien vond hij het aantal bestuurders te groot. Ik weet het niet, maar ik meen dat het om die gevoeligheid ging.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): U zegt dat over het bestuur van de bank? De heer Dehaene heeft

verklaard dat het hem na zijn aantreden redelijk snel duidelijk werd dat de samenstelling van de raad van bestuur van de holding ook beperkingen had. Er werd volgens hem te veel gekeken naar vertegenwoordigers van de referentieaandeelhouders en er werd te weinig gekozen voor de onafhankelijke aandeelhouders. Wat u zegt, gaat daar niet over, maar over de bank?

Francine Swiggers: Ik meen dat het ging over de raad van bestuur van Dexia Bank België...

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Klopt het dat hij zei dat hij een integratieplan wou uitvoeren en dat hij meer wou centraliseren, maar dat u, of uw voorganger, het niet met alle elementen eens was?

Francine Swiggers: Het was vooral organisatorisch. Hij wou een grotere holding maken.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): U was daar tegen?

Francine Swiggers: Hij wou meer mensen naar de holding trekken, met de bedoeling meer centraal te dirigeren.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): U was daar tegen?

Francine Swiggers: Als men een bank wil leiden, is de juridische structuur belangrijk. De organisatorische structuur is ook belangrijk. Men kan wel een stroomlijning en een zekere centralisatie bekomen zonder dat men aan de juridische structuur iets wijzigt.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Zeker.

Wat de heer Miller zei, is één ding. De heer Dehaene heeft gezegd dat hij in 2008 een compleet gebalkaniseerde holding heeft aangetroffen, wat wil zeggen dat er helemaal niet gecentraliseerd werd gewerkt en dat er weinig zicht was op de verschillende entiteiten.

U zegt nu duidelijk dat u tegen de poging was om Dexia Bank België beter op te nemen in de holding, en dat u de schotten liever liet staan? Daar kan een reden voor zijn. Vertrekkend vanuit het belang van de bank, klopt het. Maar ARCO is ook aandeelhouder van de holding...

Francine Swiggers: Dat is heel juist.

Wat men moet bekijken is het volgende. Natuurlijk speelt het groepsidee. De notie *intérêt du groupe*

wordt erkend door de CBFA. Daarnaast bestaat het groepsbelang wel uit de som van de belangen van de entiteiten. Ik ga daar niet veel meer over zeggen, ik ga gewoon de vraag terugkaatsen. Stel dat Dexia Bank België was gefusioneerd met Dexia NV, wat had men dan in 2011 moeten doen?

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Ja, dat is een fundamentele keuze binnen een Europese markt. Ook dat is hier al aan bod gekomen. Moeten wij blijven denken vanuit nationale belangen, dan wel vanuit een Europese context? Het ene is daarin niet ondergeschikt aan het andere. Het is echter wel tekenend dat door aandeelhouders of door een aandeelhouder in de holding werd geageerd vanuit een nationale reflex en niet vanuit een Europese.

Francine Swiggers: Nee, toch niet. Wij hebben geageerd vanuit het groepsbelang. Het groepsbelang staat centraal. Zoals ik zeg: het is de som van de intérêts sociaux van de entités. Als u de corporate-governanceregels van Dexia bekijkt – die worden ook uitvoerig becommentarieerd en ze werden ook goedgekeurd door de CBFA – en ook in hun jaarverslagen leest hoe zij deze opvatten, dan ziet u hoe de samenwerking moet zijn tussen de organes d'administration et de gestion du groupe en wat het règlement d'ordre intérieur is, hoe de conseil d'administration van Dexia sa moet werken, met respect voor de principes van bonne gouvernance, y compris la reconnaissance de l'intérêt social de Dexia Bank België, Dexia Crédit Local en Dexia Banque Internationale à Luxembourg.

Ik geef toe dat Dexia in dat opzicht een complex geheel is. Er is een systemische bank in België, die heel belangrijk is voor België en ons sociaal weefsel. Er is ook een groep, een Dexia NV met een holdingstatuut maar zonder bankstatuut. Dat is ook een van de redenen waarom al de intragroepelingen niet over Dexia NV konden gaan. Men zegt dikwijls dat die intragroepelingen de oorzaak waren van de liquiditeitsproblematiek. Helemaal niet! De liquiditeit in zijn totaliteit verandert niet door die intragroepelingen. Omdat Dexia NV geen bankstatuut had, moesten die intragroepelingen verlopen van de ene dochter naar de andere. Dat is een van de dingen die ik wou zeggen.

U haalt terecht aan dat de complexiteit zit in het feit dat het een systemische bank was in België en geen systemische bank in Frankrijk. Men zit daar met Belgische aandeelhouders die eigenlijk meer dan 40 % hebben en Franse aandeelhouders. Statutair was er wel een

evenwicht inzake het aantal bestuurders. Dat was statutair verankerd. Er waren ook portefeuilles en indekkingen voor portefeuilles in verschillende entiteiten.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Ik vraag mij dan gewoon af waarom de heer Dehaene als een van de kernproblemen aanhaalt dat er zeker aan Belgische kant te weinig onafhankelijke bestuurders zaten. Heeft dit dan te maken met een andere definitie van groepsbelang?

Francine Swiggers: Onafhankelijke bestuurders, in totaliteit moet men een aantal onafhankelijke bestuurders hebben. Zoals ik zeg moet er gezond verstand zijn maar ik denk dat er gezond verstand is, zowel bij de afhankelijke bestuurders als bij de onafhankelijke bestuurders. Ik zou daar dus eigenlijk niet zo'n punt van maken.

Ik heb ooit eens iemand horen zeggen dat er geen groter afhankelijke is dan een onafhankelijke bestuurder. Waarom? Als die benoemd wordt in het netwerk van – ik noem hier geen namen – bepaalde CEO's, dan is die niet echt onafhankelijk. Maar ik onthoud mij daar voor de rest van enig commentaar. Ik vind onafhankelijke bestuurders heel nuttig, maar alles moet binnen zijn context gezien worden. Ik denk dat het voornamelijk belangrijk is dat men bestuurders heeft met gezond verstand en die ook voldoende bancaire kennis hebben, maar het moeten niet allemaal bancaire experts zijn, dat is niet nodig. Een goede politiker kan ook een goede bestuurder zijn. Want die hoort wat de mensen zeggen. Bankieren is ook een vertrouwensbusiness en een mensenbusiness.

La présidente: Malheureusement, les questions font florès sur votre premier thème. Sont encore inscrits M. George, moi-même, M. Bogaert et peut-être M. Goffin.

Joseph George (cdH): Madame la présidente, madame Swiggers, vous connaissez particulièrement le secteur bancaire car vous y travaillez depuis plus de 20 ans. En outre, vous avez exercé de nombreuses fonctions au cours des mêmes années. Votre présence en 2002 au sein du comité d'audit de DCL vous donnait une position stratégique où vous voyiez les choses. Vous étiez certainement aussi en relation avec les autres membres du groupe d'actionnaires que vous représentiez. Vous ne pouvez pas le nier.

C'est en 2002 que démarre l'expansion de Dexia, le chiffre d'affaires, le volume du groupe, toutes ces opérations de rachat. Au cours de cette période, le nombre de crédits structurés explose. Or, FSA dépendait de DCL. Pour ce qui concerne

FSA, je lis le rapport que vous avez évoqué voici quelques instants: "Entre juin 2007 et décembre 2007, alors que nous sommes en pleine crise financière, la filiale FSA a augmenté ses expositions aux *subprimes*." En pleine crise financière! "Il existait un manque de cohérence et de comparaison entre les sources utilisées par Dexia FSA pour la valorisation de leur portefeuille ABS CDO." Je poursuis un peu plus loin en page 449: "Sur base d'informations recueillies, il est apparu que FSA constitue un problème majeur non seulement financier mais également pour en obtenir des informations financières fiables en temps utile."

Une question me vient dès lors à l'esprit. Vous dites que vous représentiez un groupe d'actionnaires. Non, en tant qu'administrateur ou lorsqu'on siège dans un comité d'audit ou, peu importe, dans le conseil d'administration et le comité de direction, on représente d'abord l'entreprise! Par rapport à cette situation, quelle a été votre position?

Quand je dis que c'était le "bazar", je dis peu de choses par rapport à Dexia car les problèmes de gouvernance apparaissent sans arrêt et nous n'en avons eu qu'une partie des échos en réunion. Cela figure également dans le rapport précédent et cela a été révélé à plusieurs reprises. Madame Swiggers, je souhaiterais que vous m'en disiez un peu plus sur cette situation.

Vous avez aussi dit une chose et son contraire! Vous avez dit être un des éléments lorsque vous siégiez au conseil d'administration, je le comprends bien mais vous dites aussi que ARCO a réussi à bloquer certaines décisions, dont les changements de sièges et certaines opérations. Il y a donc un poids qui s'exerce et, à la fois, vous êtes un des maillons. Or, la position qui était la vôtre vous donnait, de par votre expérience et votre position chez DCL, une connaissance et la possibilité d'actionner des signaux d'alarme.

Francine Swiggers: Sur le dernier point, je peux dire que toutes les participations et les acquisitions étaient traitées au niveau du groupe, du Holding. C'est donc au conseil du Holding que tout se décidait sur les acquisitions. Là, je dois vous dire qu'il est vrai que beaucoup de rapports – *notulen* - de conseils avant 2008 traitaient des acquisitions, projets d'acquisition, projets de partenariat, projets de toute nature. C'est vrai que ces questions étaient traitées au niveau du conseil de Dexia SA.

Je crois que, dans le rapport de 2009, de la commission 2008, on fait référence à la manière dont ces projets d'acquisition ont été traités.

Même chose pour FSA: comme je vous ai dit, les problèmes pour FSA ont commencé en 2007, mi-2007, aux États-Unis. Je crois que là, tout le monde a été surpris par la vitesse de la crise. Je vous ai dit qu'il y avait eu des scénarios de stress en 2005 chez DCL, sur FSA. Ces scénarios de stress ont été répétés, les modèles de risque ont été validés encore au début 2007.

Puis la crise a commencé aux États-Unis. Là, je peux vous dire qu'actuellement, ce qu'on voit, c'est que beaucoup est lié... et je vais le dire en néerlandais:

Heel wat van die dossiers hebben betrekking op frauduleuze praktijken.

Wanneer u gaat kijken naar wat er in de VS aan het gebeuren is, ziet u dat heel wat banken, kopers van geëffectiseerde stukken, de grote verkopers aan het aanvallen zijn – Bank of America, Citibank, Citigroup enzovoort – omdat bij de aankopen die toen zijn gebeurd, ook bij FSA, heel wat frauduleuze documentatie aan de basis lag.

Meer kan ik daarover niet zeggen, want het zijn ook dossiers die uitgebreid zijn bekeken bij de crisis in 2008, die ook op het niveau van de raad van bestuur van Dexia Groep...

Zodra de problemen er waren, vanaf eind 2007, begin 2008, is het door de heer Miller ook telkens aangekaart op de RvB.

Francine Swiggers: Cela a été traité par M. Miller au niveau du conseil du Groupe Dexia début 2008.

Joseph George (cdH): Je vous entends, mais il n'y a rien à faire, par le comité d'audit, par votre position en 2002, vous aviez quand même la possibilité de crier gare, de mettre en garde, etc. Vous dites qu'on ne l'a appris qu'en 2007. Mais, au départ, FSA ne rapportait-elle pas beaucoup de dividendes?

Francine Swiggers: Non! FSA, dans toute l'histoire n'a effectué qu'un seul paiement de dividendes à Dexia. Cela n'avait rien à voir avec notre politique de dividendes, puisque, pour autant que je sache, FSA n'a payé un dividende qu'au moment de l'augmentation de capital de la Denizbank.

Joseph George (cdH): Cela signifie que c'était une très mauvaise opération?

Francine Swiggers: Évidemment!

La **présidente**: Madame Swiggers, c'est un long parcours que cette audition, et vous n'êtes pas la seule, je vous rassure tout de suite: certains de nos interlocuteurs sont restés sept heures. Je ne dis pas par là que nous avons l'intention de vous garder pendant sept heures. Et certains d'entre eux, sinon tous à quelques rares exceptions près, nous ont expliqué avec brio ce qu'ils savaient, comment ils comprenaient les outils essentiels qu'ils avaient dû manipuler. Vous, avec vos connaissances et votre expérience de vingt ans rappelées par M. George, vous faites également un exposé très brillant. Mais les questions de fond sont toujours les mêmes et les questions essentielles se rapportent toujours aux mêmes éléments.

Je rejoins la première question qui a été posée par M. Van der Maelen. Quand vous dites dans la presse, le 24 novembre, que Dexia n'était pas un *hedge fund*, c'est très étrange d'entendre cela dans votre bouche encore aujourd'hui, ici, avec le brio qui est le vôtre, avec la connaissance professionnelle qui est la vôtre depuis vingt ans, avec la présence dans de nombreuses instances de Dexia, et notamment à DCL. Dans le même article, vous dites d'autres choses. Je vais vous citer, parce que je voudrais vous faire réagir par rapport à ça... Je ne veux pas profiter de votre présence pour dire quelque chose que nous aurions déjà dit à des degrés divers ou pu dire "encore plus violemment" à des degrés divers à d'autres intervenants qui sont tous venus nous raconter qu'ils avaient tout bien fait, que s'il y a des choses qui ont été mal faites, ce ne sont pas eux, ce sont les autres... À un moment donné, ça commence à s'additionner, et les membres de la commission voient quand même très clairement ce qu'il en est. Il est temps de le dire.

J'ai une question: comment un groupe coopératif comme le vôtre peut-il rester actionnaire d'une banque que certains – pour ne citer qu'eux – comme Dehaene et Mariani, qui ne sont quand même pas les derniers nés, qui ne sont quand même pas des perdreaux de l'année, ont comparé à un *hedge fund*? Ils l'ont dit! Ils ont dit: "Quand nous sommes arrivés, nous nous sommes trouvés en 2008 devant un *hedge fund*".

Je voudrais savoir si vous avez laissé faire ou bien si vous n'avez rien vu. Rien vu, ce n'est pas possible! Quand je vous entends, vous maîtrisez tous ces éléments, tous ces outils, de façon brillante et vous faites montre, en plus, d'une grande connaissance concrète de la structure de Dexia et même, évidemment, de sa structure financière. Dans la presse, vous dites, le 24 novembre, que votre but était "de puiser dans

l'épargne populaire pour la transformer en projet d'intérêt collectif en minimisant le profil de risque". Je souligne: en minimisant le profil de risque.

Deuxièmement, vous dites que, quand vous entrez dans Dexia en y apportant Artesia-Bacob – qui a quand même déjà connu l'épisode Lernout & Hauspie, affaire à propos de laquelle vous n'êtes pas une première née –, vous réalisez évidemment une grande plus-value.

C'était la même chose pour les communes, qui étaient actionnaires historiques de Dexia et qui ont réalisé, au moment de la fusion du Crédit Communal de Belgique et du Crédit Local de France, une énorme plus-value. À cet égard, vous dites "remarquer immédiatement qu'il ne s'agit pas d'un groupe mais d'une série d'entités, qui finalisent à l'époque quatre dossiers de rachat: Labouchere et Kempen, via la BIL, DCL qui achète FSA et, en Belgique, vous-même qui vous vendez, avec gros bénéfiques" – (je ne critique pas) –, "à Dexia Belgique."

Troisièmement, vous ajoutez que "pour compenser les pertes qui seront déduites des fonds propres avec l'accord du régulateur, et non pas amorties". Les pertes sont liées à ces acquisitions catastrophiques – vous vous en rendez compte – de Labouchere et Kempen qui faisaient à ce moment-là d'énormes pertes, et de FSA plus tard. Vous dites "qu'on les déduit des fonds propres" et vous ajoutez que "Dexia va se lancer dans une importante politique de croissance à l'international". Puisque vous êtes à DCL, vous savez bien où cela se passe et ce que l'on fait.

Quatrièmement, vous dites que du temps de Miller, en 2006, vous constatez que Miller se rend compte que DCL en France est un bastion, qui cause des déséquilibres importants. On ne peut pas être plus clair! Ensuite, vous dites "sentir, en 2006 et 2007, les problèmes sur FSA". Vous connaissez donc l'existence de difficultés et vous ajoutez également que, "dans le même temps, tout va bien, roulez carrosse, parce que la France réalise de gros bénéfiques et Dexia Belgique se porte bien". Vous continuez comme actionnaire à trouver la situation profitable – parce que vous êtes réellement un actionnaire, on le voit également dans la presse – car vous continuez à réaliser des bénéfiques.

Et même si vous ne pouvez pas ignorer que Dexia se finance à court terme sur des montants gigantesques et donc, prend un risque énorme, vous osez dire que "Dexia n'était pas un acteur exerçant des activités spéculatives dans une optique de court terme". Je ne fais que citer vos

paroles dans la presse le 24 novembre. Donc, vous traduisez autrement, vous ne pouvez pas ignorer qu'il y a des activités de court terme sur des montants gigantesques, qu'il y a des problèmes et donc du risque et qu'en même temps, vous dites que ce n'est pas un *hedge fund*, alors que "Dexia n'était pas un acteur exerçant des activités spéculatives dans une optique de court terme".

Il faut quand même arrêter de prendre les commissaires pour des enfants qui font leur première communion!

Même si nous ne sommes pas des banquiers, nous comprenons très bien ce qui se passe. Je vous pose donc deux questions.

Premièrement, ne trouvez-vous pas bizarre et incohérent qu'un groupe coopératif, qui se veut, vous l'avez dit, un actionnaire de référence pouvant et voulant agir à long terme, reste dans une banque qui a des activités, vous le savez, spéculatives?

Deuxièmement, quand vous sentez les problèmes, puisque vous dites que vous les 'sentez', et que vous les voyez aussi bien sûr, nous l'avons prouvé, pourquoi ne pas insister très vite pour une réduction drastique de la voilure, une réduction de la taille du bilan, par conséquent - vous ne pouvez pas l'ignorer -, la protection des intérêts belges dans Dexia, et donc la protection de vos actionnaires? J'aimerais bien obtenir deux réponses claires à ces deux questions.

Francine Swiggers: En ce qui concerne la première question, à savoir pourquoi sommes-nous restés, pourquoi avoir apporté notre participation, il faut savoir qu'on l'a fait en mars 2001. À ce moment, les acquisitions FSA, Labouchere et Kempen étaient déjà réalisées. Il est souvent cité que nous avons réalisé une plus-value énorme mais elle est restée chez ARCO. Nous avons amélioré notre situation 'réserve' et 'bénéfice reporté'. Nous n'avons rien distribué, nous avons payé un dividende, conforme au marché, à nos coopérateurs..

Nous sommes restés pour la raison suivante. On a dit que nous étions des actionnaires de Dexia à long terme. Nous étions confrontés dans la période 2005-2008 à, je l'ai dit précédemment, des fusions possibles avec d'autres groupes bancaires (SanPaolo IMI) et nous nous demandions à cette époque ce qu'allait devenir notre banque belge. Des possibilités, des opportunités de croissance externes nous ont été proposées qui étaient encore plus risquées: la reprise d'une banque roumaine, certains

portefeuilles en UK, etc. Il y a eu aussi le déménagement du siège à Paris avec toutes les conséquences néfastes pour l'emploi en Belgique.

In die periode 2005-2008 hebben wij gemerkt dat wij een aantal zaken hebben kunnen tegenhouden waarvan wij vonden dat ze geen waarde creëerden voor de bank.

Wij hebben dus gezegd dat we ook na 2008 een relevante minderheidspositie willen behouden. Daarmee kom ik terug op uw vraag: "Waarom zijn we erin gebleven?" We zijn, eerst en vooral, een langetermijnstrategische aandeelhouder. We hadden toen een participatie die op een bepaald ogenblik opliep tot 18%, wat ook heel moeilijk te realiseren valt op de markt. Dan moet men een overnemer zoeken enzovoort. We werden dan plots geconfronteerd met de problematiek in 2008 die eigenlijk als een soort tsunami over ons is gekomen.

Na 2008, moet ik eerlijk zeggen, dat wij geloofden in het herstructureringsmodel, we hadden daar vertrouwen in. Europa heeft dat model mee goedgekeurd: de verkoop van FSA, van Crédit du Nord, van allerlei entiteiten, de afbouw van de portefeuille, ook de verkoop van de FP-portefeuille...

C'est peut-être important pour votre deuxième question, étant donné qu'on a dit à ce moment-là avec le plan de M. Mariani qu'on allait limiter l'accès au *funding* court terme. On va essayer de trouver de plus en plus de *funding* en France, par exemple. Vous vous souvenez qu'il existait des projets pour travailler en partenariat avec la Banque Postale, avec le Crédit Mutuel, etc. Ces éléments en 2010 nous ont convaincus que Dexia était sur la bonne voie.

La présidente: Quand vous parlez de l'adossement possible à la Banque Postale, vous parlez de partenariat ou d'adossement à la Banque Postale?

Francine Swiggers: M. Mariani a explicitement dit que c'était du *funding* de la Banque Postale qui serait pour partie allouée à Dexia Crédit Local, surtout pour financer les collectivités locales.

La présidente: En France?

Francine Swiggers: En France. Ils ont entre autres acheté des *covered bonds*, donc du financement que Dexia Crédit Local émet via son véhicule, Dexia Municipal Agency. Ils ont donc émis des *covered bonds* qui ont été souscrits entre autres par la Banque Postale.

Men wilde in die periode ook verder blijven wegen op het beleid van die bank omdat men niet wilde dat er bepaalde zaken zouden gebeuren die de positie van onze Belgische systeembank verder zouden verzwakken.

Ik denk dat het tussen 2008 en nu heel moeilijk zou zijn geweest om onze participatie van de hand te doen omdat die veel te groot was. De markten waren wel gedeeltelijk hersteld in de tweede helft van 2009 en begin 2010, maar toen begon de soevereine crisis met Griekenland en Portugal, en die sloeg in 2011 met volle kracht toe. Er waren geen mogelijkheden. Wij hebben contacten gehad met *investment* bankiers, maar er waren geen mogelijkheden om partners te vinden om onze participatie in zijn geheel over te nemen en al zeker niet om op de markt te komen met onze participatie van bijna 14%, 250 miljoen aandelen. Men kan dat niet gewoon elke dag op de markt brengen zonder de bank en alle andere aandeelhouders in gevaar te brengen. Het zou een onverantwoorde houding geweest zijn, indien wij dat op die manier hadden gedaan.

Je peux m'imaginer qu'on puisse se poser des questions. En effet, tout le monde croit qu'avec cette participation, on pouvait sortir... quand on le voulait. Mais ce n'était pas le cas. Il fallait tenir compte de notre intérêt et de l'intérêt du groupe Dexia dans sa totalité.

La **présidente**: Madame Swiggers, peu importe l'attitude qui aurait été la bonne à ce moment-là. Je veux dire qu'à un moment donné, dans l'intérêt de vos actionnaires, n'était-il pas urgent et important de réduire la voilure de façon drastique?

M. Mariani nous a expliqué en long et en large – mais nous ne le croyons que partiellement, je vous le dis comme cela se sait – qu'il a sensiblement réduit la voilure. Et nous avons constaté, à travers d'autres interventions et les contradictions dans la déclaration de M. Mariani, qu'en 2009 et 2010 – vous l'avez dit vous-même – tout allait de nouveau bien et que l'on "gonflait" à nouveau ou que l'on "regonflait la voilure", même si c'était dans une moindre proportion.

En 2008, on se trouve confronté à un crash inimaginable que tout le monde – peut-être de manière fondée – a apparemment sous-estimé, en raison de l'assèchement du marché bancaire, notamment sur les produits repo. Et on croit – c'est une erreur fondamentale car ce qui arrive une première fois peut se reproduire – parce que c'est un fait exceptionnel et inimaginable, qu'il ne se produira pas une deuxième fois. Ce faisant, on se lance une nouvelle fois dans une politique, non pas de restructuration drastique, mais dans une

politique qui débute par une restructuration un peu importante, mais qui, en 2009-2010, recommence à se laisser aller à un peu d'expansion, à une distribution de dividendes qui peut faire plaisir aux actionnaires – je peux le comprendre –, mais qui est évidemment dangereuse et qui comporte en elle un des soucis que l'on avait déjà cernés et compris en 2008 – manifestement pas suffisamment –, et qui s'est à nouveau manifesté en 2011.

J'ai un vrai problème. Je comprends que vous étiez un peu coincés et que vous ne pouviez pas faire ce que vous vouliez, mais que faites-vous au conseil d'administration, à un moment donné? Que demandez-vous à votre président de conseil d'administration ou à votre président de comité de direction au regard d'une situation que vous voyez clairement? Vu tout ce que vous avez dit, vous n'avez pas pu manquer de le voir clairement!

Francine Swiggers: Madame la présidente, c'est la raison pour laquelle je souhaiterais aborder le deuxième thème, la stratégie entre 2008 et 2011. Je vais vous dire ce qui a été décidé par les conseils à ce moment-là. Nous devons certainement croire ce qu'a dit M. Mariani.

Het Europees plan is er gekomen in februari 2010, maar men heeft niet gewacht tot februari 2010 om de balans naar beneden te trekken. Er was reeds een plan uitgewerkt door de heer Mariani, het plan van midden 2009 en oktober 2009. Hij noemde dat zijn transformatieplan, waarin hij zei: we gaan de financiële toestand volledig herstellen. We hebben FSA verkocht, we gaan *proprietary trading* afbouwen, we gaan terug naar de basismetiers *retail* en PWB en we gaan filialen verkopen, wat ook gebeurd is. Er is een heel pak filialen verkocht. Maar daarnaast, en dat is belangrijk voor het risico, we gaan de organisatie van de controle op het risico verbeteren. Niet alleen op het risico, u weet dat hij dan een filière *risk* gemaakt heeft tot boven.

Une filière risque et une filière finance. Cela veut dire qu'il a concentré les deux grands piliers, la trésorerie, la finance et le pilier risque.

Hij heeft dus inderdaad de controles verbeterd door zijn transformatieplan, dat niet alleen financiële zaken inhield maar ook het scherper stellen van de controle.

Dat gebeurde dus midden oktober 2009. Ik heb hier opgeschreven dat wij vervolgens de raad van bestuur van 8 juli 2010 kregen, tijdens dewelke wij de eenparige goedkeuring van de hele raad van bestuur hebben gekregen van het voorstel van het management om de *deleveraging* te versnellen.

Ik wil benadrukken dat de goedkeuring eenparig is geweest. De vertegenwoordigers van de aandeelhouders, dus ook van ARCO, hebben er dus niet op aangedrongen om meer winst te maken en dus de portefeuille in kwestie te blijven aanhouden, teneinde toch nog te kunnen profiteren – in 2010 was de situatie immers inderdaad verbeterd –, meer winst te kunnen maken en meer dividenden te krijgen.

Ik wil trouwens nogmaals aanhalen dat sinds 2008 geen enkel dividend in cash aan de aandeelhouders is betaald.

Op 8 juli 2010 kwam dus de eenparige goedkeuring om de *deliveraging* te versnellen. Vervolgens is er de raad van bestuur van 5 augustus 2010 geweest, op het moment dat is beslist om, zoals Europa het vraagt, onder de staatsgarantie uit te gaan. Dexia zat toen op het laagste niveau van ontlening bij de Europese Centrale Bank van de voorgaande jaren.

Vervolgens is er de geschiedenis van 2011, die u kent. In mei 2011 hebben wij een heel zware beslissing genomen, met name de verdere afbouw van de FP-portefeuille en van de legacyportefeuille, wat in totaal aan de bank vier miljard euro zou kosten.

Mevrouw de voorzitter, ik merk ook het volgende op.

Kon het sneller? Ik denk niet dat het sneller kon. Wij zaten met het herstructureringsplan van Europa, dat wij strikt hebben uitgevoerd. U hebt op de slides van de heer Mariani gezien dat wij het rapper dan gepland en rapper dan op het schema hebben uitgevoerd.

Zoals de heer Dehaene heeft aangehaald, werd midden 2011 de balans met 20 % ingekrompen. De legacy was met 43 % gekrompen. De liquiditeitsbehoefte, dus de kortetermijn *funding*, was van 260 miljard euro tot 96 miljard euro gedaald, zijnde met 63 %. Zulks waren inspanningen die enorm veel resultaat van de bank hebben gekost.

Gelukkig waren er goede, *underlying* resultaten.

C'était aussi l'espoir: le fait qu'on avait quand même les résultats des métiers qui étaient très bons: *retail* et *public finance*.

Aller plus vite dans le plan de *deleverage* n'était pas possible puisque la vitesse qu'on a suivie était vraiment une très grande vitesse.

Ik kom terug op de vraag wat wij geleerd hebben uit wat er in 2008 gebeurd is. Wij hebben veel geleerd inzake risicobeheer. Misschien heeft de heer Piret dat ook aangehaald. Zodra wij, na 2008, de problematiek van het rapporteren betreffende risicobeheer gezien hebben, werd er een Risk Appetite Framework ontwikkeld. Het werd in 2009 door het management volledig gedefinieerd en in 2010 ook in de raad van bestuur goedgekeurd.

Wij hebben, sinds 1 juli 2009 ook regelmatig op de raad van bestuur de stresstesten gekregen van de CBFA, ook op het kredietrisico. De conclusie was bijvoorbeeld midden 2009 dat de kwaliteit van de portefeuille terug voldoende was in termen van kredietrisico. De ratio Tier-1 blijft hoger dan de gevraagde 8 %, zelfs in stressscenario's. Idem was midden 2009 de liquiditeitskloof oké, zelfs bij conservatieve hypothese. Midden 2010, op 11 mei 2010, hebben we terug in het kader van pijler 2 en Basel II alle risicoparameters en de risicolimieten eerst gerapporteerd en dan bevestigd door de raad van bestuur gekregen volgens een schema wat men *earnings at risk* en ECAP noemt. Dat is allemaal in 2009 en 2010. Dat zijn lessen die wij getrokken hebben, in die zin dat wij ook inzake risicobeheer vanuit de raad van bestuur korter gerapporteerd moesten worden. Dat is consequent doorgezet, zowel wat betreft het kredietrisico als het liquiditeitsrisico. U weet ook dat er ondertussen stresstesten geweest zijn van Europa.

Deux fois, à l'été 2010 et à nouveau à l'été 2011.

Dexia est ressortie comme une des meilleures banques au niveau européen, quant à la solvabilité. On a aussi fait des tests sur la liquidité qu'on a examinés au sein des conseils. On a suivi tant le risque de crédit que le risque de liquidité. Mais malheureusement, quand une banque comme Dexia – qui est une banque *public finance* – a vécu le tsunami en risque souverain, c'était en fait ...

La **présidente**: Avant de céder la parole à MM. Bogaert et Gilkinet, j'ai une question complémentaire à vous poser.

Vous dites que vous n'avez pas vu arriver le risque souverain. Que saviez-vous de ce que le comité de direction faisait et de la manière dont il valorisait le portefeuille d'obligations souveraines? J'aimerais que vous m'expliquiez cela. Quelle était la mécanique imaginée à l'époque par M. Mariani pour valoriser le portefeuille d'obligations souveraines et continuer à engranger – vous l'avez dit vous-même – en 2009 et en 2010 des

bénéfices importants et des dividendes reçus qui ont été distribués - pas par vous, mais ça, ça vous regarde?

Par ailleurs, les stress tests, madame Swiggers, cela dépend de ce qu'on met dedans. Il est évident que si on met dans la recette des ingrédients facilitateurs d'examen, si on met des exigences insuffisantes par rapport à ce que l'on attend de l'évaluation des scénarios (tous les scénarios qu'on veut tester), forcément on passe les tests avec brio. Or, M. Piret nous l'a dit – et il n'est pas le seul – qu'il était bien évident que le risque de liquidité se creusait à partir de 2006 et il a continué à se creuser.

Tout cela a dû être exposé au sein du comité de direction – je ne vois pas comment on aurait pu faire autrement, puisque M. Piret s'y trouvait – et peu ou prou au sein du conseil d'administration. J'aimerais donc que vous réagissiez à ces questions.

Francine Swiggers: In verband met het risico op de soevereine portefeuille, was er inderdaad een regelmatige opvolging. Die gebeurde in eerste instantie vanuit het directiecomité. Daarna was er een uitgebreide rapportering aan het auditcomité van de groep, uitgesplitst in allerlei details, landen, sectoren enzovoort. U weet natuurlijk ook wel dat het soevereine risico sinds midden 2010 een heel andere invulling heeft. Men ziet ook dat er na 2010 veel meer aandacht is voor Griekse, Portugese, Ierse, Italiaanse en Spaanse risico's.

Al die risico's werden uitgebreid gerapporteerd door het management aan het auditcomité en het auditcomité gaf een rapportering aan de raad van bestuur. Zoals ik daarstraks gezegd heb, sinds eind 2010 heeft de raad van bestuur ook in detail toegang tot alle documenten van het auditcomité.

Om te weten hoe men dat risico valoriseert, kom ik terug op die fameuze stresstests van de CBFA.

La **présidente:** Les obligations souveraines, c'est une valeur. Comment sont-elles utilisées par M. Mariani pour faire du bénéfice? Je voudrais que vous me l'expliquiez.

Francine Swiggers: Met andere woorden, voor die portefeuilles worden eerst en vooral ook voldoende provisies aangelegd, op voorstel van het management aan het auditcomité. Die provisies worden dus ook meegedeeld op raden van bestuur, in hun globaliteit. Men gaat dus zeggen: men heeft dit soort risico en wij leggen nu in dit trimester zoveel provisies aan.

U heeft het gezien, bijvoorbeeld na het tweede

trimester 2011 zijn er denk ik 370 miljoen euro provisies aangelegd voor de Griekse risico's omdat men toen op Europees niveau sprak van die 20 of 21 %. Dexia is nog conservatiever te werk gegaan, nu, in oktober, in die zin dat men daar bijkomend nog eens 2,6 of 2,7 miljard extra provisie genomen heeft voor Griekenland alleen. In totaal is er dus ongeveer 3 miljard provisie. Waarop zijn die provisies gebaseerd? Op de visies die getest worden door het management in het auditcomité en volgens stresstesten op kredietrisico zoals de CBFA die voorschrijft.

Ik heb hier bijvoorbeeld de stresstest bij van 2009, die de heer Piret nota bene ook maakt en waarbij dus ook voor de kredietrisico's eerst uitgegaan wordt van een *base case* en dan ook van een aantal stressscenario's en dan kijken hoeveel repercussies dat heeft op de *cost of risk*. Dat wordt vrij gedetailleerd gedaan.

Nu, wat de hypothese betreft, daar hebt u perfect gelijk in. Veel hangt af van de hypothese, maar de hypothesen, bijvoorbeeld voor de externe stresstesten, worden gemaakt samen met – voor zover ik weet en men ons gezegd heeft – de Nationale Bank, onder andere de macro-economische hypothese, en met de regulatoren. Met Europa wordt nagekeken welke hypothesen erin gestoken worden.

La **présidente:** Que savez-vous du jeu – puisqu'on peut appeler cela un jeu, c'est un point de vue, je ne dis pas que c'est un principe intangible – que l'on fait avec les obligations souveraines par rapport à la Banque centrale européenne sur les taux d'intérêt? Qu'est-ce que cela rapporte? Et que savez-vous du risque qui peut être lié à cela?

Francine Swiggers: Daar ken ik niet de details van. Daarvoor zou u naar het management moeten gaan. Ik weet in elk geval dat het inderdaad zo is dat de *eligibility* van stukken naar de Europese Centrale Bank een vrij gecompliceerde materie is. Ik denk dat u daarover best het management ondervraagt. Wat is *eligible*? Wat is *non eligible*? Op welke manier kan dat voor de Centrale Bank als *funding* dienen?

Hendrik Bogaert (CD&V): Ik heb een aantal vragen over de toezichthouder en ook over de relatie met de Fransen.

Wat was uw ervaring met de toezichthouder in die periode? Ik zoek specifiek naar de houding tegenover de interne testen inzake het risicobeheer. U hebt er een aantal beschreven. In welke mate erkende de toezichthouder uw interne testen als de *basis points value*, en zo meer?

Heb ik goed begrepen dat 1 % in 2006 -499 miljoen betekende? 100 basispunten dus?

Francine Swiggers: Eén basispunt geeft een bepaald effect. De *basis point value* zorgt voor een effect op het risico. Het bedrag dat ik noemde, was natuurlijk de totale limiet.

Hendrik Bogaert (CD&V): Dit vraagt misschien om wat technische uitleg. Mijn kennis is beperkt. Als 1 basispunt 499 miljoen euro verschil veroorzaakt...

Francine Swiggers: Nee, voor 100 basispunten gaat het om...

Hendrik Bogaert (CD&V): Dus toch 100 basispunten?

Francine Swiggers: Ja.

Hendrik Bogaert (CD&V): Kunt u de interne testen toelichten? Op een bepaald moment verscheen in de pers dat Dexia haar eigen risicomodellen had. Wanneer het fout loopt, zegt men dan: "Het zijn uw eigen risicomodellen die het niet hebben zien aankomen."

Ik neem aan dat men tegelijkertijd moet kijken naar het toezicht daarop. Mijn vraag is: hoe stond het toezicht tegenover de interne risicoanalyses van Dexia? Hoe stond het toezicht tegenover de interne testen die er geweest moeten zijn? Hoe stond het toezicht tegenover de portefeuille, in de periode juli 2007, op het ogenblik dat er al een ferme *subprime* crisis was, tot oktober 2008, na de val van Lehman Brothers? Hoe reageerde het toezicht op die periode? Dat is iets wat ons met veel nadruk wordt gemeld vanuit de Nationale Bank. Ik ben dus nieuwsgierig hoe de toezichthouder die periode beleefde. Waren er eventueel impulsen vanwege de toezichthouder?

Tot daar het hoofdstuk over het toezicht.

Ik heb ook vragen over het tweede hoofdstuk, de Fransen. Wat mij opvalt, is dat u hen tussen aanhalingstekens "ter bescherming" neemt. Uw getuigenis wijkt wat af van wat verschillende mensen hier lieten horen, namelijk dat er heel wat fout liep omdat men een soort confederatie van twee landen had binnen de bank. Er waren ook twee aparte visies op het risico. Er is ons vaak gezegd dat het feit dat vanaf 2005 de International Finance Reporting Standard (IFRS) opkwam, een rol speelde.

Als ik het goed begrijp, zit in de IFRS een *mark-to-market*. Dit betekent dat men in goede tijden

zijn balans vrolijk kan laten groeien en men meer *leverage* kan nemen, dankzij die standaard, maar als het slecht gaat, komt men veel sneller in het negatieve. Dit lijkt mij niet echt een conservatief concept dat komt overwaaien vanuit Amerika. De vraag is of de toezichthouder niet heeft gezien dat men opeens in een heel ander *ball game* terecht kwam? Was er een verschil in interpretatie met de Fransen? Ik wil de hypothese testen die ook verschillende experts naar voren hebben gebracht, namelijk dat de Fransen in deze veel meer "risico appetite" hadden dan de Belgen. U hebt ook vaak met een been in Frankrijk gestaan. Ik denk dat u toch wel een bevoorrechte getuige bent van de situatie op dat vlak.

Ik had ook graag uw commentaar gekregen – binnen hetzelfde vergelijk tussen Fransen en Belgen – op het feit dat er geen geconsolideerd risicobeheer was bij Dexia. Heeft men daar vanuit België op aangedrongen? Werd dit geblokkeerd door de Fransen? Of was dit iets waarvan iedereen zei dat het niet nodig was? Of was het zo dat er, enerzijds, de Belgische bank was en, anderzijds, steeds maar internationale banken bijkwamen waardoor de systemen gewoon niet konden volgen? Met andere woorden, was er een soort van "technische" reden waarom men het niet naar voren heeft gebracht?

Tot zover een eerste aantal vragen.

Francine Swiggers: Wat de rol van de toezichthouders betreft, is het misschien spijtig dat alle aanbevelingen van de commissie in 2008 niet werden gevolgd. Ik realiseer mij nu ook dat, bijvoorbeeld inzake het liquiditeitsrisico, dingen die toen waren afgesproken, blijkbaar niet allemaal op die manier zijn gebeurd. Ik bedoel daarmee dat er nu blijkbaar wel een dagelijkse rapportering is van de deposito's, maar als ik de commentaren hoor – ik heb er niet echt een zicht op – meen ik dat er niet echt sprake is van een dagelijkse rapportering van liquiditeiten aan de toezichthouder.

Hendrik Bogaert (CD&V): U bedoelt dat dit tot op vandaag een probleem is?

Francine Swiggers: Ik denk het niet. Ik weet het niet. De laatste maanden gebeurt het waarschijnlijk weer wel bij Dexia. Er is de depositorapportering, maar de liquiditeiten behelst veel meer dan alleen maar de depositorapportering. Er is dan ook de grote vraag hoe het zit met de toezichthouders op nationaal vlak. De regulator van Dexia NV is de Belgische regulator. Met andere woorden, de Belgische regulator is het hoofd van het college en daarnaast is er ook een Franse regulator die

samenwerkt met die Belgische regulator. Hetzelfde geldt voor de Luxemburgse.

Hendrik Bogaert (CD&V): Mevrouw Swiggers, ik onderbreek u even. Men heeft ons hier verschillende keren gezegd dat de Franse toezichthouder "gelobbyd" werd door de Fransen en dat dit dan werd afgedekt, waardoor belangrijke signalen op oranje werden gezet, terwijl zij misschien op rood hadden moeten staan.

Francine Swiggers: Dat denk ik niet. Het is natuurlijk een dubbellagig systeem in Frankrijk. Men heeft het systeem van Banque de France, die zijn inspecteurs heeft, en dan ACP.

In dat auditcomité van DCL vind ik vrij dikwijls brieven en rapporten van mevrouw Nouy, de heer Julien en anderen. Zij doen toch heel regelmatig een controle.

Dan blijft de problematiek van de transversale missies die zij sinds 2008 doen, maar dat moet u misschien aan de toezichthouder zelf vragen. Het principe van in een college te werken, bestaat al veel langer. Het principe van transversale missies, waarbij zij met drie controles uitvoeren, zoals zij bijvoorbeeld hebben gedaan voor de FP-portefeuille enzovoort, zou ik wat meer in werking willen zien voor een entiteit zoals Dexia, die transnationaal werkt.

Wat het risicobeheer betreft, ervaar ik dat men werkt met het groepsprincipe. Dat is ook erkend door de CBFA, zoals ik daarnet heb gezegd. De CBFA gaat voornamelijk vanuit het groepsprincipe van de bank redeneren, maar wel met de nodige voorzichtigheid en met inachtneming van de belangen van de diverse entiteiten. Dat is dus een hele evenwichtsoefening.

Wat die tests betreft, u hebt de interne stresstest van de CBFA gezien. In 2009 was het de eerste keer dat wij in de RvB een relevante stresstest hebben gekregen, die waren opgemaakt in samenwerking met de CBFA.

Hendrik Bogaert (CD&V): Als u zegt "de eerste relevante stresstests", bedoelt u dat dit daarvoor niet de gewoonte was?

Francine Swiggers: Ik heb er eigenlijk op de raad van bestuur geen gezien. U zou dan eens moeten teruggaan naar auditcomités van voor 2008, om te zien welke stresstests er waren. Ik bedoel, naast kredietrisico ook op liquiditeiten, wat in 2008 toch wel een van de grote problemen geweest is. Ik weet ook dat er een memorandum is tussen de drie regulatoren, waarbij zij eigenlijk

hun taken afspreken en zien hoe zij met elkaar samenwerken. Zoals ik daarstraks heb gezegd, het Europees toezicht en het werken voor transnationale banken, daarvan zou toch meer werk moeten worden gemaakt op dat niveau. Ik hoor dat dit sinds 2011 aan de beterhand is, maar dat zou u zelf eens moeten vragen.

Hendrik Bogaert (CD&V): Gelet op uw ervaring, de volgende vraag. U zei dat de Belgische toezichthouder geen *overriding authority* had over de Franse toezichthouder. Heeft dat meegespeeld en moet ik dat zien in het globale politieke schema waar wij hier af en toe mee te maken hebben? Ik neem een ander voorbeeld. In het dossier KBC zijn ook al in 2007 verschillende internationale missies geweest van de toezichthouder, onder andere naar New York. Dat betekent toch dat men de groep als geheel en internationaal beschouwt. Ik heb geen weet van een missie van de CBFA naar Parijs. Is daar een politieke reden voor?

Francine Swiggers: Zij hebben wel transversale missies gedaan, bijvoorbeeld in de Verenigde Staten, de succursalen en filialen in New York.

Hendrik Bogaert (CD&V): Voor 2008, bedoel ik.

Francine Swiggers: Voor 2008. Dat zou u zelf eens moeten vragen. Wanneer ik zie welke rapporten de ACP en de inspecteurs van de Banque de France maken, vind ik dat dit wel heel goede en heel degelijke rapporten zijn. Niet alleen over echte interne controlezaken, maar ook over de dispositieven, de manier waarop de bank geleid wordt, de samenwerking met andere entiteiten. Ik heb de indruk dat die vrij goed zijn. Die zijn ook heel goed geëquipeerd. Ik kan bevestigen dat die zeker niet aan de basis zouden liggen van het feit dat bepaalde belangen zouden zijn opgeofferd aan andere belangen; helemaal niet, denk ik.

Het is eerder met de toezichthouders dat men alle conclusies en aanbevelingen uit 2008 eens zou moeten bekijken en zien wat er effectief gebeurt voor een groep die een systeembank heeft in één land en entiteiten in andere landen, drie regulatoren, met een college. Is er een Europees toezicht? Blijkbaar wel, sinds 2011. Op die vragen kan de regulator beter antwoorden.

Wat uw andere vraag betreft, over IFRS, misschien vergat ik het te zeggen, maar naast het risico van de hoge activa en het feit dat men zich daaraan volledig spiegelde voor het opvolgen van alle risico's, was IFRS een van de redenen van de grote volatiliteit van de resultaten, ook bij *mark-to-market*. U zult zeggen dat het dan het ene jaar

goed is en het andere slecht, maar u moet begrijpen dat een beursgenoteerde bank elke drie maand met dat resultaat naar buiten moet komen en moet kunnen uitleggen waaraan het ligt.

Als het resultaat door *mark-to-market*-aanpassingen dan een serieuze dreun krijgt — bank business is vertrouwensbusiness — dan wordt dat door sommige partijen in de markt en door het grote publiek dikwijls geïnterpreteerd alsof de bank de slechte weg aan het opgaan is, terwijl het dikwijls gewoon een aanpassing is van *mark-to-market*, die drie maanden erna eventueel weeral in de andere richting gaat. Het is dus eigenlijk een bron geweest, vóór 2008 al, van de onrustige markten. Het heeft ook ertoe geleid dat ratingbureaus, marktpartijen en het publiek onrustig werden, waardoor het wantrouwen in de banksector aangewakkerd werd.

Nog een andere vraag was of ik de indruk had dat de Fransen meer risicoappetijt hadden. Ik denk dat niet. Ik verwijs naar de rapporten die ik opgesomd heb. Ik heb mijn lijsten van 2011 van het auditcomité van DCL niet bij. Er was echter een heel goede rapportering rond risico's, VAR, ALM, *basis point value*, trading risico, enzovoort. Dat werd in het auditcomité heel goed gerapporteerd.

Het enige wat ik daaraan kan toevoegen — ik weet wel niet hoe dit komt — is dat er heel veel verloop van personeel was in DCL, waardoor bijvoorbeeld mensen die vóór 2008 in interne controle zaten daar na 2008 niet meer in zaten.

Hendrik Bogaert (CD&V): Het valt mij op, in alle objectiviteit, dat u zegt dat de Fransen dezelfde risicoappetijt als de Belgen hadden. Massa's mensen zijn hier komen zeggen dat de Fransen duidelijk een andere risicoappetijt hadden en dat zij in 2008 enorm schrokken van de situatie. Zij hadden gewoon niet door wat er gaande was.

Francine Swiggers: Het is vóór 2008 ontstaan, met FSA.

Hendrik Bogaert (CD&V): FSA stond toch onder Frans toezicht?

Francine Swiggers: Let op, FSA had een eigen raad van bestuur en een eigen regulator.

Hendrik Bogaert (CD&V): FSA werd toch geleid vanuit Parijs en niet vanuit Brussel?

Francine Swiggers: Dat werd wel geleid vanuit Parijs, maar eigenlijk door een of twee personen. Dat was de indruk die ik had voor 2008. Waar ik over spreek, is zeker na 2008, omdat men nu veel refereert aan de legacyportefeuille enzovoort. In

Frankrijk was daar ook een heel goede opvolging, zowel van het risico, landrisico, sectoriaal risico, opvolging van limieten enzovoort.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Madame la présidente, je vais enchaîner sur ce que M. Bogaert a dit.

Madame Swiggers, c'est ma première intervention. Je trouve la période avant 2008 absolument passionnante parce qu'elle est symptomatique de la folie du secteur financier et bancaire. Mais, comme nous l'avons déjà beaucoup étudiée, je m'intéresserai davantage à la période 2008-2011 qui se caractérise, d'abord et avant tout, par un changement de management de la banque. La France impose la désignation de M. Mariani à la place de M. Miller. M. Mariani s'entoure d'un bureau de consultance qui coûte assez cher mais qui, de facto, prend le pouvoir dans la banque. Les cadres historiques de la banque, ceux avec lesquels vous avez travaillé jusque 2008, sont petit à petit écartés et s'inquiètent plus ou moins explicitement — je ne le sais pas; je dois l'évaluer avec vous — du fait que des risques sont pris au détriment de Dexia Banque Belgique. Ceux-ci se traduisent par une augmentation graduelle, à l'égard de la France, des lignes de liquidité auxquelles nous sommes confrontés aujourd'hui.

Pour retenir trois chiffres: au moment de la crise de 2008, nous étions à 30 milliards avant de revenir à 10 milliards et d'atteindre à nouveau 30 milliards. En tant qu'administratrice représentant le groupe ARCO, assise avec d'autres administrateurs belges, quel a été votre constat par rapport à cela? Cela ne vous a-t-il pas inquiétée? Vous êtes-vous interrogée sur ce changement de management et ces conséquences sur les intérêts de notre pays mais qui étaient aussi ceux du groupe ARCO?

Francine Swiggers: In verband met de wijzigingen na 2008, als ik het globaal bekijk, denk ik dat de heer Mariani als crisismanager een heel goede job gedaan heeft. Ik heb het daarstraks aangehaald, hij heeft de afbouw van de portefeuille zelfs sneller gedaan dan het Europese plan. Ik betreur slechts één puntje, namelijk dat hij toch niet geslaagd is in die grotere samenwerking met Banque Postale en om een grotere *funding* te kunnen krijgen van Banque Postale. Ik heb echter gezien dat hij verwoede pogingen gedaan heeft om dat in orde te krijgen.

Trouwens, het was ook zo dat de heer Mariani perfect akkoord ging met het sterk beperken van de activiteiten van DCL in *public finance* in Frankrijk. Hij is daarmee akkoord gegaan. Men

zou nochtans kunnen denken dat dit voor een Fransman moeilijk ligt, want dat betekent een beperking van de mogelijkheden van financiering. De heer Mariani heeft als crisismanager op dat punt een heel goede job gedaan.

In verband met die intragroepelingen, ik had daarvoor een thema gemaakt. Die intragroepelingen, ik heb het daarstraks gezegd, zijn zeker niet de oorzaak van de crisis bij Dexia, vermits het globale liquiditeitstekort hetzelfde zou geweest zijn. Wij hebben hier gewoon te maken met twee crisissen, 2008 en 2011, die na mekaar gekomen zijn.

Waarom is dat systeem van intragroepelingen er gekomen? Tot 2008 was die *funding*, die thesaurie in handen van Dexia NV, het gaat dan over het beheer van de thesaurie. Dan heeft Dexia Bank België in 2008 gezegd dat het die globale thesaurie terug in handen van Dexia Bank België zou nemen. Dat is gebeurd op 5 oktober 2008. Dat is heel belangrijk.

Daarnaast moet men natuurlijk rekening houden met het feit dat ook de globale groepsbelangen spelen. Als er beslist wordt over een intragroepeling, is het binnen het directiecomité van de groep dat daarover wordt beslist, maar daar zit ook een CEO in, nota bene de heer Decraene. Het groepsbelang is hier uiteraard belangrijk en er speelt de corporate-governanceregeling.

Men mag ook niet vergeten dat dit steeds gebeurde aan marktconforme voorwaarden, die intragroepelingen gebeurden met interne contracten aan marktconforme voorwaarden. Het is ook niet zo uniek voor Dexia dat er tussen entiteiten van de groep thesaurieverschuivingen zijn.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): (...)

Francine Swiggers: Cela tient à la notion de l'intérêt du groupe, c'est cela qui est important.

Mevrouw de voorzitter, mogen wij aan de experts vragen dat die contracten uit de stukken naar boven zouden worden getoverd, de interne contracten van de leningen van Dexia Bank België die nu nog lopen.

Francine Swiggers: Het is aan marktconforme prijzen, dus ik veronderstel dat daar afspraken zijn en dat er contracten zijn.

Jan Jambon (N-VA): Maar wat mij daarin interesseert mevrouw, er zullen waarschijnlijk ook afbetalingstermijnen instaan. Kan dat, mevrouw

de voorzitter?

La présidente: On va le demander.

Francine Swiggers: Want marktconforme prijzen moeten gekoppeld zijn aan de looptijd, of u dan financiering geeft... Dat kan ik daarop zeggen. U weet het ook dat die intragroepelingen regelmatig op het auditcomité ter sprake kwamen. Ik zit niet in het auditcomité van DBB, maar ik weet dat mevrouw De Meester heel uitvoerig rapporteert vanuit het auditcomité naar de raad van bestuur, en dat dat een punt was dat op de auditcomités altijd ter sprake kwam en onderzocht is.

Ik denk dat het daar belangrijk is dat men zegt: steeds aan marktconforme prijzen, volgens welbepaalde afspraken, altijd in het belang van de entiteit en van de groep. Het is ook niet uniek, want in Europa, bij alle banken die transnationaal werken zijn er *fluxen*. Het specifieke was wel dat de *flux* hier gaat naar een andere dochter, niet naar de moeder. Dat komt omdat de moeder, Dexia NV, geen bankstatuut heeft. Blijkbaar is dat bankstatuut aangevraagd maar de regulator heeft dat in de tijd niet toegestaan. Dat moet u evenwel aan de regulator vragen.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): En tant qu'administratrice de la banque, représentante des intérêts d'un actionnaire important, je m'étonne de la hauteur...

Francine Swiggers: Je ne prends pas part à ces décisions. Quand on décide, dans un conseil d'administration, sur ces sujets-là, il faut tenir compte des conflits d'intérêts qu'on a. Moi, personnellement.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Oui, mais aujourd'hui, ce qu'il se passe, c'est qu'on essaye de démanteler le groupe, que nous sommes liés par une garantie importante qui existe pour la seule et simple raison que Dexia Crédit Local doit beaucoup d'argent à DBB et que, si l'État belge laisse tomber Dexia Crédit Local, on risque de ne pas retrouver cet argent avec des conséquences systémiques extraordinaires.

Personnellement, je m'interroge. Quand on sait l'avis d'autorités de contrôle prudentiel françaises, dont vous avez parlé, qui montre que le risque est mal géré du côté français. Quand on connaît des règles élémentaires de prudence, y compris à l'interne d'un groupe, par rapport aux fonds propres et, au-delà des fonds propres, de ce qui peut être traité au niveau de l'intra-groupe, comment a-t-on pu laisser faire ça?

Je vais en venir à la question du démantèlement du groupe. Je pense qu'en 2008, lorsqu'on a fait une première demande aux États d'intervenir en soutien du groupe qui était en difficultés, un des scénarios qui étaient sur la table, refusé par les Français, dont vous dites qu'il n'avait jamais été discuté en conseil d'administration, si j'ai bien entendu ce que vous avez dit, il y a une heure, était le *splitsing* du groupe. M. Dehaene vient ici autour de la table en disant: dans un coin de ma tête, j'avais l'idée qu'à un moment il faudrait y arriver, mais on a accepté une gestion plus intégrée du groupe qui était le contraire d'une étape vers le *splitsing* du groupe.

L'Europe, et là je voudrais revenir sur ce que vous avez dit à plusieurs reprises: on est allé plus loin que ce que disait l'Europe. On est allé plus loin que ce qu'a finalement accepté l'Europe après un lobbying puissant de certains dirigeants de Dexia, parce que l'Europe – je voudrais le confirmer avec un représentant de la Commission —, demandait un *splitsing* du groupe et une revente beaucoup plus rapide d'actifs, qui a été refusée sur le principe par Dexia. On est arrivé à une position d'équilibre et après, on est allé un peu plus loin que cet équilibre.

Moins loin que ce que la Commission demandait au départ, mais plus loin que ce qu'elle a accepté.

N'estimiez-vous pas, vu les difficultés venant de France et ce risque de liquidité manifeste, que l'intérêt du groupe et l'intérêt dans le groupe des Belges, et notamment d'ARCO, mais aussi du Holding Communal ou de l'État fédéral, n'était pas d'avancer vers ce modèle de limitation des flux à l'interne du groupe? Y avez-vous travaillé personnellement? Cela a-t-il été débattu à un moment ou l'autre dans le groupe? Car vous n'avez pas répondu non plus à l'une de mes questions de départ sur l'évolution de la gouvernance du groupe, cette centralisation, cette mise à l'écart de cadres belges, qui manifestement s'inquiétaient de ces flux et qui ont alerté à mon sens plusieurs personnes. Vous êtes-vous mis à 100 % dans la stratégie de M. Mariani, même dans ces volets dangereux par rapport à nos intérêts?

Francine Swiggers: Ja, uw vraag is inderdaad veelvoudig. U komt eigenlijk terug op een problematiek die we nu hebben.

Die intragroepplimieten, die spelen pas van onder Basel III, de beperking tot het eigen vermogen. Desalniettemin is het inderdaad een onderwerp geweest dat blijkbaar ook verschillende keren op de raad van bestuur van Dexia Bank België en op het auditcomité van Dexia Bank België is

geweest. Het is dus zeker iets waarmee de bestuurders zich hebben beziggehouden.

Wat kan ik erop zeggen? Ik lanceer hier opnieuw een oproep. Ik heb dat nogal gedaan. We zitten nu, wat de ontmanteling van de groep betreft, met die residuaire bank. ARCO is nu aandeelhouder, niet meer van Dexia Bank België, spijtig genoeg misschien, maar van een residuaire bank. Hoe die ontmanteling zal evolueren... ik weet het niet. Ik ben aan het wachten om te zien wat er gaat gebeuren. Ik heb misschien een aantal ideeën in mijn hoofd maar ik weet niet welke andere ideeën er zijn. Ik kan u alleen maar zeggen dat, aangezien er een garantie aan te pas komt van staten, ook Europa hierbij betrokken zal zijn. Daar kan ik alleen maar zeggen dat wij daar als aandeelhouder – ik heb dat al verschillende keren gezegd, ook in de onderhandelingen van 2008 in Europa – nooit bij betrokken geweest zijn. Ik weet niet welke plannen en opties er allemaal op tafel lagen, en welke er gekozen zijn. Daar kan ik mij dus niet over uitspreken. Ik ken alleen het plan dat dan goedgekeurd is, dat op de raad van bestuur gekomen is en dat uitgevoerd is, sneller dan verwacht.

Uw vraag is heel belangrijk. La gouvernance du groupe. Nu, hoe gaan we nu verder met die residuaire bank? De overheid en ook DBB hebben er belang bij dat dit allemaal goed opgelost wordt. Het is een heel complexe vraag.

La présidente: Madame Swiggers, il est vrai que la question de M. Gilkinet est multifacettes.

D'abord, le problème des liquidités: M. Miller nous a dit ici, ainsi que d'autres intervenants, qu'à un moment, le transfert des liquidités vers la France, en partant de DBB, était massif et trop important. Et qu'il avait été demandé à Mariani, via Dehaene, de diminuer ce transfert. En avez-vous, oui ou non, entendu parler? Avez-vous, oui ou non, entendu parler du fait qu'après l'avoir demandé, cela a cessé pendant un petit temps et puis cela a recommencé de plus belle? J'aimerais beaucoup le savoir.

Francine Swiggers: De heer Miller zou, via de heer Dehaene, de boodschap hebben gegeven om af te bouwen. Dat zal misschien een gesprek tussen die drie zijn geweest, maar ik weet niet of de heer Miller daarover contact met de heer Mariani heeft gehad.

Ik weet alleen dat wij dat liquiditeitsrisico hebben opgevolgd.

Dan moet ik toch zeggen, de allereerste keer dat wij het schema van de intragroepplimieten hebben

gezien, is niet op de raden van bestuur in 2006 of 2007 geweest, maar pas op het moment van de crisis. Dat is de eerste keer dat men in een raad van bestuur de *fluxen* heeft gezien van de ene entiteit naar de andere.

La présidente: À quelle date exactement?

Francine Swiggers: En octobre 2008. C'est la première fois que nous avons vu le schéma avec les transferts intra-groupe.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Vous n'étiez pas informée en tant qu'administratrice...

Francine Swiggers: Nee, dat is de eerste keer. U mag dat aan alle bestuurders vragen. Er zal geen schema met alle intragroepbewegingen te zien zijn geweest op een raad van bestuur vóór die datum.

(...): (...)

On n'avait pas du tout intérêt à regarder le risque de liquidité avant 2008.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Moi, je crois que si.

Francine Swiggers: Mais on ne l'a pas vu jusqu'en 2008.

La présidente: Parce qu'il n'y en avait pas ou parce qu'on ne vous a rien dit?

Francine Swiggers: Parce que nous n'étions pas conscients du risque de liquidité.

La présidente: Ah, vous n'étiez pas conscients avant 2008.

Francine Swiggers: Personne à ce moment-là. Le risque de liquidité est venu en 2008 avec la chute de Lehman Brothers.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Oui, mais après 2008. Vous avez eu conscience, en octobre 2008, du volume de liquidités de DBB en France. C'est aujourd'hui ce qui justifie que la Belgique ait accepté de s'engager à 60 % de la garantie de 90 milliards d'euros sur la banque résiduelle. C'est ce qui nous lie à Dexia SA et à DCL et qui nous empêche de régler cette question.

M. Miller nous a dit: "Juste après mon départ, je suis allé voir chaque administrateur pour leur expliquer ma vision de ce qu'il fallait faire. Et ma vision était qu'il fallait scinder le groupe". L'avez-vous vu?

Francine Swiggers: Je ne me rappelle pas. Peut-être a-t-il vu quelqu'un d'autre au sein du conseil d'administration, mais je ne l'ai pas vu. En tout cas, il a montré, au moment de la crise, le schéma des transferts internes. Avant cela, il n'y avait pas de schéma.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Oui, mais après? Avez-vous continué à vous intéresser à ces transferts internes et au risque qu'ils représentaient?

Francine Swiggers: Oui, oui. Chaque fois, dans les comités d'audit, j'ai vu ....

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Et pourquoi a-t-on laissé les liquidités réaugmenter à 30 milliards d'euros?

Francine Swiggers: C'est l'intérêt social du groupe, dans une perspective de continuité du groupe puisqu'à ce moment-là il était difficile de dire...

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Mais l'intérêt du groupe, vous en avez bien conscience, était totalement contraire aux intérêts...

Francine Swiggers: Ah non! Tout le monde avait un intérêt à ce que le groupe, DCL et DBB fonctionnent bien.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Mais DCL ne fonctionnait pas bien.

Francine Swiggers: Il fallait garder le portefeuille, parce que, sinon, on allait réaliser des pertes énormes, et on était en train de faire du *deleverage* un peu partagé sur les différents portefeuilles.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Donc DCL ne fonctionnait pas bien? C'est ce que dit l'avis de IACP...

Francine Swiggers: Vóór 2008 was het een businessmodel, dat werkte. Aldus was ook de strategie van Dexia Groep opgezet. Wij hebben retail deposito's in België. Wij hebben een overschot en geven ze af aan Frankrijk.

Ik heb gezien dat de heer Mariani ook enig voorbehoud maakt en zegt dat men met het overschot van België niet moet overdrijven. Voor een stuk mobiliseert België immers ook activa via Dexia Municipal Agency. Met andere woorden, men mag zich ook niet direct op de intragroepelingen focussen. Er is ook een deel langetermijnactiva van België dat eigenlijk dankzij het vehikel Dexia Municipal Agency bij DCL wordt

gemobiliseerd en geld inbrengt. Daaruit volgt het fameuze schema, waarvan ik heb gezien dat de heer Mariani het hier heeft getoond.

Ik kan u alleen maar zeggen dat er na 2008 op alle niveaus aandacht voor de genoemde intragroepingen is geweest. Men moet echter ook altijd het going-concernprincipe en de intérêt social du groupe bekijken.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Oui, jusqu'à être entraînés, avec le groupe, dans des difficultés dont on va avoir du mal à se remettre.

Je pose cette question à tous les administrateurs belges que nous recevons: y avait-il une stratégie commune des administrateurs belges au sein de la banque ou plutôt de la méfiance? Ressentiez-vous, de la part des administrateurs français, une sorte de coalition d'intérêts qui n'existait pas du côté belge?

Francine Swiggers: Non, pas du tout. Il n'y avait pas de coalition. On a bien travaillé en collège. Évidemment, certaines nuances étaient plus importantes pour les Français que pour les Belges.

Op dat vlak kan ik zeggen dat dat een college was dat goed werkte. Het enige probleem is natuurlijk dat je met een complexe structuur zit, met heel wat cijfergegevens, die kwamen ook niet altijd op tijd. Verschillende keren is in de notulen gezegd: "wij krijgen te laat onze cijfers, de bestuurders moeten meer tijd krijgen". Maar dat geldt zowel voor de Fransen als voor de Belgen.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): MM. Kubla, Van Loo, Dehaene et vous-même ne vous êtes jamais vus avant un conseil d'administration, surtout quand les choses allaient mal?

Francine Swiggers: Wij hadden natuurlijk wel gesprekken, dat is wel zeker. We hebben een aandeelhouderspact van in 2007. Daar maakt CDC ook deel van uit.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): On a eu des témoignages un peu différents du vôtre sur cette question, mais je prends acte de vos positions.

Une autre chose a été dite. À un moment, entre le choix de liquider certains actifs dangereux, quitte à ne pas pouvoir distribuer de dividendes mais améliorer en matière de prudence le bilan du groupe et celui de pouvoir distribuer des dividendes, plusieurs débats ont eu lieu au sein du conseil d'administration. Le choix était plutôt de ne pas accélérer le *deleveraging*. Confirmez-vous cette position?

Le problème - vous l'avez dit, mais pour moi, ce n'est pas une fatalité – c'est la crise des dettes obligataires. C'est un très gros problème pour l'ensemble de l'Europe et j'espère qu'il sera un jour réglé par une intervention de la BCE. Mais Dexia aurait pu, au moment où le marché était liquide, se débarrasser de cette dette obligataire, ce qui aurait pu améliorer sa structure bilantaire par rapport à une nouvelle crise de liquidité. À un moment, ce débat s'est-il explicitement posé au sein du conseil d'administration? Quelle position y avez-vous défendue?

Francine Swiggers: Je crois avoir répondu à cela.

Francine Swiggers: Wij hebben daar echt het deleverageplan van Europa meer dan gevolgd, we waren zelfs voorop. En er is eigenlijk nooit discussie geweest in raden van bestuur om daar vertragingen of belemmeringen op te zetten. Absoluut niet.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Savez-vous qui a négocié ce fameux plan avec l'Europe?

Francine Swiggers: Je suppose que ce sont les États. Peut-être que le management a assisté aux discussions à un certain moment.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Je me réjouis de recevoir le représentant de la DG Concurrence. Plusieurs témoignages indiquent que l'Europe était demandeuse d'une accélération de la liquidation d'actifs et d'un démantèlement effectif du groupe. Quand vous dites, "on a été plus vite que ce que l'Europe demandait", on a été plus vite que ce que l'Europe a accepté in fine. L'Europe demandait beaucoup plus et il y a eu un lobbying...

Francine Swiggers: Avec deux exceptions, Crediop et Sabadell, pour lesquelles il n'y avait pas d'acheteur.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Il y avait aussi des demandes de revendre Denizbank, mais qui ont été refusées par l'interne du groupe et par M. Mariani, qui ne s'en est pas caché.

Francine Swiggers: Étant donné que nous ne sommes pas dans les négociations, il est difficile de dire quelles sont les options et lesquelles sont choisies.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): En termes de gouvernance et de transparence interne au conseil d'administration, le fait que vous soyez plus mal informée que nous après trois semaines

de travail en commission d'enquête est vraiment problématique.

Francine Swiggers: De heer Mariani heeft altijd op het Europese plan commentaar gegeven, op wat het uiteindelijke plan was. Het is een andere zaak om te gaan uitleggen wat de mogelijke opties zijn, welke gekozen en niet gekozen zijn met alle mogelijke varianten daarop. Hij is weldegelijk verschillende keren op het Europees plan teruggekomen, onder andere in 2009 en bij de finale goedkeuring in februari 2010. Wat er allemaal op tafel ligt met Europa is een kwestie van afspraken tussen de staten.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Donc on vous a présenté les décisions, mais ça n'a jamais été débattu au sein du conseil d'administration sur les options ...

Francine Swiggers: Si, on a discuté de la manière dont on allait agir et des conséquences.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Après décision?

Francine Swiggers: Après que le plan ait reçu l'accord de l'Europe.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Oui, mais sur la position à défendre?

Francine Swiggers: Non, non, en 2009, je me rappelle qu'une ou deux fois, M. Dehaene est venu pour dire: voilà ce qu'on est en train de faire avec l'Europe, etc. Et voilà quelles seront les propositions.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Nous lirons attentivement les PV du conseil d'administration, si on les reçoit.

La **présidente:** Madame Swiggers, je veux être sûre de bien comprendre. Les transferts de liquidités à l'intérieur du groupe, qui permettent, venant des dépôts collectés en Belgique, de DBB donc, de la banque *retail* en Belgique, de financer les activités françaises de DCL ont-ils encore lieu après 2008 de DBB vers DCL, oui ou non?

Francine Swiggers: Quelle est votre question?

La **présidente:** Y a-t-il des transferts de liquidités incessants, de grande importance, qui se font après 2008 entre DBB et DCL?

Francine Swiggers: Wat de liquiditeiten betreft is het zo dat, als men kijkt naar de periode tussen 2008 en 2010, er periodes zullen zijn waar de

transfer van de liquiditeiten inderdaad heel wat lager is geweest.

Wat wij nu in 2011 hebben gemerkt, is dat die systematisch zijn gestegen, met meldingen in het auditcomité.

Er zijn periodes geweest waar de *funding* mogelijkheid die DCL zelf had via Dexia Municipal Agency wel terug goed werkte.

Alles hangt daar samen met de rating. De problematiek is dat door de ratingverlagingen of het op *watch* zetten van Dexia, de mogelijkheden voor het vehikel Dexia Municipal Agency, dat onder DCL hangt en dus *funding* aanbrengt, sterk beperkt zijn. Dat heeft zich echt gemanifesteerd, al van het eerste trimester van 2011. Dan zijn ook die intragroepstromingen toegenomen.

La **présidente:** L'objectif était de réduire – cela a été fait, avez-vous dit –, en 2009 et en 2010, de manière importante ce transfert de liquidité vers DCL. La nouvelle augmentation du transfert de liquidité vous a-t-elle inquiétée? À l'époque, vous étiez – me semble-t-il – membre du conseil d'administration de DBB.

Francine Swiggers: En 2009. Oui.

La **présidente:** A-t-on débattu de ce sujet en conseil d'administration?

Francine Swiggers: Plusieurs fois.

Heel die problematiek van intragroepelingen en ook activa... Ik denk dat dit onderwerp bij ofwel de heer Dehaene ofwel de heer Mariani ook aan bod is gekomen. Ook de verplaatsing van activa, zodanig dat DCL een aantal activa die bijvoorbeeld niet *eligible* zijn, en het feit dat DBB wel langetermijnactiva kan gebruiken, wordt ook wel als onderwerp regelmatig aangekaart op auditcomités. Het is door de voorzitter van het auditcomité van DBB ook op de raad van bestuur gebracht.

Ik herinner mij een geval rond de jaarwisseling 2010-2011, de fameuze jedra-bons, Japanse obligaties, en de vraag om die te plaatsen. De regulator heeft daarbij ook geïntervenieerd. Dat is een onderwerp dat zowel op auditcomités als op raden van bestuur ter sprake gekomen is.

La **présidente:** Est-ce qu'à ce moment-là, il n'y a pas de nouveau des scénarios, peut-être pas évoqués officiellement, mais dans des conversations, de dire: il est temps que la Belgique reprenne ses billes, ça ne va pas, nous perdons notre substance dans le groupe à travers

ces transferts de liquidités vers DCL? La situation devient risquée, il faut faire quelque chose. Est-ce quelqu'un dit quelque chose ou bien pas?

Francine Swiggers: Ja, als u de notulen van de raad van bestuur van DBB zal zien, zal u zien dat daar herhaaldelijk door verschillende bestuurders aangedrongen is om die situatie te verhelpen.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Vous avez dit: dans DBB et pas dans le holding?

Francine Swiggers: Dans DBB.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Et dans le holding, cela remonte à ...?

Francine Swiggers: Il y a l'intérêt social du groupe qui joue là.

Francine Swiggers: Bijvoorbeeld, ik heb ook een belangenconflict over dergelijke zaken, want ik zit zowel als bestuurder in de holding, als in Dexia Bank België, als in DCL.

La **présidente:** Madame Swiggers, ce n'est pas de votre faute si, à un moment donné, vous êtes désignée mais vous acceptez des positions qui, à chaque fois, vous mettent dans une situation de conflit d'intérêts. Parlons donc de ce conflit d'intérêts que vous avez évoqué tout à l'heure! C'est quand même très impraticable pour prendre de bonnes décisions!

Francine Swiggers: Er zijn voor- en nadelen aan. Het feit dat men bestuurder is in verschillende entiteiten heeft ook het voordeel dat men inderdaad zicht heeft op verschillende entiteiten. In dit specifieke geval hebben de mensen die een belangenconflict hebben, zich in dergelijke discussies onthouden. Maar u kan er van op aan, dat er heel wat bestuurders over die problematiek verschillende interventies gedaan hebben in de raad van bestuur van Dexia Bank België. U kan daar de notulen over raadplegen. Ik veronderstel dat u toegang heeft tot de notulen, heeft mijnheer Mariani gezegd.

La **présidente:** Monsieur Gilkinet, si vous le permettez, je vais donner la parole à M. Dedecker. Vous pourrez intervenir ensuite.

Jean Marie Dedecker (LDD): Mevrouw Swiggers, wat betreft het *conflict of interest*, iemand heeft hier achter gesloten deuren klaar en duidelijk gesteld dat de aandeelhouders dividenden wilden uitkeren en tegen een snellere afbouw van de obligatieportefeuille waren.

U zit daar als ARCO en moet dividenden hebben

om de groep te financieren. In 2008 zit men met de portefeuille staatsobligaties. Iemand van het directiecomité zei hier duidelijk dat men nog sneller wilde afbouwen. Had men sneller afgebouwd in die Griekse staatsobligaties, die mogelijkheid was er tot 2010, dan was de schade immers niet zo groot geweest, aangezien die toen nog in een normale markt zaten. Hij zei hier letterlijk dat de aandeelhouders dividenden wilden uitkeren en tegen een snellere afbouw waren.

U zit dus met een *conflict of interest*.

Francine Swiggers: Ik kan alleen maar zeggen dat wij in de raad van bestuur alle beslissingen rond versnelde *deleverage* eenparig hebben genomen. Er zijn helemaal geen overwegingen geweest van aandeelhouders die dividenden wilden.

Trouwens, wij hebben gedurende drie jaar geen dividenden in cash gehad.

Jean Marie Dedecker (LDD): Ik heb het over 2008.

Francine Swiggers: In 2008, het jaar van de crisis, hebben wij ook geen dividenden gehad. Het boekjaar 2008 is met een groot verlies afgesloten.

Jean Marie Dedecker (LDD): Dat doet niets ter zake. U bent in dat jaar ook overgaan tot een kapitaalverhoging, en dergelijke, maar daarover zullen we het straks nog hebben.

U zegt op een bepaald moment dat het risico te groot is en dat men moet afbouwen.

Francine Swiggers: Ik heb dat niet teruggevonden. Als die persoon dat achter gesloten deuren zegt, en blijkbaar minder transparant is dan ik, moet u mij dat op basis van de notulen aantonen, want ik denk dat dit niet het geval is.

Indien u dat wenst, kan ik altijd de details geven rond het idee dat wij hadden over het afsplitsen van de portefeuille op een moment van de crisis via een *special vehicle*. Dat was een idee van een aantal mensen binnen Dexia die daarmee ook al bezig waren in 2007. Wij hebben dat idee altijd ondersteund, dus ik zie niet goed in waarom wij niet bereid zouden zijn geweest een afsplitsing van de portefeuille te doen.

Jean Marie Dedecker (LDD): Het gaat niet over de afsplitsing, maar over de versnelde afbouw.

Francine Swiggers: Een afsplitsing van een portefeuille moet u aan *mark-to-market* doen. Dan

maakt u ook verliezen, dus ik zie niet goed in wat onze redenering zou zijn geweest, in het ene geval wel en in het andere geval niet.

Nee, wij hebben nooit een versnelde afbouw van de portefeuille tegengehouden.

Hagen Goyvaerts (VB): Mevrouw Swiggers, u hebt zojuist het beeld geschetst van het actieplan en van het crisisplan van de heer Mariani, om de versnelde afbouw van de portefeuille door te voeren.

De tweede tsunami, zoals dat wordt genoemd, heeft echter tijdens de periode van begin september 2011 niet kunnen beletten dat de liquiditeitskranen op de interbancaire markt dichtgingen. Bijgevolg drong de discussie of de beslissing inzake de ontmanteling van de groep zich bij wijze van spreken te tweeden male op.

Ik heb een vraag over de timing van bedoelde ontmanteling.

In de periode vóór 5 oktober zijn er, naar ik aanneem, ongetwijfeld verschillende raden van bestuur geweest. De beslissing om de groep op te splitsen, zal geen evidente beslissing zijn geweest. Ik kan mij echter niet van de indruk ontdoen dat u in uw hoedanigheid van vertegenwoordiger van ARCO daar met een dubbel petje hebt gezeten. Ik verklaar mij nader. U weet dat uw coöperanten tijdens de periode tussen april en eind september hun inleg kunnen opvragen. Vanaf midden september is dikwijls de optie van de splitsing van de groep naar voren gekomen. Ik weet niet welke positie u in de raad van bestuur hebt ingenomen, maar de voorzitter van de raad van bestuur heeft publiek verklaard dat van de splitsing van de groep geen sprake was. Dat had volgens mij een strategische reden, zeker om, bij wijze van spreken, uw coöperanten tot 30 september zoet te houden en te voorkomen dat zij hun geld zouden opnemen.

Mijn vraag is dus de volgende. Welk belang hebt u als referentieaandeelhouder ter zake ingenomen? Zoals ik al stelde, kan ik mij niet van de indruk ontdoen dat daar een reden achter zat. Ik zou dan ook graag uw inzichten en uw reactie willen kennen, wat mij nuttig lijkt voor het debat.

Francine Swiggers: Mijnheer Goyvaerts, ik meen dat de timing helemaal niets te maken had met de eventuele sluiting of met onze ontslagperiode. Ik meen dat het alles te maken heeft met de manier waarop de crisis geëvolueerd is en met de daling van de rating. U weet dat op 5 oktober Moody's en op 7 oktober 2011 S&P de rating verlaagd hebben voor Dexia. Dat was de

reden voor de crisisvergaderingen op dat moment. Het heeft niets te maken met een eventuele sluiting van onze coöperatieve. Ik vind het dus normaal dat de heer Dehaene, als voorzitter van de raad van bestuur, in het publiek geen uitspraken deed die de groep op een of andere manier in gevaar zouden brengen. Onverantwoorde uitspraken heeft hij wijselijk niet gedaan.

Alles hangt samen met de ratingverlaging. Ik heb de data niet bij mij, maar het was volgens mij op 5 of 7 en 10 oktober, eerst door Moody's, en daarna door Standard and Poor's.

Jan Jambon (N-VA): Mevrouw Swiggers, in het begin van uw betoog hebt u gezegd dat u in vijf stappen zou werken. Ik vond dat een heel goede benadering, maar deze commissie is blijkbaar niet in staat bij die vijf stappen te blijven. Ik betreur dat, want dat was waarschijnlijk gemakkelijker.

Omdat het nu toch over de periode 2008-2011 gaat, wil ik u een vraag stellen over de liquiditeiten. U hebt in een interview in *De Standaard*, ik denk twee weken geleden, bevestigd dat er vorig jaar twee keer beloofd werd dat er liquiditeiten uit Frankrijk zouden komen. U hebt zelfs gezegd dat er deadlines waren, zonder die te noemen. Ik citeer u uit dat interview: "Als een deadline niet gehaald wordt, om welke reden ook, en als men die deadline vervolgens telkens verschuift, dan komt men plots in de crisis van mei 2011 terecht, en nogmaals, toen was het al te laat." Einde citaat.

Was er voor de liquiditeiten die toen beloofd werden al een bestemming bepaald? Waren zij bedoeld om de *funding* van Dexia Bank België af te bouwen?

Betekent het feit dat u aandacht schonk aan de belofte van liquiditeiten uit Frankrijk, in 2010, dat de raad van bestuur, dat u, zich al ten volle bewust was van het liquiditeitsprobleem?

Als dat zo is, heeft men dan geen kans laten lopen om dat al sneller gedeeltelijk op te lossen? Die belofte van liquiditeiten uit Frankrijk, wie maakte die? Van waar kwamen die beloften? Wie heeft die belofte gedaan? Wie heeft, aangezien de liquiditeiten duidelijk niet gekomen zijn, die belofte dan ook gebroken? Kunt u ook schetsen hoe dat in de raad van bestuur aan bod is gekomen?

Ten slotte, in het citaat dat ik net gegeven heb, stelt u dat het in mei 2011 dan te laat was. Mijn vraag is wat u bedoelt met te laat. Te laat voor de afbouw van de obligatieportefeuille of op dat

moment al te laat om Dexia van de ondergang te redden?

Francine Swiggers: Die liquiditeiten waren dus liquiditeiten van Banque Postale. Dat was een zaak die eigenlijk – ik zou moeten teruggaan in mijn geheugen – zeker in 2010 al door de heer Mariani werd gezegd, hij zou *funding* van Banque Postale kunnen krijgen. Let op, dat is ook gebeurd. Regelmatig is de vraag gesteld in de raad van bestuur of daar al van opgenomen was. Ja, wat ze onderschreven was: in de grootteorde van 3,5 miljard *covered bonds*. Er was natuurlijk wel aan veel meer gedacht. Ik denk ook – ik heb het daarstraks gezegd – dat het een van de mislukkingen is van de heer Mariani, dat hij daar niet in geslaagd is. Hij zal echter vermoed ik wel zijn best gedaan hebben om dat gedaan te krijgen. Dat was telkens beloofd; deadline, ja... U weet dat het ook in het begin een kwestie van personen was, blijkbaar. Dan heeft men opnieuw die deadline vertraagd.

Ik heb eens de vraag gesteld wat er met de fondsen zou kunnen gebeuren als dat zou gehaald zijn op een van de raden van bestuur. Ik denk dat hij daarop geantwoord heeft dat die dan zouden gebruikt worden voor de *funding* van de activiteiten in Frankrijk van de *collectivités locales*. Maar ja, dat zou ook al een verlichting geweest zijn. We hadden wel die productie beperkt, maar als zij dus effectief die totale productie willen *funden* was dat ook wel een mooie zaak geweest. Dat was hetgeen hij daar bij mijn weten – maar ik moet eens teruggaan – op geantwoord heeft.

In de raad van bestuur is dat dus herhaaldelijk aan bod gekomen, met de vraag van verschillende bestuurders wanneer of hoe dat opschoot. Dan ook eens: kijk, ze hebben *covered bonds* onderschreven in de grootteorde van 3,5 miljard.

In mei 2011 te laat? De reden waarom ik dat zo gezegd heb was omdat wij toen al met de problematiek van de ratingbureaus zaten.

Moody's heeft toen reeds een verlaging gedaan. Ik heb het daarnet gezegd, men deed het via het onderschrijven van *covered bonds*, het *covered bonds vehicle*, DMA, waarvan de Fransen vreesden dat het een downrating ging krijgen. In die constellatie zou men Banque Postale waarschijnlijk moeilijk zo ver krijgen om te gaan onderschrijven in obligaties die 14 dagen later misschien een lagere rating zouden krijgen.

Het systeem werkt als volgt. Zij onderschreven *covered bonds*. Dexia Crédit Locale zette dus bepaalde van zijn activa of activa die kwamen uit

België of Luxemburg in dat *vehicle*, maakte daarmee *covered bonds* en die werden dan onderschreven door Banque Postale.

Aangezien de rating van die DMA in gevaar kwam, door die waarschuwing toen van Moody's, veronderstel ik dat het heel moeilijk zou zijn geweest om een partij zo ver te krijgen daar een paar miljarden te onderschrijven, vermits wij wisten dat heel waarschijnlijk misschien binnen een maand of twee maanden later die rating naar beneden zou gaan.

Dat is trouwens een van redenen waarom de Fransen nu die DMA willen afkopen, omdat zij willen dat dit een AAA-rating kan behouden, omdat zij anders heel de *covered bonds*markt in Frankrijk in gevaar brengen.

Jan Jambon (N-VA): Dat begrijp ik voor de eerste helft van 2011, maar als u in 2010 die belofte herhaaldelijk krijgt en die wordt niet ingelost en er worden daarover vragen gesteld in de raad van bestuur, gaat er dan niet – achteraf is het natuurlijk altijd gemakkelijk de geschiedenis te herschrijven – een enorm knipperlicht branden?

Francine Swiggers: De vraag is herhaaldelijk gesteld, het was een opschuiven van de deadline, niet in de zin dat wij het nooit zouden krijgen, maar inderdaad, achteraf is het gemakkelijk. Ik kan alleen maar zeggen, als u in de notulen zou gaan kijken, zult u de vraag hoe het staat met de onderhandeling met Banque Postale een aantal keren terugvinden.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Je voudrais reprendre le débat sur la double responsabilité que vous aviez en tant qu'administratrice de DBB et qu'administratrice du Holding.

En tant qu'administratrice de DBB, vous posiez le constat, avec d'autres administrateurs, que la voie prise par le holding était dangereuse pour les intérêts financiers de DBB. Mais quand vous siégiez en tant qu'administratrice au sein du Holding, vous estimiez que vous ne pouviez pas défendre des positions visant à défendre les intérêts de DBB, donc de la Belgique. Est-ce bien cela que je dois comprendre?

Francine Swiggers: Quand on est administrateur d'un conseil d'une société, il faut avoir le souci de l'intérêt social de cette société. Il ne s'agit donc pas de défendre son propre intérêt en tant qu'actionnaire, mais bien de défendre l'intérêt social de la société concernée.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Je pense que pour défendre l'intérêt social de la société, il aurait

fallu que M. Mariani trouve les liquidités nécessaires pour DCL auprès de la Banque de La Poste, ce qu'il n'a pas fait. Ou à défaut, il aurait fallu que l'on cloisonne beaucoup mieux les risques, comme c'est le cas avec le modèle bancaire que nous défendons, à savoir la séparation de la banque de dépôt et de la banque d'affaires. On aurait pu considérer, tout en jouant honnêtement son rôle d'administrateur que c'est vers cela qu'il fallait aller. N'ai-je pas raison?

Francine Swiggers: Il y a la commission Vickers en Angleterre qui estime qu'il faut scinder chaque banque en une banque d'affaires et une banque de dépôt.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Ce n'est pas neuf. La séparation des métiers bancaires date de 1930.

Francine Swiggers: Je sais. Dans les années '30, la loi Van Zeeland, chez nous, portait sur la scission de la banque en une banque d'affaires et une banque de dépôt.

Avec ce qu'il s'est passé dans les années '70 et '80, on est revenu à l'idée d'une banque globalisée.

Voyez l'évolution des banques d'épargne comme BACOB qui était, au départ, uniquement une banque de dépôt, une banque d'épargne. Par la suite, tout le monde a évolué vers un modèle de banque globale.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Je connais l'histoire, mais vous avez, vous-même, fait référence aux conclusions de notre commission spéciale sur la crise bancaire et financière. On sait que certains pays réfléchissent à la question et que d'autres, comme le Canada, appliquent ce modèle de façon stricte.

Francine Swiggers: Oui, mais je ne suis pas contre votre idée. C'est ce que la commission Vickers fait en ce moment en Angleterre: de nouveau revenir dans l'histoire, banque de dépôt et banque d'affaires, faire la distinction, plus le problème du *moral hazard*, etc., plus le problème d'une banque systémique ...

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Je pense que l'intérêt de la banque, c'était d'avancer vers ce modèle-là et, en tant qu'administrateur, on pouvait légitimement le défendre.

Francine Swiggers: Oui, mais il faut en avoir la possibilité. En 2008, la banque avait ses activités 'clientèle', les deux ou trois métiers, à côté de ça, elle avait son portefeuille *legacy*. Donc ce n'est

pas si facile.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Oui, un portefeuille dont il fallait se défaire.

Le groupe ARCO reste donc actionnaire du Holding, dont l'action vaut aujourd'hui 25 centimes, je pense.

Francine Swiggers: Un peu plus, 40, je crois, 0,37 centimes.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Vous êtes actionnaire de la structure de 'défaillance' et vous vous inquiétez aujourd'hui, comme moi, d'avoir peu d'informations sur la façon dont ça fonctionnait. Un plan d'affaires était en train de se mettre en place par rapport au risque réel que représente le portefeuille obligataire et tous les montants hors bilan. Comment cela se passe-t-il pour le moment? Êtes-vous par exemple invitée à des réunions?

Francine Swiggers: Wij zijn niet bij die besprekingen aanwezig, maar wij zijn vragende partij. We moeten nieuws hebben, zo vlug mogelijk denk ik. Er zijn een aantal pistes en er moeten, denk ik, beslissingen worden genomen.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Je le pense aussi. Dans ce parlement, quand on pose des questions, on nous répond: "On ne peut rien vous dire à propos d'une entreprise notée en bourse" et les actionnaires de cette entreprise notée en bourse n'ont pas plus d'informations que les représentants des citoyens que nous sommes. Je m'appuie sur ce que vous dites pour pointer un problème manifeste de gouvernance de ce dossier, avec une hypothèque de 54 milliards d'euros sur les budgets futurs de la Belgique. Je ne sais pas en quelle langue le dire, hier c'était en luxembourgeois, pour essayer de susciter une réaction de ceux qui sont concernés par la gestion de ce dossier aujourd'hui ou demain.

La **présidente:** Madame Swiggers, après toutes les questions qui ont été posées, avez-vous encore l'un ou l'autre thème à évoquer? Si c'est le cas, je vous cède volontiers la parole.

Francine Swiggers: Madame la présidente, il me semble que nous avons traité un peu de tout, si ce n'est le thème de la coopérative. Je crois que c'était également une de vos questions. Quelle est l'histoire de notre société coopérative? La raison pour laquelle, en tant que groupe-coopérative, nous sommes entrés dans Dexia a, quant à elle, été évoquée.

Peter Dedecker (N-VA): Blijkbaar zijn er toch

nog vragen over ARCO. Ik heb er nog eentje.

Francine Swiggers: Rond de garantie?

Peter Dedecker (N-VA): Onder meer. Dat komt er natuurlijk aan te pas.

Zoals u daarnet heeft verteld, kon Dexia in 2010 geen gewoon dividend uitkeren, maar enkel een bonusdividend, iets in aandelen. In de boeken van ARCOFIN heb ik gezien dat u die heeft gewaardeerd op in totaal 47 miljoen euro, op een totaal van de balans dat dan 92 miljoen is van de totale opbrengsten uit dividenden van dat jaar voor ARCOFIN. Dat is genoteerd aan een gemiddelde beurswaarde van 2010 aan 4,2 euro. Eind 2010 stond dat aandeel maar op 1,30 euro meer, een fractie van waaraan het gequoteerd was, waardoor uw boekwaarde zelfs virtueel totaal onbestaande was. U was natuurlijk in blijde verwachting van die fameuze staatswaarborg waarnaar u verwees.

Op basis van die virtuele inkomsten en dividenden bekomt u vervolgens een resultatenrekening voor ARCOFIN die gebouwd is op die fictieve waarden, maar in werkelijkheid is quasi al die winst weg. Toch schrijft u een te bestemmen winst in van 435 miljoen euro en u keert dan ook 3 % dividend uit aan uw aandeelhouders. Die worden niet in cash uitgekeerd aan de coöperatieve aandeelhouders, maar als een soort tegoed gezien. Sommigen nemen die op, maar de meesten zetten die om in bijkomende coöperatieve aandelen en dus een bijkomend kapitaal voor ARCOFIN. Klopt dat?

Francine Swiggers: Dat is dividendkapitalisatie, inderdaad.

Peter Dedecker (N-VA): Dat is kapitalisatie. Ondertussen is het kapitaal van die particuliere coöperanten, dus ook dit nieuwe fictieve kapitaal op basis van die fictieve Dexi dividend, gewaarborgd door de Belgische Staat. Eigenlijk bent u er dus in geslaagd om uit de lege Dexia- uier fictieve melk te halen en die dankzij de staatswaarborg, dus dankzij de belastingbetaler, om te zetten in bijkomende harde cash. Klopt dat? Of ziet u daar een andere benaming voor?

Francine Swiggers: De commissie voor boekhoudkundige normen heeft die operatie volledig bekeken, wij hebben daar een goedkeuring voor gekregen. De verplichting was dat die aandelen eigenlijk moesten verkocht worden vóór het einde van het jaar. Wij hebben die bonusaandelen aan de prijs kunnen verkopen zoals u daar zegt.

Peter Dedecker (N-VA): Aan die hoge prijs van 4,20 euro?

Francine Swiggers: Wij hebben die prijs gehad en dus op die manier kunnen boeken. Met andere woorden, u zegt: u heeft op basis daarvan dividenden uitgekeerd. Nee, want in ARCOPAR worden dividenden gekapitaliseerd.

ARCOPAR heeft trouwens een veel hoger resultaat. Dit komt omdat ARCOPAR een portefeuille heeft van 500 à 600 miljoen euro in obligaties. Die aandelen staan bij ARCOPAR. U spreekt over drie procent dividend, dat was bij ARCOFIN en ARCOPAR, maar de kapitalisatie van het dividend gebeurt bij ARCOPAR. Bij ARCOFIN is het zo dat alle institutionele aandeelhouders hun volledig dividend terug ingebracht hebben in kapitaal of in een klein stukje achtergestelde leningen. Er is maar een heel klein stukje in cash weggegaan, namelijk voor 15 % van de aandeelhouders die particulier zijn. Alle andere dividenden zijn terug ingebracht als kapitaal en reserves. Bij ARCOPAR worden ze zelfs volledig gekapitaliseerd.

Peter Dedecker (N-VA): Was de verkoop van de aandelen gewoon op de beurs of ergens rechtstreeks?

Francine Swiggers: Dat hebben wij gedaan met *investment banking*. Dat kan u controleren. Er is een goedkeuring van de commissie voor boekhoudkundige normen voor 2010 en 2011.

La présidente: Y a-t-il encore des questions sur la qualité de coopérateur d'ARCO et les garanties de l'État offertes, étonnamment, dans le cadre de la 'défaisance', au moment où l'on sépare DBB de Dexia SA?

Jean Marie Dedecker (LDD): Mevrouw de voorzitter, mevrouw Swiggers, ik dacht dat u dat pas als vierde of vijfde punt zou aanhalen.

Het gaat over het feit van het Bijzonder beschermingsfonds dat u aangesproken hebt in 2009. Het is er gekomen in 2008-2009 met de wet van april 2009. Op een bepaald moment doet u een kapitaalsverhoging van 350 miljoen euro in ruil voor een regeringswaarborg voor uw 800 000 coöperanten.

Een eerste punt is die lening. U bent daarvoor een lening aangegaan. Dat vind ik al hoogst eigenaardig, want u bent toch jarenlang met het bankwezen vertrouwd en u komt uit de Groep ARCO. Vanuit de Groep Artesia heeft men immers slechte ervaringen met het lenen op eigen aandelen. Dat is alleen toegestaan in België, en

volgens sommige juristen is het dan nog op de rand. De heer Mariani heeft hier zelf gezegd dat hij erover verwonderd was dat dit bestond. In Frankrijk bestaat dat zelfs niet.

Maar zelfs in uw groep zou u daar heel goede ervaringen mee moeten hebben. Ik verwijs naar de Banque Labouchere met Legio Lease, waar aandelen werden gekocht met geld, geleend van de bank. Dat heeft aan de groep al minimum 400 miljoen gekost. Dan is er ook nog de zaak van Bastiaens bij Lernout & Hauspie, waar Artesia zelfs 25 miljoen euro geleend heeft aan de heer Bastiaens om 625 000 aandelen te kopen van Lernout & Hauspie. Alles is in principe faliekant afgelopen. Een ezel stoot zich geen twee keer aan dezelfde steen. Toch doet u dat terug met die 350 miljoen euro om het kapitaal te verhogen en om daarin in te schrijven.

Op dit moment verwondert het volgende mij. Er is hier redelijk wat paniek in het land over de banktoestanden. Daarbij komt nog het feit dat men een Bijzonder beschermingsfonds maakt. Het gaat over Tak 21-producten van Ethias en dergelijke. Het gaat ook over het optrekken van de bankwaarborg van 50 000 euro naar 100 000 euro.

Wat komt daar zo stoemelings bij? De ARCO-coöperanten zijn ook spaarders, maar premier Leterme zegt dat er eerst een advies van de Nationale Bank moet komen. Hij moet zich politiek ook een beetje indekken. Ondertussen weet ik ook dat de heer Leterme aandelen had van de Groep ARCO. Hij was niet alleen: ook ik had er aandelen van. Straks zal ik het daarover nog hebben.

Wat er gebeurt, is dat u dan in feite kunt genieten van een Bijzonder beschermingsfonds voor uw ARCO-coöperanten. Er gebeurt echter niets.

Wanneer gebeurt er dan wel iets? In 2011 komt u terug in de moeilijkheden. Als u inschrijft op het beschermingsfonds, moet u betalen. Ik denk dat u daarin 0,31 promille op uw deposito's wil garanderen. U doet dus in feite niets.

Op een bepaald moment komt Dexia Bank voor de tweede keer in de problemen en onmiddellijk, vooraleer u besluit in vereffening te gaan, wordt dringend een KB uitgeschreven. Dat is niet zo moeilijk voor de heer Leterme, want u vergadert elke maand in politiek comité met CD&V daarover. Dat is dus helemaal niet moeilijk. Er is zelfs het gerucht dat u gezegd hebt dat KB te moeten hebben – u kunt daar straks op antwoorden – omdat u gedreigd hebt met een raid op de bank. Dat zijn geruchten. Ik zou daar graag

een antwoord op krijgen.

Wat doet u nu eigenlijk? Er bestaat een verzekeringsmaatschappij vanaf 2009, zelfs voor die ARCO-coöperanten, en u sluit daarvoor geen polis af. Ik zal het zo vergelijken: u koopt een wagen; u kunt een omniumverzekering afsluiten maar u doet dat niet; maar op het moment van een crash gaat u naar een verzekeringsmaatschappij en zegt u dat men moet betalen. Dat is eigenlijk gebeurd. U hebt het recht om dat doen. U betaalt er niet voor. Dan gaat u plots over de kop. Dan wordt er heel snel, op twee, drie dagen tijd, een KB geschreven opdat de coöperanten er toch van kunnen genieten.

Wat gebeurt er? Anderhalf miljard voor onze belastingbetaler. Onze rating gaat eraan. Het probleem van vandaag met onze 6 % heeft te maken met Dexia en met het feit dat wij daar 4 miljard moeten ophoesten en nog een keer 1,5 miljard voor ARCO. Dat is wat er gebeurt.

Mevrouw, dan kom ik tot het tweede deel van het verhaal.

Zijn coöperanten spaarders? Ook in uw groep zijn dat nooit spaarders geweest. Ik ken Rik Branson, uw voorganger. Hij heeft zelfs het directiecomité voorgezeten, als ik mij niet vergis, van ARCO in 2008.

Ik heb hier een interview met hem daarover. Ik zal dat even voorlezen: "Wat u deed met het geld van de coöperanten in die tijd".

Het systeem van de coöperanten komt voort uit de BACOB, de coöperatieve bank. Wat gebeurde er indertijd? Daarom ben ik trouwens ook aan een aandeel van dit bedrijf geraakt. Als men een lening afsloot, werd men bijna verplicht om coöperant te worden, want als men dan een aandeel kocht kreeg men voordeel en interesten. Het omgekeerde was ook waar. Als men spaarde, kreeg men ook meer interesten.

Ik lees voor wat Rik Branson daarover zei in *De Tijd*.

"Het was telkens de bank die *at front* de operaties deed, maar ARCO zorgde ervoor dat BACOB over voldoende eigen vermogen beschikte. Het kapitaal van ARCOPAR stijgt tussen 1995 en 2000 met bijna 900 miljoen euro. Vanaf september 1994 kunnen particulieren intekenen op een nieuwe categorie aandelen, de zogenaamde B-aandelen, die een jaarlijks dividend van 4,25% opleveren. Coöperanten tekenen in op een bedrag tussen 248 en

1 735 euro. In februari 1998 lanceert ARCOPAR zijn C-aandelen", waarop ik ingeschreven heb, "die eenzelfde return opleveren aan een inschrijving vereist voor een bedrag van 1 735 euro. Het aantal particuliere coöperanten neemt tussen 1995 en 2000 toe van 675 000 tot 830 000. In de topjaren '97 en '98 haalde ARCOPAR met zijn", luister goed, "alternatieve beursgang 470 miljoen euro vers kapitaal op." Men noemt dat dus een "alternatieve beursgang" omdat men dat geld ophaalde om de overnames van BACOB te financieren. Dat is wat uw voorganger, de heer Rik Branson, indertijd zei.

Ik vervolg: "Via de holding ARCOFIN wordt een groot deel van dat kapitaal doorgesluisd naar BACOB. Zo is ARCOFIN in het jaar van de overname van Paribas België goed voor ongeveer tweederde van de kapitaalverdubbeling van BACOB."

De overname van Paribas België is toen gebeurd met geld van die nieuwe vennoten, wat u coöperanten noemt. Met het geld van die aandeelhouders van ARCO gaat u een kapitaalsinbreng doen bij BACOB. Dat zijn dus zuivere aandelen. Dat heeft niets met sparen te maken. Dat gaat met coöperatie, met aandeelhouder te worden.

Ik citeer nog iemand anders uit de ACW-groep, de heer Tijn Rombouts, die u waarschijnlijk ook goed kent. Hij zegt het volgende over die coöperatieve aandeelhouders. In het coöperatieve concept heeft men kleine aandeelhouders. Hij heeft het nooit over spaarders.

"Als u bij manier van spreken 2 000 euro investeert in onze holdings, weet u dat u een van de 800 000 aandeelhouders bent. U kunt niet verwachten dat die eenzelfde intensiteit van opvolging hebben als iemand die een groot pakket aandelen op de beurs heeft. Het is dus een kwestie van vertrouwen in de vertegenwoordigers die in de raad van bestuur zetelen. Onze aandeelhouders krijgen een redelijk rendement en voordelen als gratis rechtshulp bij problemen, en dergelijke meer."

Ik wil daarmee aantonen, mevrouw Swiggers, dat uw voorgangers, de grote mensen van de christelijke beweging, van het ACW en ARCO, altijd gesproken hebben over de coöperanten in uw eigen bedrijf als "aandeelhouders".

Ik kom tot mijn tweede punt. U hebt zelf risicobelegd voor 78 %, in de Dexia- aandelen. Ik heb iets bij, namelijk zo'n aandeel. (*De spreker toont zijn aandeel*). Er staat letterlijk op: "een uittreksel uit het vennotenregister." Als

aandeelhouder wordt men ingeschreven in een vennotenregister. Als spaarder heeft men een spaarboekje of beschikt men over spaarproducten. Er staat letterlijk op dat het een aandeel is, dat men een dividend uitgekeerd krijgt en dat men ARCOPAR-vennoot is. Kunt u mij uitleggen waarom u uw eigen aandeelhouders een voorkeursbehandeling geeft? Ik begrijp dat er politieke druk is en dat u erin slaagde om het op twee dagen te doen. Achteraf gaat u in vereffening.

Ik verdenk u zelfs nog van iets meer, want in principe kunnen de aandeelhouders van ARCOPAR aan hun centen tussen 1 april en 30 september. Juist na 30 september besluit u dan om in vereffening te gaan, zodat er zeker geen raid kon komen van de mensen op hun eigen aandelen. Het is fantastisch gestructureerd. Op een bepaald moment ging u uw omniumverzekering opeisen en zette u uw eigen kleine aandeelhouders een beetje buitenspel. Na 30 september konden zij dat contractueel niet meer verhandelen. Zeg mij niet dat het geen aandeelhouders zijn en dat het aandeel niet op de beurs verhandeld wordt, er zijn in dit land heel wat KMO's wier aandelen niet op de beurs verhandeld worden. Onder punt 14 op de belastingbrief staat er zelfs bij dat er een bepaald systeem is waarbij men een vrijstelling van de roerende voorheffing krijgt op de dividenden.

Mevrouw Swiggers, als commissielid moeten wij de belangen van de gemeenschap vrijwaren. Na een wanbeleid — de coöperanten hebben u hun vertrouwen gegeven om hun centen te beleggen — en op het ogenblik dat de zaak failliet gaat, neemt u zelfs uw verantwoordelijkheid niet. U schuift die af op de belastingbetaler, met alle gevolgen van dien voor de toekomst.

Als we dat bijvoorbeeld toelaten voor Cera dan moeten we beseffen dat daar nog 420 000 coöperanten zitten. Er zijn nog een aantal andere coöperatieve vennootschappen in België, zoals het Landbouwkrediet en Argenta. Als men daar coöperatief aandeelhouder wordt, moet men zelfs een brief ondertekenen dat coöperatieve aandelen risicokapitaal zijn. U ontsnapt daaraan voor ARCO. U ontsnapt daaraan en eist dan nog dat dit wordt uitbetaald als spaargeld.

Ik zou graag eens wat uitleg hebben over de intellectuele eerlijkheid waarop dit is gebaseerd en welke de rationaliteit is ten opzichte van de kapitaalmarkt. Er is natuurlijk het politieke spel dat achter de schermen werd doorgedrukt, met alle gevolgen van dien voor ons land. Kijken wij maar naar de toestand waarin wij nu zitten. Onze kredietwaardigheid is omlaaggegaan dankzij het

beleid bij Dexia en ARCO. Ik vraag daar toch een klein woordje uitleg over.

Francine Swiggers: Om terug te komen op die garantie.

Wij, en dat is gebaseerd op verschillende argumenten, zeggen dat onze coöperanten, onze vennoten, spaarders zijn. Eerst en vooral omdat een erkende coöperatieve strikt gereguleerd is, wettelijk en fiscaal. U zegt het zelf mijnheer Dedecker, de dividendvrijstelling past inderdaad in dezelfde fiscale clausules als die op de spaargelden. Ook op Europees niveau is dat zo, de gelijkenis tussen een coöperatieve en haar vennoten en spaarders wordt doorgetrokken. Dat is zelfs zo voor boekhoudkundige regels die nu in Europa allemaal in de maak zijn. Men beschouwt dat op wettelijk en fiscaal vlak als spaarders.

Waarom? Eerst en vooral, omdat de mensen geen recht hebben op meerwaarde of reserves. Geen enkel recht. Ze beleggen ook niet in een Dexia-aandeel, ze kunnen dat ook niet onmiddellijk verhandelen op de markt, ze hebben geen speculatief inzicht. Zij krijgen ook alleen maar een garantie op de nominale waarde van hun aandeel, niet op enige meerwaarde.

Daarentegen, het is ook zo dat de uitrede beperkt is. Het gaat niet over een markt, het is niet zoals bij een Dexia-aandeel waar je in de markt kunt gaan en verkopen. En ik kan u eerlijk zeggen – en dan ga ik terug naar de historiek – het geldt trouwens ook enkel voor particulieren van die erkende coöperatieve, en voor erkende coöperatieven die meer dan de helft van hun vermogen belegd hebben in financiële instellingen. Het gaat hier over niets anders, niet meer of niet minder, dan een gelijke behandeling van die coöperatieve aandelen met Tak21-producten, waarvan u ook weet dat daar aandelen kunnen aan de basis liggen. Het gaat ook over een uitbreiding op de bescherming van de spaardeposito's.

Ik ga u toch even de historiek schetsen, omdat u toch alludeert op het feit dat dat allemaal georchestreerd is. Eerst en vooral, op 10 oktober 2008 heeft de regering-Leterme maatregelen uitgewerkt. Dat was niet omwille van het feit dat wij de 350 miljoen kapitaalverhoging daarvan afhankelijk gemaakt hebben. Dat komt gewoon omdat op dat ogenblik ook de wet rond de bescherming van spaardeposito's en van Tak21 in die periode is uitgewerkt. Dat is dan allemaal uitgewerkt voor de spaardeposito's en voor Tak 21, maar voor de erkende coöperatieven is dat blijven hangen. U weet dat de regering Leterme dan gevallen is. Daarna heeft de regering-Van

Rompuy een beslissing genomen op 21 januari 2009.

Op 14 april 2009 is de wet tot wijziging van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten er gekomen. In die wet is ingeschreven dat de regering gemachtigd is om in geval van crisis een waarborgregeling voor de coöperatieven uit te werken.

Zulks was de conditie waarop u alludeert, namelijk een advies van de Nationale Bank van België. De materie is later bij de invoering van het twin peaks-model, overgeheveld naar de wet tot vaststelling van het organieke statuut van de Nationale Bank van België van 3 maart 2011.

U zal mij vragen waarom wij niet zijn toegetreden. De reden is dat wij op dat ogenblik niet konden toetreden. Het koninklijk besluit was er immers niet. Het koninklijk besluit was trouwens afhankelijk van dat advies, waarbij het over een systeemcrisis dan wel over de dreiging van een plotse, financiële crisis moest gaan.

Jean Marie Dedecker (LDD): Neen, mevrouw Swiggers, als u een spaarbank was, kon u in 1998 zijn toegetreden. Had u zichzelf beschouwd ...

Francine Swiggers: In dat geval hebt u het over de spaarbanken. U kan ons trouwens niet verdenken. Wij hebben immers, zoals u in mijn rekeningen kan nagaan, reeds in onze afsluiting van 31 maart 2009 een voorziening genomen voor de commissie, dus voor de garantie fee, waarover u spreekt. Wij waren dus vast van plan om ze ook toen al te betalen. Wij hadden ze immers in onze rekeningen voorzien.

Wij werden toen, dus na 14 april 2009, echter geconfronteerd met de problematiek van een regering in lopende zaken. Wij hebben de zaak in september 2011 opnieuw aangekaart, met een bespreking en de goedkeuring op de Ministerraad. Het kader-KB is vervolgens op 10 oktober 2011 uitgebracht. Ondertussen heeft minister Reynders een en ander na de goedkeuring op de Ministerraad ook aan Belga bevestigd. Op 10 oktober 2011 is dus het kader-KB er gekomen. Ons bijzonder koninklijk besluit is er vervolgens op 7 november 2001 gekomen.

Dat is de historiek van de hele zaak.

Ik wil eraan toevoegen dat het niet zo is dat wij in faillissement gaan. Wij gaan in vereffening. Met andere woorden, wij zullen proberen – en het ook doen – op een zo goed mogelijke manier maximumwaarden uit onze vennootschappen te

krijgen. Dat wil ik benadrukken.

Wij hebben helemaal geen dreiging over een raid op de bank geuit. Dat hebben wij absoluut niet gedaan.

Ik wil op uw tweede punt over de lening terugkomen.

Jean Marie Dedecker (LDD): Mag ik u even onderbreken over het eerste punt, waarna u op de lening mag terugkomen?

Mevrouw Swiggers, had u gedacht dat u een spaarbank was, dan hadden uw voorgangers al gebruik kunnen maken van de wet van 17 december 1998 tot oprichting van een beschermingsfonds voor deposito's en financiële instrumenten. Bedoeld fonds werd in 2002 zelfs uitgebreid, onder andere met de waarborg van 50 000 euro per spaarder. U hebt toen niet van die wet gebruik gemaakt.

In de wet stond toen immers letterlijk dat de definitie van spaargeld het geld is op de gereglementeerde spaarboekjes, de zicht- en de termijnrekeningen en de kasbons.

Had u gezegd dat u een spaarbank was, maar dat hebt u niet. Ik heb voorgelezen wat de heer Rombouts gezegd heeft. U spreekt altijd over "aandeelhouders". Wij hebben aandelen, ze liggen zelfs voor mij, maar als het past, als het in het kraam past, komt er ineens politieke druk en gaat men vlug een wet maken.

U maakt die wet, maar in 2009 ging het terug goed. Dan zegt u dat u niet gaat betalen, want u kon betalen, er bestond reeds een beschermingsfonds ...

Francine Swiggers: Neen, want het koninklijk besluit was er niet.

Jean Marie Dedecker (LDD): Als u had gezegd dat u een spaarbank was, dan kon u dat reeds doen sinds 1998. Maar u zegt dat niet, u huppelt op twee benen.

Dan is er ineens een koninklijk besluit. U besluit in vereffening te gaan, u kunt het niet meer houden door uw aandelen in Dexia. Dan wordt er *en vitesse*, heel vlug een koninklijk besluit geschreven waarvan u kunt profiteren op dit moment.

Op het tweede deel van de vraag hebt u nog niet geantwoord. Hoe zit dat precies na 30 september, als de ARCO-spaarders zelfs niet meer aan hun aandelen kunnen?

Francine Swiggers: De bespreking op de Ministerraad en de goedkeuring zijn er gekomen op 9 september 2011. De uitwerking van het kader-KB en het koninklijk besluit voor Groep ARCO zijn er later gekomen.

Ik wil u wel het volgende zeggen. Wanneer u mij vraagt wanneer bij ons de beslissing is genomen om na te denken over een vereffening, dan kan ik u zeggen dat die eigenlijk pas genomen is na het perscommuniqué van Dexia na de raad van bestuur van 9 november 2011.

Wij hebben op 9 oktober wel een indicatie gekregen van Dexia over een ontmanteling, over het feit dat Dexia Bank België weging en dat wij als aandeelhouder van de residuële bank gingen overblijven. Dat was voor ons op dat ogenblik uiteraard een eerste signaal maar nog geen beslissing. Op dat ogenblik moesten wij nog niet beslissen over de discontinuïteit.

Jean Marie Dedecker (LDD): U zag de bui wel hangen.

Francine Swiggers: Mijnheer Dedecker, wij hebben beslist tot discontinuïteit na de raad van bestuur van 9 november, op het ogenblik dat wij gezien hadden wat het verlies was op eigen vermogen, dat was pas toen gekend en was zelfs nog niet geauditeerd op 9 november.

Dat was nog niet alles. Wij hadden als aandeelhouder heel wat reserves en overgedragen resultaten. Het tweede element is echter dat wij ook naar Dexia toe geen businessplan kregen, dus geen vooruitzichten van resultaten. In die situatie zitten wij nu nog steeds.

Jean Marie Dedecker (LDD): Mevrouw Swiggers, u zit in het auditcomité. U zit overal bij. U zit op de eerste rij en u zegt dat u geen resultaten had en dat u van niets weet. U hebt vijf petjes tegelijk op.

Francine Swiggers: De beslissing van de ontmanteling van de groep is gebeurd rond 9 oktober. De residuaire bank heeft nog een pak eigen vermogen, mijnheer Dedecker. U moet er de cijfers maar eens op nakijken. Het probleem is dat er geen businessplan voor die bank meer was.

Jean Marie Dedecker (LDD): Het businessplan van Dexia heeft dus ARCO genekt?

Gwendolyn Rutten (Open Vld): (...)

Francine Swiggers: Dat is er vandaag nog altijd

niet.

Jean Marie Dedecker (LDD): Het hoeft er ook niet te zijn.

Francine Swiggers: Dat, en geen enkele andere, was de reden om te beslissen in discontinuïteit. Er is geen businessplan en er was een verlies aan eigen vermogen. Dat verlies was misschien nog te dragen, maar er is gewoon geen businessplan. Vandaar mijn oproep: wat zullen wij met de residuaire bank doen?

Ik kom nu tot uw vragen over de lening. In het kader van de kapitaalverhoging in 2008 hebben wij – wij hebben die 350 miljoen op tafel moeten leggen op vijf dagen – een stuk bij DBB geleend, maar ook een stuk bij andere banken. Wij hebben geleend bij een drietal andere banken en binnen de christelijke arbeidersbeweging en haar geledingen. Er is een bijzonder verslag geweest – ik kan het u tonen – van de commissaris-revisor aan de CBFA dat in 2009 voorgelegd werd aan het auditcomité van DBB.

De vraag die de commissaris gekregen had was of die transactie gekwalificeerd kon worden als een verantwoorde courante bankverrichting in de zin van de eigen vermogensreglementering. Het was een verslag in het kader van wat men het prudentieel toezicht noemt. Het antwoord was ja. Dat bijzonder verslag is met een positieve conclusie geëindigd.

Er is een juridisch advies geweest van Clifford Chance, dat wij niet gevraagd hebben. Dexia Bank België heeft dat gevraagd. Per slot van rekening is het toekennen van een lening de verantwoordelijkheid van het bankmanagement. Dat wij die lening krijgen, is een andere zaak. Het bankmanagement moet ervoor zorgen dat het ageert volgens de gangbare bancaire principes en heeft van Clifford Chance een juridisch advies gevraagd, in het kader van artikel 629 van het Wetboek van de Vennootschappen, waarbij er effectief een uitzondering is voor kredietinstellingen, wanneer het gaat over een verrichting die voldoet aan alle andere voorwaarden, dat wil zeggen aan een kredietcomité passeert, aan marktconforme voorwaarden, met panden enzovoort.

Ik wil u erop wijzen dat die panden niet alleen Dexia-aandelen waren. Het zijn gedeeltelijk Dexia-aandelen. Dexia Bank België heeft ons het krediet gegeven en het zijn aandelen, maar gedeeltelijk, want wij hebben ook heel wat andere panden gegeven, ook aan Dexia Bank België.

Dit is ook op het auditcomité van Dexia NV

voorgelegd, met een positieve conclusie van de voorzitter, de heer (Levy-Lang), een Fransman, die u toch niet kunt verdenken van hier in het voordeel van de Belgen te hebben gehandeld.

Jean Marie Dedecker (LDD): Ik zou niet durven.

Francine Swiggers: Dan is er ook een brief geweest naar het CREFS. Dat is, op het moment dat de twin peaks is ontstaan, het gezamenlijke directiecomité. Die brief van het CREFS is gekomen op 19 januari 2011 en gaat over de aftrek die Dexia Bank België later moet doen in het kader van Basel III, maar dat is pas binnen een aantal jaren. Dat is dus volledig wettelijk.

Jean Marie Dedecker (LDD): Het gaat niet over de wettelijkheid, mevrouw. Het gaat over het risicobeheer. Men zit op hetzelfde moment ook met die putopties waardoor men 100 miljoen euro verliest. U gaat dan nog een extra lening aan. Het gaat over het risicobeheer, dat u doet in de naam van uw spaarders, zogezegd.

Ik zal nog een bijkomende vraag stellen. Als u een spaarbank was, hoeveel controle hebt u van CBFA gehad op uw spaartegoeden voor bijvoorbeeld 2008?

Francine Swiggers: Wij waren een financiële holding tot wij Artesia hebben ingebracht.

Jean Marie Dedecker (LDD): Dat was een financiële holding?

Francine Swiggers: Wij werden gecontroleerd door de CBFA. Elke openbare uitgifte die wij nu doen, wordt met een prospectus gedaan, mijnheer Dedecker. Onze vorige uitgifte, die kunt u gaan bekijken, is gebeurd in juni 2008, dus twee, drie maanden voor de crisis met een prospectus die volledig door de CBFA is goedgekeurd.

Jean Marie Dedecker (LDD): U zegt het zelf: u was een financiële holding met vennoten.

Francine Swiggers: Dat was op het ogenblik van Artesia BC. Achteraf waren wij geen financiële holding meer en vielen wij niet meer onder controle.

In elk geval zou ik er niets op tegen hebben gehad als de CBFA ons verder zou hebben gecontroleerd.

Jean Marie Dedecker (LDD): Maar die is niet gekomen?

Francine Swiggers: Nee, die is niet gekomen.

Jean Marie Dedecker (LDD): Waarom is zij niet gekomen dan? Omdat u geen spaarbank was, mevrouw, wat u nu beweert.

Francine Swiggers: Wij zeggen alleen: onze producten, onze coöperatieve aandelen zijn geassimileerd aan het sparen.

Jean Marie Dedecker (LDD): U zegt wat in uw kraam past en u legt de lasten daarvoor bij de belastingbetaler. Dat is mijn probleem.

U zegt jaren aan een stuk dat het aandelen zijn. Het staat letterlijk op papier dat het allemaal aandelen zijn, maar als het in uw kraam past om met de politieke vrienden de wet te veranderen en de lasten door te schuiven naar de belastingbetaler, dan noemt u het anders en dan moet u ook een andere vorm van controle krijgen.

Francine Swiggers: Ik heb duidelijk gestaafd wat onze argumentatie is en ook wat de wettelijke basis is. Ik denk dat ik daar verder niet veel aan toe te voegen heb.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Mevrouw Swiggers, ik zal meteen inpikken op de kwestie van de wettelijke basis.

Het verhaal is immers een gemengd verhaal. Uit tal van reacties, die wij ongetwijfeld allemaal zullen hebben gehad, blijkt ook het volgende. Voor personen die een dergelijk aandeel hebben gekocht, is het duidelijk dat de grote meerderheid zich nooit bewust is geweest van het feit dat zij een aandeel zouden hebben. Zij dachten echt dat zij in een veilig en stabiel spaarproduct waren ingetreden. Dus de mensen die een aandeel hebben gekocht, waren zich niet van hun positie bewust.

Het bestuur – op dit vlak kan ik de redenering volgen – kon zich echter wel degelijk, naargelang het zich uitkwam, op beide modellen positioneren, wat geen gezonde houding is. Punt. Dat staat los van alles wat daarna komt.

U hebt immers wel gelijk dat hier, vóór mijn tijd, een wet is goedgekeurd. De wet of de wettelijke basis, wat misschien een betere omschrijving is, garandeert echter niets. De wettelijke bepaling spreekt, in werkwoordvormen, van het woordje “kan”: “De Koning kan ...”. Er staat dus niet dat de Koning iets “moet”. Er staat niet dat de Koning iets “zal”. Er staat dat de Koning iets “kan”.

Wanneer wij de twee voorwaarden lezen waaraan moet worden voldaan, dan wordt, enerzijds, verwezen naar het feit dat er sprake moet zijn van een financiële crisis of een crisissituatie.

Anderzijds, de wet is in 2008-2009 goedgekeurd en moest eigenlijk als vangnet dienen. Ze moest als een soort *lender of last resort* dienen, dus als een soort allerlaatste optie, waarvan vooral een moreel signaal moest uitgaan, teneinde een *run on the bank* te vermijden.

Ik heb u daarnet al horen verklaren dat het dreigement waarvan sommigen spreken, met name om tot het koninklijk besluit over te gaan, een *run on the bank* zou zijn. Een dergelijk dreigement zou wel bijzonder pervers zijn. De wetgeving is immers precies gemaakt om een *run on the bank* te vermijden. U hebt dat ontkend.

Een en ander neemt echter niet weg dat het tweede element een vangnet is. Ik ga nog even op het voorgaande in.

Bent u zelf van mening dat u, gegeven de timing, van een crisismoment kan spreken, zijnde een heel onverwachte situatie, zoals wij ze in 2008 wel hadden? Toen gingen als het ware op een paar uur tijd liquiditeitsposities compleet onderuit en moest er worden opgetreden.

Wat mij betreft, ik heb daarvoor begrip, evenals voor het feit dat op een nacht of een dag – het zal in uren niet veel meer zijn geweest – beslissingen moeten worden genomen waarvoor men gewoon verantwoordelijkheid neemt. De regering heeft dat ook gedaan.

Ditmaal, dus in 2011, zaten wij echter niet in een dergelijke situatie. Het is in het bewuste geval geen situatie geweest waarbij op een paar uur tijd de hele, financiële constructie onderuit is gegaan.

Wij weten ondertussen van de heer Coene dat al begin 2011 signalen zijn gegeven en dat er heel veel overleg is geweest over wat kon. De Nationale Bank van België is immers de toezichthouder. Ook is er eind september 2011 in Washington nog een vergadering geweest, om, naar ik aanneem, te bekijken op welke manier alles ordentelijker kon worden geregeld dan bij de spoedsituatie in 2008.

En dan zit u daar wel met vijf petjes op en dan zegt u nu: ja maar, wij wisten het pas achteraf in hoofde van ARCO. U kunt niet anders dan begrijpen dat dat heel moeilijk te begrijpen is. Iemand die niet alleen vijf petjes op heeft, maar bovendien een bijzonder lange staat van dienst heeft in die holding, en dus de evoluties en de gevaren kent, die weet wat het debat was met betrekking tot het al dan niet overgaan tot een splitsingsmodel, zo iemand kan moeilijk beweren, als het allemaal gedaan is: oeps, financiële crisis en wij wisten het niet! Dat komt heel vreemd over.

Ik zeg daar nog bij dat uw argumentatie, met betrekking tot de beslissing die zou zijn genomen op de raad van bestuur van 9 november, volgens mij niet helemaal klopt. Het is juist dat er nog geen businessplan is, maar dat is er ook vandaag niet. Het is ook juist dat er activa in zitten, maar die zitten er nog altijd in. Eigenlijk zou u theoretisch, als u nog vertrouwen zou hebben in wat er nog overblijft in de Dexia NV, kunnen zeggen dat u niet in vereffening hoeft te gaan tot u weet wat de levensvatbaarheid is van het model. Als wij als belastingbetaler dat vertrouwen moeten hebben, want wij stellen ons garant voor de financiering van het vehikel, dan zegt u nu al dat u niet precies weet welke activa erin zitten en u weet ook niet precies wat het businessmodel moet zijn. En daarom kiest u eieren voor uw geld en stapt u er nu al uit.

Mijn vraag is eigenlijk een morele vraag, mevrouw Swiggers. Als u weet dat de wet die hier is goedgekeurd – ik weet dat dat het argument is waarbij altijd met de vinger naar de wetgevende macht wordt gewezen – eigenlijk zowel het element financiële crisis als het morele element van een vangnet bevat, vindt u dan dat aan die twee voorwaarden is voldaan?

Dat brengt mij bij mijn laatste element. U hebt er al op gealludeerd. U hebt gezegd dat u maximale uitwinning zal doen. Dat mag ik hopen, ja. Die waarborg mag inderdaad pas aan het einde van de rit komen en dan vind ik die ook vandaag nog gerechtvaardigd. Ik vind dat gelet op de grijze situatie die er is tussen mensen die coöperant zijn en van zichzelf vinden dat zij stabiele personen zijn die geen risico hebben genomen. De juridische discussie ter zake is volgens mij minder belangrijk omdat het gaat om mensen en men ook die mensen, aan het einde van de rit, de garantie mag geven. Ik vind dat verdedigbaar. Dat mag dan wel alleen als het heel duidelijk is dat het aan het einde van een heel proces komt. Met andere woorden, dat eerst de grotere spelers... Wij hebben hier een schema gekregen van de grote aandeelhouders. De sociale organisaties blijven sowieso uit de regeling. Daarnaast zijn er ook de particulieren. Ik ga ervan uit dat binnen uw organisatie, als u toch beslist hebt om geen vertrouwen meer te hebben in wat er overblijft van Dexia, wordt gestreefd om naar een maximale vereffening.

Ik ga ervan uit dat er ook geen herschikking is geweest in uw activa naar wat er nog overblijft. Tot mijn verbazing gaat immers één element van ARCO niet in vereffening, blijft er een overeind. Als het om een faillissement zou gaan, dan zou er zoiets gelden als een periode van zes maanden

waarbinnen men alle operaties zou bekijken die er gebeurd zijn. Ik ga daar niet van uit, ik vraag u dat.

Zijn daar verschuivingen gebeurd, naar die poot die nog overblijft? Kunnen wij er als belastingbetaler van op aan dat u eerst maximaal alle tegoeden zult uitwinnen? En dan alleen het deel dat eventueel nog zal overblijven... ? Dat kan evengoed nul zijn.

Ik bedoel, ik zie dat ARCO een heel gezonde organisatie is, vreemd genoeg. Als ik die participaties allemaal zie is dat heel maatschappelijk gespreid. Als u dat allemaal kunt valoriseren en de marktsituatie zou de komende twee à drie jaar eventueel wat verbeteren, dan kan het ook zijn dat we op nul uitkomen en dat die waarborg niet nodig is. Wat ik evenwel niet vind kunnen, is dat één stuk, één poot, overeind blijft waarover ik verklaringen lees volgens dewelke men toch nog goede stukken heeft kunnen vrijwaren, maar waarbij dan wel een factuur wordt doorgeschoven naar de belastingbetaler. Eerlijk gezegd hebben de volksvertegenwoordigers dit in een totaal andere context goedgekeurd. Dat zijn mijn vragen.

Francine Swiggers: Mevrouw Rutten, ik dank u voor uw vragen, want inderdaad dat laatste is helemaal niet het geval. Ik weet dat Auxipar NV genoemd werd. De reden waarom wij daarover nog niet onmiddellijk kunnen beslissen, is dat wij in een minderheidspositie zitten. De grote aandeelhouder, voor meer dan 40 %, is Dexia Bank. De oude BACOB en DVV waren er de grote aandeelhouders van.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Bedoelt u dat Dexia Bank België de grootste aandeelhouder is?

Francine Swiggers: Ja, samen met haar dochter Dexia Verzekeringen voor ongeveer 40 %. Voor de rest zijn het kleinere aandeelhouders, waarbij de organisaties uit de christelijke arbeidersbewegingen en een aantal maatschappijen wat aandelen hebben. Wij kunnen niet vooruitlopen. Wij moeten afwachten wat Dexia Bank zegt over de continuïteit. Dan moeten wij zien wat wij gaan doen. Ik dank u voor uw vraag, want ik wil hier duidelijk zeggen dat wij in die vereffening geen enkel activa zullen verzetten. Wij hopen er op het einde zoveel mogelijk te kunnen uithalen. Daarvoor zullen wij al het mogelijke doen.

U had ook nog een vraag over het eigen vermogen van Dexia. Wij vertrouwen erop dat er nog iets uit de restbank komt, maar de revisor zegt dat wij alleen kunnen boeken aan

discontinuïteitsvoorwaarden. De enige mogelijke boekingsmethode is dan de nu heel lage beurskoers. Ik kan alleen maar boeken aan eigenvermogenswaarde. De revisor laat het alleen toe wanneer er een businessplan is, wanneer er continuïteit is. Dat is een groot probleem. Anderzijds, moet ik er ook voor zorgen dat wij het binnen een correcte timing doen, als wij het juridisch correct willen afhandelen. Ik kan niet wachten tot het einde van het jaar om daarover duidelijkheid te hebben. Op dit ogenblik is die er nog niet.

Is nu voldaan aan de voorwaarde van een systemische crisis of een plotse dreiging van een ernstige financiële crisis? Er wordt in de wet verwezen naar het advies van 7 oktober van de Nationale Bank. Ik vermoed dat het in het advies wel degelijk bevestigd wordt dat die voorwaarde er is. Ik denk trouwens dat op dit ogenblik de dreiging van een crisis groter is dan in 2008. Ik meen dat niemand eraan twijfelt dat die voorwaarde voldaan is. Ik meen dat er verwezen wordt naar een advies van 7 oktober van de Nationale Bank.

Peter Dedecker (N-VA): Het gaat hier om meer dan enkel het verschuiven van activa van de coöperatieve vennootschappen van ARCO naar Auxipar. Auxipar had, als onderdeel van de ARCO Groep, nog veel andere zaken. Bestaat er een vorm van berekening van de voordelen die Auxipar had, bijvoorbeeld de notionele intrestaftrek, organisatorisch, mensen, middelen enzovoort? Dat moet ook meegenomen worden.

Francine Swiggers: Dat is een kleinere nv, waarin een aantal activa zit.

Peter Dedecker (N-VA): Niet alleen activa natuurlijk.

Francine Swiggers: Die activa blijven in Auxipar NV. ARCO kan dat niet alleen beslissen, want Dexia Bank is de grootste aandeelhouder.

Peter Dedecker (N-VA): Dat is hetgeen ik zeg, het is breder dan dat. Auxipar heeft een aantal voordelen, door lid te zijn van die grote groep, zaken waarvoor het volgens mij ook, als men de eindverrekening maakt, zou moeten betalen.

Francine Swiggers: Welke voordelen bedoelt u dan?

Peter Dedecker (N-VA): Het zijn zaken die ook zouden moeten opgenomen worden op die balans voor men de boel gaat vereffenen.

Francine Swiggers: Alle activa van onze

vennootschappen waarop nu de garantie rust, ARCOPAR, ARCOFIN, de particuliere, en ARCOplus, gaan volledig in vereffening. Auxipar kan daaraan dus geen enkel voordeel hebben.

Peter Dedecker (N-VA): Er is ook nooit personeel geweest van een van de drie coöperatieve vennootschappen dat taken verricht heeft voor Auxipar en consorten of iets dergelijks? Neen?

Francine Swiggers: Neen, wij hebben een gezamenlijk directiecomité maar dat is ook alles.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Ik ben heel blij dat u antwoorden geeft in verband met de vereffening. Dat is ook een heel belangrijk signaal voor de belastingbetalers. Dat gaat nog een hele tijd duren. Het is belangrijk om daar ook alle transparantie te houden ten opzichte van mensen die willen weten of uiteindelijk de waarborg vanuit de overheid zal uitgewonnen worden. Ik stel dat signaal dus in elk geval enorm op prijs.

Ik kan mij ook vinden in het argument dat u niet aan werkelijke waarde mag boeken als er geen businessplan is. Dat zal in elk geval zo geargumenteed worden door iedereen die daarop toezicht houdt.

Hetgeen u zegt over de financiële crisis, natuurlijk is dat juist, heel Europa riskeert opnieuw een bankencrisis, dus dat is inderdaad juist. Dat neemt echter niet weg dat het morele element van zo'n waarborg eigenlijk wel was om te vermijden dat mensen hun geld gaan weghalen. Bij u is die waarborg uiteindelijk dan maar gevraagd nadat de periode om weg te gaan was afgesloten. Ik blijf vinden dat dit moeilijk ligt. Hetzelfde geldt voor de vraag naar het algemene morele concept en het signaal dat daarmee gegeven wordt.

Uiteindelijk is dat echter geen vraag die u hier aan mij moet beantwoorden, ik vind dat ze wel gesteld moet worden, maar u moet dat voor uzelf uitmaken.

Francine Swiggers: Wij gaan ons best doen om daar effectief de maximale waarde uit te halen. Mevrouw Rutten, zoals u terecht zegt, het was een spaarformule, de mensen begrepen het zo. In dat opzicht moeten wij zeggen dat die garantie verantwoord is.

In verband met de timing, ik heb daarop geantwoord. De timing van heel het Dexia-debacle is geweest zoals ik het uitgelegd heb, dus 9 oktober en dan 9 november.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Madame

Swiggers, je voudrais revenir au dossier de la garantie qui fonctionnerait pour les coopérateurs d'ARCO et éclaircir la question relative aux contacts que vous avez eus avec le gouvernement à ce sujet.

Dans mon souvenir – je voudrais que vous le confirmiez – le principe de la garantie a été "promis" en même temps que la participation d'ARCO à la recapitalisation de 2008. Est-ce bien cela?

Francine Swiggers: À peu près. Le 10 octobre 2008.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): À ce moment-là, la demande émanait d'ARCO?

Francine Swiggers: Il s'agissait effectivement d'une demande d'ARCO puisque, à l'époque, la loi sur les dépôts d'épargne et la branche 21 était en préparation.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Je me rappelle avoir vu plusieurs communiqués de presse du gouvernement qui annonçaient que le principe de la garantie était accordé. Finalement, qu'on considère cette garantie comme légitime ou non, le principe de coopérative est plutôt sympathique et positif pour l'économie, mais tel n'est pas l'objet du débat. La décision effective d'apporter la garantie a été prise très tardivement, au point qu'aujourd'hui, certains envisagent ou ont décidé d'attaquer cette décision. Comment expliquez-vous que le gouvernement n'ait pas mis en œuvre plus rapidement son engagement?

Francine Swiggers: Ik zal u hierop in het Nederlands antwoorden.

Een eerste element was de val van de regering in 2008, kort na die wetswijziging. Een tweede element was dat de uitwerking die de wet voorstelt ietwat ongelukkig geconstrueerd was. Men moest eerst de zekerheid hebben dat er een systemische crisis of een dreiging van een ernstige financiële crisis zou zijn. Een regering in lopende zaken kon dat eigenlijk niet doen, tenzij er een systemische crisis of een dreiging van een ernstige financiële crisis was. Dat is de reden.

Zoals ik al heb gezegd, hadden wij de *fee* reeds in onze rekeningen van 31 maart 2009 geprovisioneerd. Bij de afsluiting van de rekeningen van ARCOPAR hadden wij een voorziening van ongeveer 1,3 miljoen euro.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Vous avez provisionné le paiement de la "prime d'assurance", si je peux l'appeler ainsi. Or, si j'ai

bonne mémoire, le premier arrêté mettant en application la promesse du gouvernement date de mars 2011. Si je ne m'abuse, trois arrêtés ont été pris. Un premier organisait le système en mars 2011; en octobre, un deuxième prévoyait ...

Francine Swiggers: Celui de mars 2011 portait sur le statut organique de la Banque nationale et concernait la mise en œuvre du modèle *twin peaks*.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Il modifiait le statut organique de la Banque nationale pour organiser le principe de la garantie aux coopérateurs. En octobre, un arrêté très tardif organisait le règlement auquel vous devez ...

Francine Swiggers: Vous savez que cela avait déjà été décidé lors du Conseil des ministres du 9 septembre. Il y a eu une communication du Conseil à ce moment-là.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Le règlement aurait pu être adopté sans attendre une crise systémique.

Francine Swiggers: Non car il était justement inscrit dans la loi qu'il fallait un avis de la Banque nationale sur l'existence d'une crise systémique ou d'une sorte de menace de forte crise financière.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Ceci, pour le déclenchement de la clause de garantie.

Francine Swiggers: Exactement. Il fallait une crise pour que le Roi puisse faire usage de l'havilitation octroyée par la loi du 14 avril 2009 en vue d'accepter la demande d'adhésion d'une coopérative agréée.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Par contre, la façon dont une coopérative doit exprimer sa demande pour obtenir l'activation de la garantie aurait pu être décidée en temps non suspect.

Francine Swiggers: Entre 2009 et 2011, à chaque étape, nous avons essayé d'activer cette loi-là avec le comité de pilotage qui existait à l'époque.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Avez-vous une idée de la raison pour laquelle le gouvernement a tellement traîné?

Francine Swiggers: Le gouvernement était en affaires courantes. C'est également une raison.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Vous savez que nous avons décidé plein d'autres choses en

affaires courantes.

Francine Swiggers: Oui, récemment, cette année-ci.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Je pense notamment à la participation aux opérations en Libye.

Je m'étonne assez du timing, pas spécialement dans le chef d'ARCO mais dans le chef de ceux qui devaient mettre en œuvre leur engagement à l'égard de l'ensemble des coopératives qui souhaitaient ...

Francine Swiggers: Men moet daar niets achter zoeken. Alles is gestart in 2008 en opnieuw bevestigd in 2009. Er was een regering in lopende zaken. In het KB stond uitdrukkelijk dat de voorwaarden van een systemische crisis of ernstige dreiging vervuld moesten zijn.

Jan Jambon (N-VA): Mevrouw Swiggers, uw antwoord geeft mij, in tegenstelling tot mevrouw Rutten, geen voldoening. Ik ben het met u eens dat de coöperanten in deze zeker geen schuld treft, en ook dat zij van een en ander geen nadelige gevolgen mogen ondervinden.

De kern van het debat is of de factuur zomaar naar de belastingbetaler kan worden doorgeschoven. Dat de coöperanten schadeloos gesteld moeten worden, daar ben ik het mee eens. Ik ben het ook met u eens dat de coöperanten in de waan zijn dat zij in een spaarformule gestapt zijn. De instellingen die aan de man werden gebracht, hebben de coöperanten in de waan gelaten dat het om een spaarformule ging, daar ben ik van overtuigd.

De kernvraag is: was het een spaarformule? Daarvoor volstaat het document te lezen dat de heer Dedecker getoond heeft in de plenaire vergadering. Daarin staat te lezen: "aandeelhouder." Ook alle elementen die ermee gepaard gaan, wijzen erop dat het zeker niet over een zuivere spaarformule ging maar dat het fel neigde naar een echt aandeel.

Wij kunnen ons nu verschuilen achter de wet die mevrouw Rutten daarjuist toegelicht heeft en daarna een koninklijk besluit dat eigenlijk is uitgewerkt na de regeling die Dexia heeft uitgewerkt. De heer Noels heeft het terecht vergeleken met het afsluiten van een verzekeringspolis nadat het huis is afgebrand. Op dat moment werden alle zaken in regeling gebracht. Er is nog correspondentie geweest tussen u, de heer Develtere, de heer Cortebeek en de heer Justaert, en ook met de eerste

minister en de minister van Financiën. Daarin staat eigenlijk: "Als u morgen het toekenningbesluit gaat schrijven, moet dat erin." U dicteerde aan de regering wat erin moest staan.

Dat u op dat vlak invloed hebt op de regering heb ik al enkele keren aan den lijve kunnen ondervinden. Tussen 2007 en vandaag hebben wij vaak onderhandeld met onder andere de heer Letermé. Ik kan u zeggen dat wanneer het politiek comité van het ACW bijeenkwam dat een heilig tijdstip was. Daarvoor moesten zelfs belangrijke vergaderingen wijken. Het ging niet alleen over de heer Letermé. Van de huidige federale regering zetelden in dat politiek comité van het ACW 4 ministers van de federale regering en 3 ministers van de Vlaamse regering.

Wanneer u met ons de statutenwijziging bekijkt die eind juni gebeurd is – waarmee u aan de algemene vergadering inzake de vereffening macht gaf die de algemene vergadering daarvoor niet had – zult u toch moeten toegeven dat die hele constructie alle schijn van zelfbediening heeft, zelfbediening door een zuil die belangrijke vertegenwoordigers heeft in de regering.

Tegelijkertijd zegt een vooraanstaand lid van die zuil, de heer Develtere: "het heeft ons geld heeft gekost, maar we houden nog veel meer over".

U – ik bedoel niet u persoonlijk, maar de organisatie – heeft dan nog het lef, de schaamteloosheid, om die factuur aan de belastingbetaler door te spelen en dat niet op te lossen binnen de zuil die aan de coöperanten iets heeft voorgehouden, namelijk dat zij met een spaarformule te maken zouden hebben terwijl het eigenlijk over een aandelenplan ging.

Francine Swiggers: Mijn antwoord daarop is het volgende. Het gaat hier over een vennootschap, een coöperatieve vennootschap, dat aandelen uitgeeft, maar het is een aandeel van een coöperatieve. Ik heb juist gezegd dat het eigenlijk gaat over erkende coöperatieven en particulieren van erkende coöperatieven.

Ik heb alles rond die wetgeving nog eens opgezocht. Alles is strikt gereguleerd. Het dividendbeleid moet beperkt blijven tot een matige rentevoet. De fiscale wetgever heeft de dividenden van een erkende CV op eenzelfde wijze behandeld als de interesten op een gereguleerde spaarrekening. Voor particulieren houdt dat een stimulans van overheidswege in om een beperkt bedrag aan spaartegoeden in te schrijven op die aandelen. Zij kunnen maximaal inschrijven voor een beperkt bedrag; dat is statutair beperkt. Bij ons heeft een

gemiddeld ARCOPAR-coöperant 1 850 euro. Zij kunnen niet op de beurs of anderszins worden verkocht. Er is ook geen meerwaarde op. De gevraagde garantie slaat enkel op de nominale waarde.

Die elementen zijn voldoende om te zeggen dat het uiteraard over een vennootschap gaat, en aandelen van een vennootschap, maar wel degelijk een coöperatieve vennootschap die heel specifieke kenmerken heeft.

Wanneer een coöperatieve vennoot toetreedt tot de vennootschap, weet hij ook dat hij geen recht heeft op meerwaarde, dat hij maar een beperkt dividend krijgt enzovoort. Fiscaal en wettelijk valt dat daaronder. Ook op Europees niveau behandelt men de coöperatieve op velerlei domeinen als spaargelden.

Wat het doorschuiven van de factuur aangaat, heb ik daarstraks geantwoord. Wij zullen proberen om er maximaal waarde uit te halen, maar het zal voornamelijk afhangen van datgene wat er komt uit de Dexia-participatie. Om die reden roep ik weer op om daar zo veel mogelijk en zo stevig mogelijk mensen met verschillende kennis en achtergronden op te zetten, om na te gaan op welke manier wij daar de maximale waarde uit kunnen halen.

U verwijst naar een brief waarbij mutualiteit, ACV en ACW een aantal verbintenissen op papier hebben gezet. Zij hebben op papier gezet dat zij afzien van al hun kapitaal in die vennootschappen opdat de particulieren die garantie zouden krijgen. U weet ook dat de kans op die garantie nul was als dat niet was gebeurd. Met andere woorden, de genoemde entiteit zullen hun positie als vennoot achterstellen op de belangen van de particulier.

Mijnheer Jambon, wat de statutenwijziging betreft is het gewoon een aanpassing van onze statuten aan de algemene wet. U gelooft het of niet, u mag het komen bekijken, wij hebben in september 2008 een advies over onze statuten gevraagd aan mevrouw Laga, een expert want zij heeft haar doctoraat gemaakt over coöperatieven. Zij zei dat wij onze statuten moeten aanpassen aan de wet, onder andere de volgende passage. De wet van 2 juni 2006 zegt "dat alle activa van de vennootschap worden gerealiseerd tenzij de algemene vergadering anders beslist." Dat is dus een wettelijke bepaling. Dat moeten wij daarin zetten. Een andere algemene bepaling, ook ten gevolge van die wet van 2 juni 2006, luidt: "De algemene vergadering kan evenwel te allen tijde deze bevoegdheden"— de bevoegdheden van de algemene vergadering — " bij gewone

meerderheid beperken."

Wij hebben die opgenomen, maar niet onmiddellijk want wij wijzigden onze statuten, de zogenaamde "toilettages", telkens als wij een specifieke zaak willen brengen. Wij hebben onze statuten, waarvoor een bijzondere algemene vergadering nodig is, met notaris en allerlei kosten zoals oproepingen, in 2011 aangepast en gebruik gemaakt van die statutenwijziging die wij onder meer hebben gedaan om "overdracht onder levenden" van onze coöperateurs mogelijk te maken. Dat was de reden waarom wij het in 2011 hebben aangepast. Dan hebben wij gebruik gemaakt van de "toilettages" om die twee zaken erin te zetten. Met andere woorden, het is gewoon een aanpassing aan de wettelijke bepalingen. Dat kunt u ons moeilijk verwijten.

Jan Jambon (N-VA): Als ik het goed begrijp is die statutenwijziging er gekomen na advies van uw advocaten in 2008. U voert ze door in de statuten op 30 juni, veertien dagen nadat de heer Coene waarschuwingen heeft gelanceerd over de gang van zaken in Dexia.

Ik zit vijf jaar in de politiek, mevrouw Swiggers, ik heb al veel meegemaakt, maar één ding heb ik geleerd, met name dat zulke toevalligheden niet vanzelf komen. Excuseer, maar die naïviteit is mij ontnomen.

Francine Swiggers: Over de passage "alle activa van de vennootschap worden gerealiseerd, tenzij de algemene vergadering anders beslist", zijn wij absoluut voor honderd procent affirmatief dat wij alle activa gaan realiseren. Ik veronderstel dat alleen de wet van 2 juni in die mogelijkheid voorzien heeft voor kleine vennootschappen met een paar vennoten, waarvan 1 of 2 vennoten zeggen dat zij niet alles in cash gaan realiseren aan bradeerprijzen, maar een aantal activa eruit gaan halen. Wij hebben gewoon die passage overgenomen, getoiletteerd, omdat wij ons wilden aanpassen aan de wet en niets anders. Wij gaan helemaal niet beslissen met de algemene vergadering om bepaalde activa niet te realiseren, daar kunt u van op aan.

Er zijn zo nog een paar toilettingen. Wat betreft de passage "de algemene vergadering kan te allen tijde de bevoegdheden bij gewone meerderheid beperken", waarmee men dan de bevoegdheden van de vereffenaar bedoelt, dat zijn wij helemaal niet zinnens. Ik zie trouwens niet in waarom wij de bevoegdheden van een vereffenaar zouden beperken. Het is dus echt toilettage. Als u het wilt zien, het advies dateert van september 2008. Kort voor de crisis, dat zeg ik ook maar ... Wij gaan niet op momenten van

crisis geld beginnen uitgeven om bijzondere algemene vergaderingen met oproepingen en notarissen te houden. Wij hebben dus gewoon nu, in 2011, gebruik gemaakt van het feit dat een aantal coöperateurs overdracht onder levenden vroegen. Wij hebben gezegd dat wij dat zouden doen en tegelijk de toelating doen van onze statuten.

Jan Jambon (N-VA): Nog een laatste, kleine tussenkomst, mevrouw Swiggers. Ik waardeer wel de openheid. Dat wij deze vergadering met open deuren hebben kunnen doen tot hiertoe, dat apprecieer en waardeer ik ook. Daarom deze vraag. Worden er verslagen gemaakt van het politiek comité van het ACW?

Francine Swiggers: Ik denk wel dat daarvan notulen worden gemaakt. Ik ben dat inderdaad ook gaan nakijken of... Het dossier Dexia als dusdanig wordt daar nooit behandeld, op het politiek comité. Wat wordt daar behandeld? Bijvoorbeeld het geval dat zich heeft voorgedaan op 9 oktober 2011, waarbij Dexia Bank België wordt verkocht aan de Belgische Staat. Dergelijke zaken gaan daar wel komen, maar nooit zal daar het dossier van Dexia besproken worden. Daar zullen wel verslagjes van bestaan.

Jan Jambon (N-VA): Kunnen die aan de experts getoond worden?

Francine Swiggers: Dat denk ik niet.

Jan Jambon (N-VA): Dat dacht ik al.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Ik vind het heel belangrijk dat u zegt dat er eerst maximaal zal worden uitgewonnen. U hebt dat hier een paar keer herhaald.

Ik loop vooruit in de tijd. Men heeft dat allemaal gedaan en er blijft toch nog een restbedrag over. Ik heb u horen zeggen dat u streeft naar nul. Dat vind ik een heel belangrijk engagement. Op die manier moet de belastingbetaler niet tussenkomen.

Francine Swiggers: Dat is een streven, maar alles hangt af van Dexia.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Ik vind dat politiek een belangrijk signaal, dat u zal proberen zodanig te vereffenen dat de belastingbetaler niet moet tussenkomen. Dat was eigenlijk beter vanaf het begin een sterk signaal geweest.

Mag ik dan zo ver gaan om te zeggen, omwille van de morele aspecten, dat als er nog een restbedrag zou overblijven, de andere

aandeelhouders die de sociale organisaties zijn, misschien zouden kunnen overwegen om ook dat element op zich te nemen, wetende dat die waarborg vooral een signaal is geweest voor de mensen dat zij niet in de steek worden gelaten? Daar sta ik ook vandaag nog achter.

Mag ik vragen of dat een optie is die te overwegen valt?

Francine Swiggers: Ik kan daar niet echt op antwoorden vanuit persoonlijke naam, maar ik denk dat de grootste waarborg in ARCOPAR zal zitten. Daar zitten de bijna 700 000 coöperanten en daar is ongeveer 1,4 miljard kapitaal. Daar zit de beweging met haar organisaties. De groten die u bedoelt, zitten daar niet; die zitten bij ARCOFIN. Bij ARCOFIN zit een beperkt aantal particuliere aandeelhouders.

Het gros van de waarborg speelt op ARCOPAR waar het, ik kan u geruststellen, buiten de particulieren, allemaal kleine verenigingen zijn die soms niets te maken hebben met de christelijke arbeidersbeweging. Dat zijn fanfares en allerlei voetbalverenigingen en basketverenigingen. Zij zijn ook niet gedekt door de garantie.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Juridisch gezien zitten de groten daar niet in, maar mij gaat het om een moreel appèl, dat als er nog een aanvaardbaar en alsdan te verwerken bedrag zou overblijven — die vraag zal binnen een paar jaar ongetwijfeld nog eens worden gesteld — toch eerst eens gekeken wordt binnen de beweging, waar de verschillende poten zaten, of dat toch niet te verwerken is. Ik zal u die suggestie gewoon meegeven.

La présidente: Avant de passer la parole à M. Dedecker, je voudrais dire quelques mots. Je trouve qu'il y a plusieurs choses problématiques dans l'ensemble de cet échange avec la commission, madame Swiggers.

Tout d'abord, juridiquement, on peut discuter – et vous le savez pertinemment bien – de la qualité d'actionnaire des coopérateurs. Et s'il venait l'idée à l'un ou l'autre intervenant de saisir un avocat pour exposer ce problème judiciairement et discuter de la qualité ou non d'actionnaire des coopérateurs, il n'est pas certain que le jugement qui serait prononcé à l'issue de ce débat vous donne raison. Il est quand même une vérité, c'est que la part du coopérateur est un titre de copropriété sur une société. Et cette société place ses avoirs dans des sociétés commerciales pour avoir un rendement.

Or quand je reviens à la première partie de

l'exposé – et vous ne m'avez toujours pas convaincue – qui considère que Dexia, dans lequel vous étiez, puisque vous y êtes depuis 2001, quand vous dites que ce n'était pas un *hedge fund*, alors que cela en était un, avec tous les risques que cela suppose, je trouve que vous n'avez pas pensé suffisamment tôt à vos coopérateurs. Effectivement, vous y avez pensé une fois que le risque a été accompli. Si, maintenant, les garanties de l'État ne sont pas activées, parce que – dans le cadre de la liquidation – vous allez pouvoir, en liquidant les bons morceaux, sauver vos coopérateurs qui vous ont fait confiance, je peux vous dire que les actionnaires de Fortis – qui pensaient avoir des actions de bon père de famille, bien tranquilles, qui n'avaient aucun problème en 2008 – n'ont pas eu cette chance.

Je trouve donc tout à fait particulier, aujourd'hui, que le contribuable soit gratifié d'une garantie, pour une certaine partie de la population, alors que d'autres parties auraient aimé également avoir cette garantie. C'est un problème qui ne trouve pas de solution dans l'échange que nous avons aujourd'hui. Tout ce que nous pouvons espérer, c'est que vous liquidiez correctement, proprement – et avec des bénéficiaires, s'il vous plaît – de telle sorte que les garanties d'État, c'est-à-dire l'argent de tous les contribuables, ne soient pas actionnées pour certaines personnes et pas d'autres. Nous serons évidemment très attentifs, dans les années à venir, à cette liquidation.

Jean Marie Dedecker (LDD): Mevrouw Swiggers, ik kom terug op het vorige.

U zegt dat de christelijke zuil een groep is. U zegt dat u ARCOPAR zult liquideren. U weet hoeveel erin zit, behalve uw aandelen in ARCOFIN of in Dexia. U hebt Belgacom, Elia, Home Investment Belgium, Dexia Immorent. U kunt dus heel goed een staat opmaken van wat er is. Waarom is AUXIPAR er niet bij? Dat is toch niet slecht? Het heeft heel wat activa. Het is een farmaceutisch distributiebedrijf met een netwerk van 59 apotheken. Bij Socov zit het ook, bij SPEG, de Waalse watermaatschappij. U kunt het toch mee liquideren in plaats van een beroep te doen op de belastingbetaler?

Uw hele groep bestaat uit meer. Hij bestaat ook uit de Christelijke Mutualiteiten. Waarom zouden die niet bijspringen in plaats van een beroep te moeten doen op de belastingbetaler? Waarom zouden die, volgens het christelijk geloof, niet solidair zijn met de medemens?

Ik geef nog een voorbeeld met een artikel uit

De Standaard van 27 januari 2000, en wie zou deze krant durven bekritisieren. "Er is niets aan de hand", zegt ACV-voorzitter Luc Cortebeek. "Het ACV heeft een fors bedrag van 1 miljard op een half geheime rekening staan bij KB-Lux, wellicht onder de fiscaalvriendelijke vorm van sicavs, maar dat geld dient, zoals een stel andere fondsen in het buitenland; het zou samen gaan om zo'n 10 miljard."

Dat artikel dateert van 2000. Uw groep is groter dan ARCOFIN. U hebt nog het ACV, die mensen die overmorgen op straat zullen staan roepen tegen het casinokapitalisme waaraan u zich schuldig hebt gemaakt. Waarom zou heel uw christelijke zuil zich nu niet in christelijke ootmoed hullen en in solidariteit ervoor zorgen dat de mensen die u minstens misleid hebt — ik gebruik het woord "bedrogen" niet —, uw aandeelhouders die spaarders zijn als het u past, worden vergoed in plaats van een beroep te doen op de belastingbetaler?

Francine Swiggers: Ik betwist ten eerste dat wij de mensen misleid hebben. Onze coöperatieve vennoten waren heel goed op de hoogte en werden geïnformeerd over al wat in onze groep gebeurde en hoe het beheer gebeurt.

Wat uw vraag betreft met betrekking tot AUXIPAR, ik heb daarop al geantwoord. De grootste aandeelhouder van AUXIPAR is Dexia. Wij moeten nu met Dexia Bank België tot een akkoord komen over wat de beste manier is, dus ofwel deze maatschappij continueren ofwel ze ook in vereffening zetten.

Maar aangezien het hier niet onze beslissing is in eerste instantie maar die van Dexia vraagt het gewoon meer tijd. Dat is de enige reden.

Jean Marie Dedecker (LDD): Het is Dexia België, mevrouw.

Francine Swiggers: Dexia Bank België.

Jean Marie Dedecker (LDD): Maar u hebt daar 9 van de 13 zitjes in de raad van bestuur dus...

Francine Swiggers: Nee, ik heb u dat al gezegd.

Jean Marie Dedecker (LDD): Ja, het is nu een staatsbank, excuseer!

Francine Swiggers: Wij hebben daar helemaal geen zitjes meer.

Jean Marie Dedecker (LDD): Het is nu een staatsbank.

Francine Swiggers: Ja. Er is een nieuwe raad van bestuur.

Jean Marie Dedecker (LDD): Maar u hebt wel al invloed heb ik vandaag gehoord.

Francine Swiggers: Het is ook zo dat onze coöperanten natuurlijk spaarders zijn. Ik begrijp Dexia Bank België wel ergens die in dit geval ook oplet dat zij onze coöperanten op een of andere manier erkent in haar beheer.

Ten tweede, ACW of ACV geeft eerst en vooral — dat heb ik daarstraks ook al gezegd — heel wat op om die garantie te krijgen. Zij gaat zich gewoon achterstellen of opofferen in het kader van die garantie. Zij geniet niet van de garantie. Met andere woorden, ik heb het u daarstraks uitgelegd, ik denk dat dit een heel belangrijk element is. Ik kan eigenlijk niet spreken voor het ACV, ik spreek hier in naam van bestuurder van Dexia en voorzitter van het directiecomité van ARCO. Ik kan mij helemaal niet uitspreken over wat men bij het ACV denkt of doet.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Ik wil het gewoon goed begrijpen. Dexia Bank België is een aandeelhouder met 40 % in AUXIPAR.

Francine Swiggers: Via DIB en Dexia Bank België. Het grootste stuk via DIB, de verzekeraar die hangt onder Dexia Bank.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Mocht men daar zeggen dat de drie andere pijlers van ARCO in vereffening gaan en dat men het ermee eens is om in vereffening te gaan, begrijp ik u dan goed dat dit wel zal gebeuren, dat dit de bedoeling is maar dat de gesprekken daarvoor nog moeten worden opgestart?

Francine Swiggers: Dat moeten wij inderdaad nog uitmaken. Daar zullen misschien een of twee raden van bestuur overheen moeten gaan. Dan wordt de beslissing genomen.

La **présidente:** Chers collègues, je pense que nous avons épuisé l'ensemble des questions que nous souhaitions poser à Mme Swiggers? Madame Swiggers, je vous remercie pour vos réponses et pour la qualité de vos interventions. Je vous souhaite une excellente soirée.

La réunion publique de commission est levée à 19.17 heures.

De openbare commissievergadering wordt gesloten om 19.17 uur.